

בפני ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-18

פ"ר 1/18
פ"ר 3/18
פ"ר 4/18

בעניין שבין:

1. איתי פורמן
2. ח"כ אביגדור ליברמן ואח'
3. ד"ר מיכאל בן ארי

93:05

המבקשים

- נגד -

סיעת ורשימת בל"ד – ברית לאומית דמוקרטית

באמצעות ב"כ עוה"ד חסן ג'בארין /או עביר בכר /או ארנה כהן /או סוהאד בשארה /או מוראד אלסאנע /או עאדל בדיר /או סאוסן זהר /או פאטמה אלעגיו /או רנא עסלי מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, ת"ד 8921 חיפה 31090; טל': 04-9501610; פקס: 04-9503140

המשיבה

כתב תשובה

מוגש בזאת כתב תשובה מטעם המשיבה, רשימת בל"ד – ברית לאומית דמוקרטית, כדלקמן:
1. התשובה שלהלן מחולקת לשני חלקים. בחלק הראשון תובא תשובת המשיבה לכלל הטענות והראיות המועלות נגדה בבקשות הפסילה. חלק זה יובא על דרך תצהיר שניתן מטעם יו"ר מפלגת בל"ד חבר הכנסת ד"ר ג'מאל זחאלקה. בחלק השני, שחנו החלק המשפטי, יועלו טענותיה המשפטיות של המשיבה בהן היא דוחה את טענות המבקשים, אחת לאחת.

להלן תוכנו של התצהיר של ח"כ ד"ר ג'מאל זחאלקה אשר מהווה כאמור בזה את החלק העובדתי כתב תשובה זה:

תצהיר

אני הח"מ, ח"כ ג'מאל זחאלקה, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים על פי החוק, מצהיר כדלקמן:

1. אני יו"ר רשימת הברית הלאומית הדמוקרטית (להלן: בלי"ד או רשימת בלי"ד), בא כוחה ומועמד מס' 1 ברשימת בלי"ד לכנסת ה-18. אני ממייסדיה המובילים והראשונים של בלי"ד, המיוצגת בכנסת מאז שנת 1996, ואני מכחן כחבר כנסת מטעמה מאז שנת 2003. בכנסת ה-17 בלי"ד מיוצגת על ידי שלושה חברי כנסת.
2. אני נותן תצהיר זה כתגובה לבקשות לפסולה את רשימת בלי"ד מלהשתתף בבחירות, אשר הוגשו על ידי ח"כ אביגדור ליברמן ורשימת "ישראל ביתנו" (להלן: בקשת ליברמן); על ידי מר מיכאל בן ארי מרשימת האיחוד הלאומי; ועל ידי מר איתי פורמן.
3. אקדים ואציין, כי התלבטנו בבלי"ד רבות באם להגיש לועדת הבחירות המרכזית, לקראת הבחירות לכנסת ה-18 בקשות לפסול את ח"כ ליברמן ואת רשימתו וכן את רשימת האיחוד הלאומי. אכן, שתי רשימות אלו ידועות בקרב הציבור הישראלי כמי שמשיתות באופן בוטה וגזעני נגד האוכלוסייה הערבית. ח"כ ליברמן ידוע בתור מי שמוביל את הקו הפוליטי התומך בטרנספר לאזרחים הערבים; מתייחס לאזרחותם של הערבים כעניין זמני; תומך בגירושם של מנהיגי האוכלוסייה הערבית בישראל; מסית באופן עקבי נגד המוסדות הערביים הלגיטימיים במדינת ישראל ובראשם ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל; וכמי שקרא לא מזמן להעמיד חבר כנסת ערבי בפני כיתת יורים. רבים מפעילי כך וכחנא-תי שהוצאו מחוץ לחוק הצטרפו לח"כ ליברמן ורשימתו ולרשימת האיחוד הלאומי. ללא ספק, רשימות אלה ומנהיגיהם אמורות להיפסל מלחתמוודד לבחירות לכנסת על בסיס מצעם ומעשיהם המסיתים לגזענות ואולם למרות זאת החלטנו שלא לבקש את פסילתם, מהסיבות שיפורטו להלן.
4. עקרון "הדמוקרטיה המתגוננת" נולד כדי להגן על זכויות מיעוטים מפני קבוצות המשתייכות לרוב הלאומי, כי בהן טמון פוטנציאל להיפך לרוב אידיאולוגי. עקרון זה התפתח במשפט הגרמני על רקע הניסיון הגרמני אשר הגיע לשיאו בביצוע הפשעים נגד האנושות במהלך השואה, שקורבנותיה העיקריים היו יהודי אירופה וכן מיעוטים אתניים כמו הצוענים וקבוצות מודרות, כמו הומוסקסואלים וקומוניסטים. על כן, מכוח עקרון הדמוקרטיה המתגוננת, היתה חובת היועץ המשפטי לממשלה להגיש בקשות לפסילת רשימתו של ח"כ ליברמן ורשימתו של בן ארי בתור מי שעלולות להיפך לרוב אידיאולוגי במדינת ישראל שיעמיד בסכנה את זכויות המיעוט הערבי בישראל. חלק גדול מהרוב היהודי מסרב להתניחם ללקחים ההיסטוריים של פשעי מלחמת העולם השנייה בתחום זכויות האדם בטענה "זה לא יקרה כאן". בהקשר זה אני מצטרף לדבריו של הנשיא לשעבר של בית המשפט העליון, אהרן ברק אשר ציין:

"הגישה 'אצלנו זה לא יכול לקרות' שוב אין לקבלה. הכול יכול לקרות. אם בגרמניה של קנט, בטהובן וגתה זה קרה, זה יכול לקרות בכל מקום. אם לא נגן על הדמוקרטיה, הדמוקרטיה לא תגן עלינו... אני יודע כי אחד הלקחים של השואה ושל מלחמת העולם השנייה הוא בצורך לכונן חוקות דמוקרטיות ולהבטיח הגשמתן בידי שופטים... מכאן המרכזיות של זכויות האדם מאז מלחמת העולם השנייה. מכאן ההכרה בדמוקרטיה המתגוננת."

אהרן ברק, **שופט בחברה דמוקרטית** (נבו, ירושלים, 2004) עמ' 86.

5. החלטתנו לא להגיש בקשות פסילה נבעה מטעם פרגמטי ולא מטעם ערכי. סברנו, כי כמפלגה דמוקרטית אנו לא רוצים להיות אלה אשר במציאות הפוליטית בישראל מבקשים להגביל את חופש הביטוי הפוליטי. ברי היה לנו, כי האזרחים הערבים הם אלה שיהיו הקורבן לכל הגבלה מעין זו, במיוחד כאשר הקונסנזוס של הרוב היהודי בישראל אינו אוהז בתפיסות ליברליות ודמוקרטיות. בהעדרה של תרבות דמוקרטית בישראל, אנו, האזרחים הערבים מוצאים עצמנו במצבים אבסורדים בהם עלינו לשכנע, כי החזון האוניברסאלי של "מדינת האזרחים" או "מדינת כל אזרחיה" הוא רלבנטי, בעוד שח"כ ליברמן הוא המאשים בעניין זה ולא הנאשם. לכן, גם התלבטנו אם להשיב על בקשות הפסילה הנ"ל ויהיו התוצאות אשר יהיו. הרוב בבל"ד הכריע שעלינו להשיב, ובפרטרוט מהטעם, כי אנו, כמפלגה פוליטית, חייבים להשתמש בהליך הזה על מנת לחנך באמצעותו אודות מצענו הפוליטי, הנשען על ערכים דמוקרטיים וכי אל לנו ליתן לח"כ ליברמן ודומיו את ההזדמנות להסית נגד האזרחים הערבים ומנהיגיהם ללא כל מענה, שאם לא כן ההיסטוריה לא תסלח לנו.

6. אציין כי, לא אפרט על יתר המידה את כל העמדות הפוליטיות שלנו בעניין "מדינת כל אזרחיה" ו"המדינה היהודית". נושא זה נידון בהרחבה בפני בית המשפט העליון ובהרכב של 11 שופטים והפרוגרמה הפוליטית שהצגנו בפני בית המשפט העליון היא עדיין הפרוגרמה המחייבת של בל"ד וכי לא נעשה בעניינה כל שינוי. לכן, ולמען הנוחיות אציג רק בתמצית את עמדתנו בנושאים אלה.

מדינת כל אזרחיה, מדינה יהודית וסוגיית הנרטיב ההיסטורי

7. החזון של בל"ד בדבר "מדינת כל אזרחיה" מהווה את הדגל שלה. הוא הפרוגרמה העיקרית שלה. הוא הסמל של בל"ד, המבחין אותה משאר המפלגות. חזון זה הוא גם המדריך שלנו בכל דיון פוליטי. הבסיס הרעיוני של חזון זה הינו שחירותו ושוויונו של הפרט הם עיקר העיקרים, וכי תפקידה של כל מדינה דמוקרטית הוא להבטיח את החירויות האלה. לכן, בכל הקשור לחירויות האלה, על המדינה לנהוג במדיניות ניטרלית. המדינה מנועה מלהעדיף רעיונות ואידיאולוגיה פוליטית אחת על פני האחרות. זהו הצד הליברלי של החזון. בנוסף, זהותו הקולקטיבית והקהילתית של הפרט היא חלק בלתי נפרד מהאוטונומיה האישית שלו. ניתוקו של הפרט מהקשרו הקולקטיבי הוא פגיעה באוטונומיה האישית שלו. לכן, ההקשר התרבותי הרחב של הפרט, הנוגע לשייכותו הקיבוצית ולנרטיב ההיסטורי הקיבוצי, הם חלק

מההכרה באוטונומיה האישית של הפרט. דבר המחייב את המדינה לנהוג בשוויוניות גם כלפי הזכויות הקולקטיביות של כלל הקבוצות המרכיבות את החברה.

8. יוצא, שלפי חזון "מדינת כל אזרחיה" על כל מדינה דמוקרטית לנהוג ביחס ניטרלי ולא מתערב בכל הקשור לחירותו של הפרט ואל לה להעדיף תפיסה אידיאולוגית אחת על פני האחרות. אין למדינה תפיסה אידיאולוגית מלבד זו המעניקה מרחב רחב ביותר לחירות מצד אחד והיא חייבת ליתן יחס שווה לזכויות הקיבוציות שבתוכה על מנת להבטיח את חירותו של הפרט מצד שני. מכאן, כי במישור חירותו הפרט מתבקשת מדיניות של אי התערבות, בעוד שבמישור של הזכויות הקיבוציות מתחייבת מדיניות של התערבות אך באופן שווה. לכן, חזון מדינת כל אזרחיה אינו חזון שמתייחס אך ורק לחירויות הפרט, אלא הוא יוצא מנקודת מוצא לפיה אין עליונות של קבוצה תרבותית או לאומית אחת על פני אחרת ומסיבה זו בליד דוגלת בעקרון השוויון המלא בין כל הקבוצות והעמים. מכאן נגזר הרעיון שאין עם שזכויותיו עליונות על פני עם אחר, ואין פרט שחירותו חשובה על פני האחרים ולכן בליד שוללת את הרעיון הרכושני של "המדינה" במובן זה שקבוצה לאומית מתייחסת אל מדינה כאל רכוש שלה.

9. חלק גדול מהרוב היהודי בישראל מתייחס אל המדינה כאל רכושו הבלעדי ולכן הם קוראים לה "מדינת היהודים" או "מדינה יהודית", במובן המדיר את האחרים. עמדתנו הינה, כי המדינה לא אמורה להיות רכוש של אף לאום. המדינה אינה מדינתו של עם אחד בלבד. סוריה אינה אמורה להיות מדינת הסורים בלבד, השוללת את זכויות המיעוט הכורדי שבתוכה. מדינת פלסטין, אם תקום בגדה המערבית, רצועת עזה וירושלים המזרחית, אינה אמורה להיות מדינת הפלסטינים בלבד אלא מדינת כל קבוצותיה ואזרחיה כולל השומרונים והארמנים ואחרים שישארו בתוכה.

10. כך גם כלפי מדינת ישראל - היא אינה מדינת היהודים בלבד. מכאן נובעת ביקורתנו על הגדרת המדינה כיהודית, הגדרת המדירה את האחרים ומתעלמת מהזכויות הקיבוציות של האזרחים הערבים. אכן, המדינה יכולה להבטיח את זכותו של עם להגדרה עצמית או את זכויותיהם הקיבוציות שתיים בתוכה, אך לעולם היא לא יכולה להיות רכוש בלעדי לעם זה או לעם אחר. אמרנו בדיון בשנת 2003 בפני בית המשפט העליון, כי אנו דוגלים ברעיון ההגדרה העצמית של היהודים וכי מדינת ישראל חייבת להעניק ביטוי קיבוצי לכך על ידי השפה העברית כשפה רשמית, באמצעות ימי המנוחה והחגים הרשמיים ועל ידי מוסדות התרבות והדת, אך במקביל טענו, כי לא רק העברית תהיה השפה הרשמית וכי הסמלים לא יהיו רק יהודיים וימי המנוחה והחגים הממלכתיים לא יהיו רק יהודים. טענו כי על המדינה להכיר בזכויות הקיבוציות של הערבים במישורים אלה ובאופן שוויוני ומלא.

11. במאמרי "החזון של מדינת כל אזרחיה", שהתפרסם באתר האינטרנט "מתסום" ביום 2006/3/14, ציינתי בין היתר כי:

"החזון של "מדינת כל אזרחיה" מאתגר את המבנה הפוליטי הקיים בישראל, שבו הציונות היא אידיאולוגיית-על, והמדינה מגדירה את עצמה ומתנהגת כמדינה יהודית וכמדינת כל היהודים בעולם. לא רק שמעצם הגדרתה המדינה היא מדינתם של חלק מהאזרחים, אלא שהיא גם מדינתם של כאלה שאינם אזרחיה. "מדינת כל אזרחיה" היא חזון של חיים משותפים, שבו לכל האזרחים יש מעמד שווה, ללא פריבילגיות וללא אפליה ממוסדת. "מדינת כל אזרחיה" היא פרויקט של חילון, שכן ההגדרה המינימליסטית של מדינה חילונית היא הפרדת הדת מהמדינה וניטרליות דתית, עדתית וכיתתית. כל עוד המדינה מגדירה את עצמה כמדינה יהודית לא תוכל להתקיים הפרדה בין דת ומדינה, ומכאן הדלות הבלתי נסבלת של מה שנקרא "החילונית הישראלית", המיוצגת בידי מפלגות רעשניות ומעצבי דעת קהל המתהדרים בחילוניות אך אינם מוכנים להתמודד עם משמעותה. הפרויקט הפוליטי של בל"ד הוא החזון החילוני היחיד בישראל. במצע של בל"ד נרמז על החשלות ארוכות הטווח שיכולות להיות למדינת כל אזרחיה: "אזרחות שוויונית במדינת האזרחים, בנוסף להכרה בקיומם של שני עמים בארץ, מהווים בסיס רעיוני ומודל לפתרון צודק יותר של הבעיה הפלסטינית לטווח הארוך. הם מהווים בסיס דמוקרטי לארגון החיים המשותפים והיחסים השוויוניים בין שני העמים." התפיסה של "מדינת האזרחים", כפי שבל"ד מציגה אותה, כוללת גם זכויות קולקטיביות. היא מבוססת על זכותו של כל אזרח לחירויות אישיות ולשייכות לקולקטיב ולתרבות מסוימת. בנקודה זו נפגשות התביעות לדמוקרטיזציה ולזכויות של מיעוט לאומי, ומכאן באה הדרישה לאוטונומיה תרבותית של האוכלוסייה הערבית בישראל.

המאמר מצ"ב, ומסומן כנספח ת/1.

12. אנו מבחינים בין נושא ההגדרה העצמית של היהודים בישראל, שהוא עניין מוסרי ולגיטימי, לבין ההגדרות החוקתיות המבקשות לתבוע בלעדיות והדרה. מכאן, כי כאשר אנו אומרים במישור הפוליטי שאנו מתנגדים להגדרת המדינה כיהודית או כמדינתו של העם היהודי בלבד אנו מתכוונים להתנגדותנו להגדרה המדירה, המבוססת על יחס לא שוויוני בין היהודים והערבים, ולא לסוגיית ההגדרה העצמית של העם היהודי בישראל, שהיא כשלעצמה נושא לגיטימי ומוסרי.

13. אלו נקודות המוצא המנחות אותנו ועל כן קבענו במצע שלנו בזו הלשון:

"מושג הדמוקרטיה של מדינת האזרחים מבטיח את הזכויות הפרטיות והקולקטיביות בהתבסס על עקרונות החירות, השוויון והצדק:

- בליד נאבקת למען השינוי הדמוקרטי עד ההגעה למדינה דמוקרטית של כל אזרחיה, ערבים, יהודים ואחרים; המדינה תכיר במיעוט הערבי כמיעוט לאומי ובזכויות הפרטיות והקולקטיביות של המשתייכים אליו, ומבטיחה את זכויות האדם והאזרחות האינדיבידואלית והקולקטיבית על בסיס השוויון המלא, ללא אפליה הנובעת מהשייכות הלאומית או מהבדלי דת ומין, לרבות השוויון בפני החוק והמשפט ושוויון ההזדמנויות בעבודה ובחינוך, בתקציבים ובשירותים, בחלוקה הצודקת של משאבים, בהגנה על חיי האדם, כבודו וקניינו.
- בליד נאבקת להשגת זכויות חוקתיות, זכויות פוליטיות וחברתיות וכלכליות שוות לאזרחים הערבים.
- בליד דורשת חקיקת חוקה מחייבת למדינה שמתבססת על עקרון האזרחות ולא על השייכות הדתית בהקשר של היחסים בינה לבין האזרחים ושייכותם אליה. בראש החוקה יוצב עקרון השוויון בין האזרחים ובין הקבוצות הלאומיות, ותתבסס על זכויות האדם האינדיבידואליות והקולקטיביות והפרדת דת ממדינה, ואיסור כל צורות האפליה על בסיס גזע, לאום, דת, מין, אמונה ושייכות פוליטית, ומספקת את הבסיס המשפטי לשוויון ושותפות פוליטית במדינת כל האזרחים.
- בליד פועלת למען שינוי תוכניות לימוד מקצוע האזרחות בבתי הספר היהודיים והכנת תוכניות לימוד שאינן מציירות את הערבי כאויב ונחות מהאזרחים היהודים, ושלא מתעלמות מההיסטוריה של הפלסטינים בארץ זו, לצד הדגשת תוכניות שמתזקות את הערכים האזרחיים, והתרבות הפוליטית האזרחית, במקום תרבות אתנו-צנטרית לא דמוקרטית. יש לפעול לשינוי התפיסה הציונית בתוכניות הלימוד המשותפות על הפריבילגיה של האזרח היהודי באשר לאדמה ולמדינה ולהתנגד להחשבת נחיתותו של האזרח הערבי כמצב צודק וטבעי.
- בליד פועלת במסגרת פרויקט מדינת כל אזרחיה למימוש עקרון השוויון על ידי ביטול כל הקטגוריות החוקיות והממסדיות שמפלות נגד האזרחים הערבים.

- המפלגה פועלת לשיתוף פעולה עם הכוחות הדמוקרטיים היהודיים הרחבים ביותר, השותפים לחזון ולעמדות, יחד עם כיבוד הייחוד של השאלה הלאומית של האזרחים הערבים.
- המפלגה דורשת חוק אזרחות דמוקרטי שמבטל את כל צורות האפליה הקיימות בתחום זה.
- מאבק נגד הגזענות ואי החשבתה להבעת דעה אלא פעולה שלצדה ענישה לפי חוק.
- כיבוד חופש המחאה והביטוי והעיתונות וההתארגנות והפעילות הפוליטית ללא אפליה, וביטול כל החקיקות וההליכים שמגבילים אותם.
- הפרדת הדת מהמדינה, והשמירה על עמדה ניטראלית של המדינה שאינה מפלה בין הפרטים והמוסדות על רקע הדת.
- הפסקת הרדיפה הפוליטית של ההנהגות והכוחות הפטריוטים הערבים, והבטחת חירויות היסוד של הפעילות הפוליטית כזכות שאין עליה עוררין.
- הפסקת הרדיפה הפוליטית של העיתונאים והבטחת חופש העיתונות והתקשורת.
- ביטול התקנות לשעת חרום, וחקיקת חוק שאוסר עינויים, התנכלות ומעצר שרירותי של האזרחים.
- האזרחות השווה במדינת האזרחים מהווה, בנוסף להבטחת ההכרה בקיומם של שני לאומים בארץ זו, יסוד רעיוני ומודל של פתרון צודק יותר לשאלה הפלסטינית בכללותה בטווח הארוך, והיא מהווה יסוד דמוקרטי לארגון החיים המשותפים והיחסים השווים בין שני העמים בטווח הארוך".

המצע מצ"ב, ומסומן כנספח ת/2.

14. אנו מבחינים בין נושא הנרטיב ההיסטורי לבין נושא הזכויות הלאומיות או הקיבוציות. הנרטיב שלנו הינו פלסטיני ואנו חלק בלתי נפרד מהעם הפלסטיני ומהאומה הערבית. מדינת ישראל קמה על חורבנות העם שלנו וגרמה לטרגדיה הפלסטינית שאנו מכנים אל-נכבה. לימוד אל-נכבה תייב להיות חלק מלימודי התלמידים שלנו. אנו תובעים ממשרד החינוך לאפשר לבתי הספר הערביים ללמד את ההיסטוריה של העם הפלסטיני ואת ההיסטוריה של אל-נכבה. המנהיגים של העם הפלסטיני, כמו יאסר ערפאת וג'ורג' חבש, הינם מנהיגי כלל העם ואין משמעות הדבר שאנו בהכרח מסכימים עם הפרוגרמה הפוליטית שלהם. לנו בבלי"ד יש את העמדות שלנו ואנו פועלים במציאות פוליטית שונה מזו בה הם פעלו, אך בכך אין כדי למנוע מאתנו לראות בהם חלק ממנהיגי העם הפלסטיני. לכן ביקשנו, יחד עם כל המפלגות

הערביות בישראל, לערוך אזכרה בנצרת לאחר מותו של ג'ורג' חבש כמנחה פלסטיני ומסיבה זו פנו המפלגות הערביות לבג"צ נגד צו המשטרה שאסר על קיום האזכרה.

15. חלק גדול מהרוב היהודי בישראל אינו מבין את ההבחנה שאנו עושים בין הנרטיב ההיסטורי לבין העתיד שאנו דוגלים בו. במאמרי "יום הנכבה: על שכחה וסליחה", שהתפרסם באתר האינטרנט מחסום ביום 2005/5/15, ציינתי:

"חורבן הבית הפלסטיני בנכבה היה הגדול ביותר שהתחולל אי פעם בארץ. מעולם, לפחות באלפי שנים של היסטוריה ידועה, לא התחולל כאן גירוש בהיקף כזה וחורבן כפריס וערים בכמות כזו. בשם בניית מיתוס של זיכרון ארכאי החוזר אלפי שנים אחורה, תובעים מהפלסטינים שכחה והתעלמות ממה שהתחולל לפני עשרות שנים... חורבן הבית הפלסטיני ב-1948 אינו נושא משמעות תיאולוגית. אך המחריב, חילוני כדתי, עשה את מעשהו בשם התיאולוגיה של החורבן. נחוצה פשרה היסטורית ולא פשרה על ההיסטוריה. נחוצה פשרה היסטורית על פי עקרון המציאות עם תוקף מוסרי של צדק. בארץ חיים יהודים וערבים, שני עמים שיש להם זכות לחיים מלאים ושוויוניים. אני כבן הארץ בעד שוויון ליהודים, בעד להעניק להם יחס שוויוני ולהכיר בזכויותיהם כמי שחיים בארץ כמוני. אולם הכרה בקולקטיב היהודי-ישראלי ובזכויותיו במסגרת פשרה היסטורית שוויונית אינו בשום פנים ואופן הצדקה למעשה ההיסטורי שהוליד אותו, קולקטיב שכל כולו בא על חשבון הקורבן הפלסטיני. הדבר דומה לשני ילדים, שאחד מהם נולד מתוך אהבה עזה בין הוריו, והשני בעקבות אונס אכזרי. לשניהם אותה זכות לחיים ולאוסר. העובדה ששניהם שווים כבני החיים אין בה כדי להצדיק את האונס האכזרי. דווקא כשמנסים לפעול למען פשרה היסטורית, חובה מוסרית לזכור את הקורבן ולגאול את זיכרונו מאלה שרוצים לרמוס אותו."

המאמר מצ"ב, ומסומן כנספח ת/3.

16. במקום אחר ציינתי, כי למעשה שתי השאלות: השאלה היהודית והשאלה הערבית – פלסטינית, נהיו שתי שאלות השזורות אחת בתוך השנייה, שפתרון צודק לאחת מהן מחייב מאליו פתרון לאחרת. במאמר שכתבתי במגזין Azure שהוא מגזין של אינטלקטואליים יהודים ממחנה הימין טענתי:

The awareness that the Jewish question has in effect become the Palestinian problem is essential for any discussion of the future of relations between Jews and Arabs. The Jewish Palestinian bond cannot be severed. Any statement about the Jews also refers to the Arabs, and every deliberation on the Palestinian fate is a discussion of the Jewish fate."

Azure no. 6, Winter 5759/1999

המאמר מצ"ב, ומסומן כנספח ת/4.

המצע המדיני של בל"ד

17. המצע המדיני של בל"ד מתבסס על עקרון של פשרה היסטורית שעיקרה נסיגה ישראלית מכל השטחים הערבים שנכבשו ביוני 1967 על בסיס שתי מדינות בגבולות 1967 יחד עם פשרה מוסכמת בין אש"ף וישראל אודות סוגיית הפליטים הפלסטינים. אציין, כי לפני שהחל הדיבור על היוזמה הערבית, אנו היינו הראשונים לאחר מלחמת לבנון השנייה שתבענו, כי על ישראל להתייחס ברצינות ליוזמה הערבית. ראו נספח ת/2 לעיל.

18. עם זאת, אציין בהקשר זה את הסתייגותי האישית מהסיסמה של "שתי מדינות לשני עמים". אכן, אנו דוגלים בפתרון של שתי מדינות, מדינת ישראל ומדינת פלסטין בגבולות 1967, אך אמרתי יותר מפעם, כפי שהסברתי לעיל, שאני מתנגד לשימוש המרמז על רכושנות של "עם אחד" על מדינה. השימוש הזה לדעתי אינו שימוש דמוקרטי שוויוני. אנו שואפים לשתי מדינות ששתיהן יהיו מדינות של כלל האזרחים.

הרדיפה הפוליטית נגד בל"ד וד"ר עזמי בשארה

19. מאז היווסדותה של בל"ד לא הופסקו הרדיפות הפוליטיות נגדה וחדבר הגיע לשיאו כשהממסד ביקש "לתפורר" תיק ביטחוני נגד ד"ר עזמי בשארה.

20. הרדיפה הפוליטית נגד בל"ד ובשארה החלה מאז רישומה של בל"ד כמפלגה בשנת 1995, אז הוגשה בקשה לרשם המפלגות לפסול אותה בשל מצעה הפוליטי. בשנת 1999 הגיש הימין פעם נוספת בקשות פסילה נגד בל"ד, הפעם לוועדת הבחירות המרכזית. בשנת 2002 הגיש היועץ המשפטי לממשלה לוועדת הבחירות המרכזית בקשה לפסול את הרשימה ואת מועמדותו של ח"כ בשארה. באותה תקופה הוא הגיש גם שני כתבי אישום נגד ד"ר בשארה בגין התבטאויות ופעילות פוליטיות. למעשה, המקרה של ד"ר בשארה היה המקרה הראשון שבו הכנסת הסירה חסינות בשל התבטאויות פוליטיות. כתבי האישום בוטלו לאחר שהוכח כי אין להם בסיס משפטי כלשהו. בית המשפט העליון בהרכב של 11 שופטים ביטל את החלטת ועדת הבחירות המרכזית האחרונה שביקשה לפסול את ד"ר בשארה ובל"ד.

21. לאחר שהתברר כי כשלו הנסיונות להביא לפסילתם של ח"כ בשארה ובל"ד מלהשתתף בבחירות, הרדיפה הפוליטית קיבלה מפנה והיא הגיעה לניסיון לתפור תיק ביטחוני נגד ח"כ בשארה על מנת למזער את הוויכוח האידיאולוגי ולהציגו כעניין פלילי. בעקבות ניסיון אחרון זה החליט ד"ר בשארה לעזוב את הארץ ולחיות בגלות, מתוך הבנתו שכללי המשחק השתנו ורדיפתו מקבלת משנה תוקף ונהיית לקיצונית ביותר ללא שמירה כלשהי על כללי ההגנות המינימליים.

22. נכון שחברי לדרך ד"ר בשארה הכחיש מכל וכל את כל שיוחס אליו, ואנו בבל"ד הכחשנו את כל אשר יוחס לו בתקשורת. נכון גם שהוא התפטר מהכנסת ומכל מוסדות המפלגה, אולם אנו בבל"ד עמדנו נגד הרדיפה בהיותה רדיפה נגד מנהיג בל"ד המונעת משיקולים פוליטיים פסולים.

23. אכן, אנו בבל"ד נמשיך לעמוד בכל מקום נגד רדיפת בל"ד ונגד רדיפתו של בשארה. ליברמן מבקש מאתנו להתנער מבשארה. לעולם לא נעשה זאת. לא רק משום שבשארה לא עשה דבר מהמיוחס אליו והוא הכחיש את הכל, ולא בגלל שהפרקליטות עצמה טענה באחד מהדיונים בבג"צ כי אין ראיות המגיעות לדרגת בשלות כתב אישום נגד ד"ר בשארה, אלא בגלל שאנו רואים את הרדיפה הזו כרדיפה אידיאולוגית נגד המנהיגות הערבית בישראל.

מסמך המסביר את עמדת בל"ד אודות רדיפתו של ד"ר בשארה מצ"ב, ומסומן כנספח ת/5.

24. להבדיל מליברמן ומאחרים שנחשדו בפגיעה פיזית בזולתם, ולא כמו אלו הנאשמים בעבירות שוחד ושחיתות היושבים כיום בכנסת או שישבו בה בעבר, הרי שכדברי בשארה באחד מנאומיו לאחר הפרשה:

"מעולם לא פגעתי באיש, ומעולם לא נשאתי נשק, ומעולם לא השתתפתי בביצוע פשעי מלחמה כמו חלקים מאלה שיושבים בכנסת, העט שלי הוא נשקי האחד והיחיד."

25. יזמנו דיון בכנסת בעניין הרדיפה הפוליטית ביום 2008/3/5, במהלכו ציינתי:

"אנחנו כמפלגה, מחנכים את הנוער ומנהיגים אותו בפעילות פוליטית לגיטימית במסגרת החוק. אנחנו מתייחסים ברצינות לאזרחות. דרך אגב, משום שאנחנו מתייחסים ברצינות לאזרחות שלנו, בל"ד חרתה על דגלה את הקונספט של מדינת כל אזרחיה, שכל האזרחים צריכים להיות שווים. היא בנויה על האידיאולוגיה של האדם השווה ולא האדם ההיררכי, שמסד הזכויות בנוי על האזרחות ולא על השייכות הלאומית, שזה דבר מובן מאלינו בכל מדינה דמוקרטית... אז יש ויכוח, ויכוח פוליטי. למה השב"כ מתערב בוויכוח הפוליטי הזה?"

דברי הכנסת מצ"ב, ומסומנים כנספח ת/6.

האימרות המיוחסות לבל"ד בבקשות הפסילה

26. אתייחס כעת לאימרות המיוחסות לבל"ד ולאחרים בבקשות הפסילה הנדונות. ודוק, חלק מהאימרות מתייחס למאמרים שאני כתבתי ואשר אותן אין אני מכחיש. נהפוך הוא, אני עומד עליהן. חלק אחר הוא ציטוטים שהופיעו באתרי אינטרנט ונכתבו והשתכללו על ידי הכתבים בלשון שלהם או בלשון עורכי העיתונים – רובם של הציטוטים האלה אינו מדויק והוא מוכחש מאליו. עם זאת, אבקש ככל שניתן להתייחס לכל אימרה לחוד בכל אחת מהבקשות.

בקשת ליברמן:

- **פיסקה 32 לבקשת ליברמן - נספח 3:** ראו את המצע שלנו (נספח ת/2) אשר אנו עומדים מאחורי כל מילה הופיעה בו.
- **פיסקה 35:** אכן כפי שהסברתי לעיל אנו במישור הפוליטי מותחים ביקורת על הגדרת המדינה כיהודית אשר מדירה ומפלה על רקע לאום אך אין בין זה ולבין סוגיית ההגדרה העצמית של היהודים בישראל במסגרת מדינת ישראל ולא כלום.
- **פיסקה 36:** הציטוט פחות או יותר הוא נכון. לשים לב כי בציטוט השני, להבדיל ממה שליברמן כותב, הדברים נאמרו במפורש כי ההגדרה העצמית היא במסגרת המדינה. ובאנגלית: *in the frame of the state*
- **פיסקה 37:** הציטוט נכון. אכן אני לא ציוני, להפתעת ליברמן. ואכן מגילת העצמאות היא מסמך ציוני. ואכן מסמך זה אינו מייצג אותי וגם לא מייצג את הערבים ואנו נאחזים בנרטיב ההיסטורי שלנו ולא אימצנו ולא נאמץ את הנרטיב הציוני.
- **פיסקה 38:** לא בטוח אם הציטוט הוא נכון. עם זאת, גם אם הוא נכון איני רואה בציטוט הזה שום בעיה. אכן מדינת כל אזרחיה היא לא מדינה אתנית-לאומית אלא מדינה לכל האזרחים.
- **פיסקה 39:** זהו ציטוט לא מדויק. וזה גם לא ניסוח שלי. עם זאת, אציין כי אכן אנחנו בעד אחדות פלסטינית. ברור לכל כי אנו מכירים במדינת ישראל ועל כך אין מחלוקת אך

אנו שואפים בדרכים הלגיטימיות ובמסגרת החוק לשנות את אופייה למדינת האזרחים.

- **פיסקאות 40-42:** הציטוטים לא נכונים ולא מדויקים. עם זאת, אציין כי אנתנו לא חברים בחזית העממית לשחרור פלסטין. אנו חברים בבלי"ד. שתי המפלגות או התנועות האלו הן שונות במעשיהן ובפרוגרמה הפוליטית שלהן. עם זאת, כפי שציינתי לעיל, ג'ורגי חבש הוא מנהיג פלסטיני ואכן ביקשנו במסגרת החוק לערוך לו אזכרה כאן בישראל. כל המפלגות הערביות בישראל נתנו חסות לאירוע זה. המפלגות הערביות אף פנו אל בג"ץ כדי לערוך את האזכרה ושופטי בג"ץ לא ציינו או רמזו שעצם קיומו של האירוע הינו בלתי חוקי. השאלה שנידונה בפני בג"ץ היא האם המשטרה מוסמכת למנוע את קיומה של האזכרה.
- **פיסקה 44:** הדברים מוכחשים והם הוכחו בתקשורת על ידי ח"כ ואסל טאהא וראו לעניין זה את **תצהירו של ח"כ טאהא מצ"ב ומסומן כנספח ת/7**.
- **פיסקה 45:** הדברים מוכחשים. אין להם שחר. לעניין העמדה שלנו אודות מלחמת לבנון השנייה ראו נספח ת/5 לעיל.
- **פיסקה 46:** אני השתתפתי בכנס האמור ושמעתי את דבריו של מר עבד אלפתאח ואני מצהיר כי הדברים המיוחסים לו כלל לא נאמרו על ידו, והכחשנו אותם עם פרסומם. אציין כי מר עבד אלפתאח לא יכול להשתמש במילה "ניצחון" ולו מסיבה ערבית גרידא כי הוא בתור מי שיושב בחיפה או בנצרת לא יכול לדבר בשם אחרים שנלחמו או נהרגו ובוודאי הוא לא יכול, פוליטית, לנכס את "ניצחון" העם הלבנוני, אם בכלל, אליו או אל בלי"ד.
- **פיסקאות 47-48:** וראו לעניין זה את **תצהירו של ח"כ סעיד נפאע והמסומן כ ת/8**.
- **פיסקה 50:** יצוין, כי ראש העיר סכנין אינו מועמד ברשימת בלי"ד כפי שנטען בפיסקה זו. איני רואה בדברים המיוחסים לו כל בעיה והם נופלים לגדר חופש הביטוי הפוליטי.
- **פיסקה 51:** יצוין, כי בניגוד לנטען בפיסקה זו ח"כ זכור כלל אינו חבר בבלי"ד אלא רק ברשימת הבחירות שלנו. איני רואה כיצד הדברים המיוחסים לו רלבנטיים לעניין הבקשה

לפסילת רשימה שהרי הם הובאו בפני ועדת האתיקה של הכנסת והתלונה נסגרה, וכל שהם היוו הינו הבעת עמדה בעניין חילופי שבויים, כמו כל פוליטיקאי אחר שהביע עמדה בנושא זה.

בקשת בן ארי:

27. בעניין האמור בבקשה זו ואשר מתייחס למצע בלבד איננו חוזרים מהאמור במצענו המצורף.
28. לגבי הדברים המיוחסים לי בעניין ביצוע פשעי מלחמה והעמדה לדין לפי המשפט הבינלאומי, אכן הריגת אזרחים לפי המשפט הישראלי והמשפט הבינלאומי בעת לחימה וללא אבחנה הוא מעשה המנוגד למשפט הבינלאומי ההומניטארי, ולפי אמנת רומא מעשים כאלה הם בבחינת פשע מלחמה. אגב, גם ארגוני זכויות האדם בישראל ובעולם סבורים שמדובר בפשע מלחמה.
29. לעניין הביקור בסוריה והביקור של ח"כ סעיד נפאע: הביקור הוא במסגרת החסינות הפרלמנטארית. **ראו גם לענין זה את תצהירו של ח"כ נפאע בנספח ת/8 לעיל.**

בקשת איתי פורמן:

30. לא ראיתי מקום להתייחס לבקשה השלישית מטעם פורמן, אשר כל כולה ויכוח ודיון עם פסיקת בית המשפט העליון בענייננו והינה נעדרת כל תשתית עובדתית ולו הקלושה ביותר.

לסיכום:

31. מצענו הפוליטי הינו ברור. אנו בעד פתרון שתי מדינות ואנו לא נגד קיומה של המדינה. אנו מבקשים ושואפים לשנות אותה למשטר דמוקרטי המתבסס על עקרון אוניברסאלי של מדינת כל אזרחיה. התנגדותנו הפוליטית להגדרת המדינה כיהודית היא במובן זה שאנו מתנגדים לעקרון ההדרה והעליונות. אך ברור שאין בכך כל התנגדות לסוגיה המוסרית בעניין הזכות להגדרה עצמית של היהודים בישראל. החזון שלנו הוא לכלל האזרחים היהודים והערבים והוא הערובה היחידה למשטר דמוקרטי. התביעה שלנו היא תביעה באמצעות האפיקים הפוליטיים והלגיטימיים. איננה תביעה הדוגלת בשימוש באלימות אלא תביעה המבקשת את השינוי במסגרות הפוליטיות הקיימות ולא מחוצה להן.

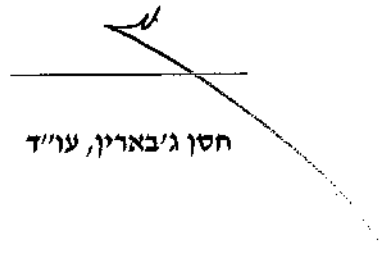
32. זהו שמי וזו חתימתי ותוכן תצהירי אמת הוא

ח"כ ג'מאל זחאלקה

אישור

אני הח"מ, עו"ד חסן ג'בארין, מאשר בזה כי היום, 7.1.09, הופיע בפני ח"כ ג'מאל זחאלקה המוכר לי אישית ולאחר שהזהרתיו בדבר מתן עדות שקר במשפט, אישר את תצהירו הנ"ל וחתם עליו לפני.

חסן ג'בארין, עו"ד

הטיעון המשפטי

1. המשיבה תטען, כי בקשות הפסילה פוגעות באופן בלתי מידתי בזכות החוקתית לבחור ולהיבחר של נציגי המפלגה וציבור מצביעיה, בחופש הביטוי הפוליטי ובזכות להתאגדות; וכל זאת בהעדר תשתית ראויה ועל סמך ראיות בלתי ברורות ומשכנעות אשר לא מהוות אפילו ראשית ראיה אפילו לצורך פגיעה בזכויות חוקתיות.

העדר ראיות

2. ראשית כל המשיבה תדגיש, כי בקשות הפסילה נשענות על ידיעות ודיווחים מכלי התקשורת. ההסתמכות על ידיעות מאתרי חדשות באינטרנט הינה בעייתית ביותר שכן המדובר בפרסומים שקיים ספק לגבי אמינותם. בפרסומים מסוג זה לא תמיד נעשית הפרדה בין העובדות ובין הפרשנות, המידע המפורט בהם אינו תמיד מדויק, לא ברור מהו מקור המידע, מי אמר את הדברים המובאים בהם, למי ומתי, האם עסקינן בדברים שנאמרו ישירות לאתר, בדברים מכלי שני או שלישי, או שמא במחזור של ידיעות שהתפרסמו בכלי תקשורת אחרים.

3. בית המשפט העליון עמד על הבעייתיות במשקל הראיות כאשר אלו נסמכות אך על קטעי עיתונות בפרשת גלברט, בה ביקש העותר לפסול את השופט זועבי שהיה אחד מתברי הועדה הממלכתית לחקירת הרצח במערת המכפלה בשנת 1994 וסמך את טענותיו ותצהירו על קטעי עיתונות בלבד. בית המשפט דחה העתירה על הסף, וציין כי:

"נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי עתירה ראויה הנתמכת בתצהיר שכל כולו נסמך הוא אך על דברים שנכתבו בעיתון כדברים שהם אמרי אמת. כוונתי היא, כמובן, לנושאים שהם בידיעת הפרט, להבדיל מנושאים שהם מעניין הכלל וידיעתם היא נחלת הציבור. אכן, יכול עותר - או משיב - לצרף עיתון לתצהירו, לראיה כי ביום פלוני נכתבו בעיתון פלוני דברים פלוניים. כך הוא בתביעה שעניינה לשון הרע, וכך מוכיח תובע כי הוציאו דיבתו רעה. ואולם לא שמעתי עד הנה כי מותר הוא עותר לסמוך בבית-משפט על דברים שנכתבו בעיתון, ולהוסיף ולטעון כי דברי אמת

הם אך באשר פורסמו, וגם לא ידעתי על כל הזקה (פרזומפציה), כי כך הוא... נמצא לנו אפוא, שבתוכה של עתירה אין ראייה אם אמר השופט זועבי את הדברים המובאים מפיו, אם לאו. משידענו כל אלה, לא נוכל לומר אלא זאת, כי לאמיתם של דברים לא הוכיחו העותרים דבר בעתירתם. ובאין הוכחה בידם, כיצד זה מבקשים הם סעד נגד השופט זועבי?"

"נתחלפו העתים, נשתנו המנהגות, וימים שהיו חלפו ואינם עוד עמנו. על דרך ההפלגה נאמר, שכיום נוטל אדם לידו את עיתון הבוקר או עיתון הצהריים, ומבטו מרקד בין הידיעות השונות עד שעינו צדה ידיעה פלונית. ומשמצא מה שמצא קרא הוא אל חבריו: קומו ונעלה ציון - אל בית המשפט העליון. אומר ועושה. עתירה לבית-משפט כמו נכתבת היא במהלך הנסיעה, ובעומדו לפני בית המשפט ועתירה פגומה בידו, מבקש אותו מתדיין כי תינתן ארכה בידו לתקון את אשר עוול. מנהג חדש הוא שבא למדינה, ואני לא אסכים לחיות בו. נזכור כולנו ונשמור: המבקש כי ינהגו בו כבוד - יקדים וינהג כבוד בחברו, והאומר לחברו כי ייטול קורה מבין עיניו, ייטיב לעשות אם יקדים וייטול קורתיים מבין עיניו שלו."

בג"ץ 2148/94 גלברט נ' נשיא בית המשפט העליון, פ"ד מח(3) 573 (1994).

4. רק לאחרונה דחה בג"ץ עתירה לביטול הבחירות המקומיות לעיריית סחינין בה התבקש בית המשפט לקבוע שרשימת חד"ש לא הייתה רשאית להתמודד בטענה שהביעה תמיכה במעשה טרור וכל זאת בהסתמך על שנאמר בדיווח תקשורתי. היועץ המשפטי לממשלה באותו עניין גרס כי אין הצדקה לשימוש בסמכותו לפי סעיף 39א לחוק הבחירות, וזאת בעיקר בשל חולשות הראיות שהוצגו על ידי העותרת. בג"ץ דחה את העתירה, בקובעו:

"במקרה שלפנינו הראייה היחידה שהביאה העותרת בעתירתה, שעליה היא מבססת את טענותיה בדבר פסילת המשיבה 5 מהתמודדות בבחירות, היא כתבת טלוויזיה שבה הופיעה מודעת הבחירות של הרשימה. העותרת לא הביאה ולו בדל ראייה בדבר מצעה של המשיבה 5, תפיסותיה האידיאולוגיות, או התכניות שייעדה, אם וכאשר נציגיה ייבחרו למועצה. נוכח מיעוט הראיות שהיו בידי העותרת להוכחת מטרותיה של המשיבה 5 במועצת עיריית סכנין התייתר הדיון בטענות המשיבה 5 לפיהן היא קשורה לרשימה שנבחרת כדין לכנסת."

בג"ץ 9822/08 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' מנהל הבחירות, עיריית סחינין, עמ' 6 (טרם פורסם, ניתן ביום 27.11.08)

5. הלכה פסוקה ומושרשת היא, כי רשימה אינה רשאית להתמודד לבחירות הכנסת אם ניתן להוכיח כי מצעה, מטרותיה ומעשיה הדומיננטיים שוללים את האמור בסעיף 7א לחוק יסוד:

הכנסת. הוכחה מעין זאת מחייבת הישענות על ראיות ברורות, חד-משמעיות, משכנעות ביותר ושאיןן משתמעות לשתי פנים. שכן, כגודל הזכות הנפגעת והיקפה כך גם גודל הראייה הנדרשת לצורך פגיעה בה. רק רמה גבוהה זו של ראיות יש בכוחה לפתור את הפרדוקס הדמוקרטי ולשלול את אחת מהזכויות המרכזיות של הדמוקרטיה – הזכות לבחור ולהיבחר.

6. יאמר כבר עתה, כי הציטוטים המובאים בבקשות הפסילה של המבקשים הנם דלי משקל, מקוטעים, מוצאים מהקשרם ואין ולא יהיה בהם כדי למלא אחר מבחני הפסיקה בעניין זה.

7. המבחן העיקרי לפסילתה של מפלגה מתייחס בראש ובראשונה לפרוגרמה של המפלגה ולמטרותיה ומעשיה המרכזיים. היותה של המפלגה ותיקה ומכהנת בכנסת מחייבת להתייחס למכלול מעשיה המרכזיים והבולטים:

"המטרות והמעשים שיש בהם כדי למנוע מרשימה להשתתף בבחירות צריכים להיות דומיננטיים ומרכזיים. יש לבחון את השאיפות המרכזיות של הרשימה שיש בהן כדי להוות פרוגרמה ממשית, רצינית ופעילה...חייבות להתקיים ראיות ברורות, חד משמעיות ומשכנעות לכך, כי אכן יש במטרותיה או במעשיה של רשימת מועמדים, במפורש או במשתמע, כדי ליפול לגדר האיסור שבחוק. לא די בחשד סתם. כל ספק המתעורר במסכת הראיות צריך להתפרש כנימוק נגד מניעת השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות".

רע"א 6708/98 היועץ המשפטי לממשלה נגד רשימת מולדת-גשר-צומת לבחירות לרשויות מקומיות, נצרת עילית, פ"ד נג (1) 351, 361.

8. יפים בהקשר זה גם דברי בית המשפט בעניין ניימן (2) נאמר:

"כאמור, מדבר הסעיף על מטרות ומעשים. בדברו על "המטרה" הכוונה ליעדים אידיאולוגיים, אשר הרשימה שואפת באופן מוחשי להגשמתם, ואשר הם בבואה נאמנה לכיווני הפעולה המרכזיים שלה. הוראת החוק מתייחסת, לפי הבנתנו, למטרות ולמעשים, המשקפים את מהותה של הרשימה ושהם תולדה טבעית של זהותה. הסמכות שהוענקה בסעיף 7א איננה מיועדת לדברים שהם שוליים ואשר השלכם על המכלול הרעיוני או הביצועי איננה משמעותית ורצינית. הכוונה לתופעות - כאמור בפיסקאות (1) עד (3) - שהן בגדר מאפיינים דומיננטיים, הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות של הרשימה, אשר למענם קיימת ופועלת הרשימה ואשר לשם קידומם היא מבקשת ליטול חלק בבחירות. מטרה או מעשה שהם בולטים ואופייניים, כאמור, יכול, כמובן, שיהיו מלווים במטרות או במעשים נוספים. אולם, בכל מקרה, צריך לעלות מן הנתונים העובדתיים, כי המטרות או המעשים, כאמור בסעיף 7א, הם בעלי המשקל והמעמד המרכזיים בין המטרות או המעשים האחרים של

הרשימה, וכי יש מעבר לכך גם כוונה לממש את המטרות ולהביא להגשמתן".

ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השתיים-עשרה, פ"ד מב(4) 177, 187 (1988).

9. בפרשת יאסין הדגיש הנשיא ברק, כי:

"שלילת החופש אפשרית רק כאשר התשתית הראייתית הנדרשת מצביעה על הסיכון לעצם קיומה של המדינה כמדינה יהודית ודמוקרטית. סיכון זה אינו קיים אם הפגיעה היא במאפיין שולי של יהדות המדינה או של אופייה הדמוקרטי. סיכון זה קיים כאשר קיום המדינה כמדינה יהודית דמוקרטית בסכנה... האיום על האופי היהודי או הדמוקרטי צריך להיות מרכזי ובסיסי, הוא צריך לפגוע בגרעין המאפיין את המדינה... החשיבות הרבה שיש לחופש ההתאגדות במפלגה במרקם החיים הדמוקרטיים מחייבת את המסקנה – שאליה הגיע בית המשפט העליון גם בפרשנותו של סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת – כי יש למנוע ייסודה של מפלגה רק במקרים הקיצוניים ביותר, מכאן שרק אם המטרות הדומיננטיות והמרכזיות של המפלגה יביאו לשלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית, יהא מקום בהנחה ששאר הדברים מתקיים, למנוע את רישומה... פרשנות דווקנית, צרה ומצמצמת זו באה לידי ביטוי בשלוש קביעות בעיקר: ראשית, סעיף 7א מאפשר פסילה של רשימה רק לנוכח מטרות ומעשים דומיננטיים שלה, המשקפים את מהותה ואשר למענם היא קיימת ופועלת; שנית, את עילות הפסילה המפורטות בסעיף יש לפרש באופן דווקני, כך שרק מטרות ומעשים המגלמים באופן חד-משמעי, מובהק וקיצוני... שלישית, לצורך הפסילה נדרשת ראיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות."

פרשת יאסין עמ' 66, 67 ו-76.

10. הפסיקה העליונה שבה והדגישה כי העילה לפסילה קמה מקום שהראיות הן למטרות ומעשים דומיננטיים ומרכזיים של הרשימה:

"המטרות והמעשים שיש בהם כדי למנוע מרשימה להשתתף בבחירות צריכים להיות דומיננטיים ומרכזיים. יש לבהון את השאיפות המרכזיות של הרשימה שיש בהן כדי להוות פרוגרמה ממשית, רצינית ופעילה... חייבות להתקיים ראיות ברורות, חד משמעיות ומשכנעות לכך, כי אכן יש במטרותיה או במעשיה של רשימת מועמדים, במפורש או במשתמע, כדי ליפול לגדר האיסור שבחוק. לא די בחשד סתם. כל ספק המתעורר במסכת הראיות צריך להתפרש כנימוק נגד מניעת השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות."

רע"א 6709/98 היועץ המשפטי לממשלה נגד רשימת מולדת-גשר-צומת לבחירות לרשויות מקומיות, נצרת עילית, פ"ד נג (1) 351, 361 (1999)

11. ניכר כי מבקשי הפסילה פועלים ממניעים הקשורים למחלוקת הפוליטית ומבקשים להשתיק את הדעה שאינה מקובלת עליהם, אותה מייצגת המשיבה. ואולם, אף אם המדובר בהשקפות שאינן מקובלות על מבקשי הפסילה מטעמים מוצדקים, ולא כך הוא בענייננו הרי עדיין אין בכך בכדי להצדיק פסילה וכפי שנקבע בפרשת ניימן הראשונה:

"העיוות שבהשקפות המובעות על ידי רשימה ודובריה או ההתנגדות ואף הסלידה, אשר אותן הן מעוררות, והרצון להתנער מכל אישור עקיף לעצם קיומה של ולהפצת דעותיה – כל אלה אינם מניעים חוקיים מספיקים במצב המשפטי הקיים, כדי לפסול רשימה. אין להתיר ערבוב מין בשאינו מינו, ואין לפתוח פתח לפרשנות סובייקטיבית מרחיבה, שאינה תואמת בדיקה משפטית עניינית בכלל ובדיקה חוקתית בפרט."

ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הכנסת המרכזית ה-11, פ"ד לט (2), 225, 248

12. באשר לעוצמת הראיות הנדרשת לצורך פסילת רשימה, הרי שבפרשת יאסין הבהיר בית המשפט כי על מנת להוכיח כוונה לשלול אופייה היהודי של המדינה:

"הפגיעה צריכה להיות בעלת עוצמה כה רבה, עד כדי לאחריה ניתן יהא לומר שהמדינה אינה עוד מדינת יהודית או דמוקרטית."

פרשת יאסין עמ' 66.

13. בפס"ד בענין ועדת הבחירות נ' טיבי, התייחס בית המשפט לעוצמת הראיות הדרושה להוכחת תמיכה בארגון טרור, ואמר:

"גדר הספקות הניצב בפנינו הינו אם הראיות שעליהן מתבססת התשובה החיובית לשתי השאלות שהעלינו הן "משכנעות, ברורות וחד-משמעיות"... אכן, כפי שראינו (ראו פסקה 6 לעיל), תנאי הכרחי הוא – כך פורש סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת בשורה של פסקי-דין – שהראיות הדרושות כדי לקבוע כי יש במעשיו של חבר-הכנסת בשארה כדי לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית וכדי לתמוך במאבק מזוין של ארגוני טרור נגדה תהיינה במשקלן ובעוצמתן – משכנעות, ברורות וחד-משמעיות." (הדגשה הוספה).

א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' ח"כ טיבי, פ"ד נד (4) 1, 42 (2003).

14. בית הדין האירופי התייחס בעניין Zhechev v. Bulgaria, כמתואר לעיל, וקבע כי הגבלת

חופש ההתאגדות לפי סעיף 11 לאמנה, מותרת אך ורק במקרים בהם קיימות ראיות משכנעות ביותר (convincing and compelling) המצדיקות את הגבלת זכות ההתאגדות.

15. הנ כי כן מבקשי הפסילה לא הניחו תשתית עובדתית ראויה אשר עומדת במבחני הפסיקה. חומר הראיות שצירפו לעתירתם כלל דיווחים לא מדויקים שהוצאו מהקשרם אמרות אלה אינן מהוות תשתית עובדתית ראויה שניתן לסמוך עליה. כמו כן, אין להתייחס לאמרות מסוג אלה כראיות מנהליות משום שאדם סביר לא יכול להישען בבטחה עליהן ולקבוע כי הן ראויות להתייחסות רצינית שיכולה לבסס עילה לפסילה ופגיעה מהותית בזכות לבחור ולהיבחר ולזכות לחופש ביטוי פוליטי. מכאן, שבקשות הפסילה בעניינה לא מתבססות על תשתית עובדתית מינימאלית. ודי בכך על מנת לדחותן.

הפגיעה בזכות לבחור ולהיבחר של המשיבה, מועמדיה וציבור בוחריה

16. היענות לבקשות הפסילה מהווה לכל הדעות פגיעה אנושה בזכות החוקתית לבחור של ציבור בוחריה של המשיבה ובזכות החוקתית להיבחר של המועמדים מטעמה.

17. הזכות לבחור ולהיבחר קיבלה משנה תוקף לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. לפיכך, סעיפים אשר מגבילים זכויות אלו חייבים לעמוד בתנאי פיסקת ההגבלה, קרי להישען על חקיקה מפורשת לתכלית ראויה ובהתאם למבחן המידתיות. תפיסה חוקתית זו אמורה להשפיע על פרשנות הסעיפים המגבילים, טיב הראיות ומשקלן שיובאו בפני הגוף המוסמך, המשקל הכבד שיינתן לערכים דמוקרטיים כגון: הפרדת רשויות, שוויון בפני החוק, חופש הביטוי, זכויות מיעוטים וכו'. כבי הנשיא ברק עמד על ההיבטים החוקתיים לאמור:

"ביסוד החופש של הפרט מונח אגד של זכויות חוקתיות, העיקריות שבהן הן זכות ההתאגדות, חופש הביטוי, הזכות לבחור ולהיבחר, והזכות לשוויון... הזכות החוקתית הראשונה זו היא זכות שהיא אחת מחירויות האדם... הזכות החוקתית השנייה היא חופש הביטוי, חופש הביטוי מבוסס, בין השאר, על הצורך בהגשמתו העצמית של האדם ועל הצורך להבטיח החלפת דעות בין בני הציבור לשם גיבוש עמדה בנושאים העומדים על סדר היום הלאומי... הטלת סייגים על חופש ההתאגדות כמפלגה משמעה הטלת סייגים על החופש של הפרט לבטא את עמדותיו המדיניות והחברתיות, ובכך היא פוגעת בחופש הביטוי. הזכות החוקתית השלישית המונחת ביסוד החופש להקים מפלגה היא הזכות לבחור ולהיבחר. הזכות לבחור ולהיות מועמד לבחירה היא זכות אדם יסודית בכל משטר דמוקרטי. הזכות החוקתית הרביעית המונחת ביסוד החופש להקים מפלגה היא השוויון. השוויון הוא זכות יסוד של האדם בישראל."

רע"א 7504/95 יאסין נגד רשם המפלגות, פ"ד נ (2) 45, 57-59. (להלן: "פרשת יאסין").

18. אל פתחו של בית הדין האירופאי לזכויות אדם הגיעה בשנת 2007 עתירה לביטול החלטתו

של בית המשפט הבולגרי אשר סירב לרשום כעמותה את אגודת "החברה האזרחית למען אינטרס בולגרי, כבוד לאומי ושילוב – למען בולגריה" [Civil Society for Bulgarian, National Dignity, Union and Integration – for Bulgaria]. הסירוב לרשום את האגודה נבע בעיקר ממטרותיה הפוליטיות המנוגדות לחוקה. בית הדין האירופי לזכויות האדם, קיבל את העתירה והורה על רישומה של העמותה. בהחלטתו בחן בית הדין את הפגיעה בזכות להתאגדות לפי סעיף 11 לאמנה האירופאית לזכויות האדם ומצא כי היא הופרה. לדידו, היכולת להקים ישות משפטית על מנת לפעול באופן קולקטיבי בתחום אינטרס המשותף לקבוצה, הינו אחד מההיבטים החשובים ביותר של הזכות להתאגדות, שכן בלעדיו מתרוקנת אותה זכות מכל תוכן, כדלקמן:

"The right to form an association is an inherent part of the right set forth in Article 11 of the Convention. The ability to form a legal entity in order to act collectively in a field of mutual interest is one of the most important aspects of the right to freedom of association, without which that right would be deprived of any meaning. The way in which national legislation enshrines this freedom and its practical application by the authorities reveal the state of democracy in the country concerned. Certainly States have a right to satisfy themselves that an association's aim and activities are in conformity with the rules laid down in legislation, but they must do so in a manner compatible with their obligations under the Convention and subject to review by the Convention institutions."

Zhechev v. Bulgaria (2007)

החלטת בית הדין האירופאי מצורפת ומסומנת כנספח 9/9;

19. באותה פרשה קבע בית הדין, כי גם בהנחה כי מטרות האגודה מנוגדות לחוקה, אין הדבר אמור בהכרח להביא להצדקת ההתערבות בה וכי ארגון רשאי לקרוא לשינוי במבנה החוקתי והמשפטי של המדינה כל עוד האמצעים בהם עושה שימוש הינם חוקיים ודמוקרטיים וכל עוד השינוי המוצע כשלעצמו הינו בהתאם לעקרונות דמוקרטיים בסיסיים.

20. במהלך שנת 2005 דן בית הדין האירופי לזכויות אדם בתביעתם של חברי קבוצה פוליטית בשם PARTIDUL COMUNISTILOR (NEPECERISTI) בה היו חברים קומוניסטים אשר לא חברו למפלגה הקומוניסטית הרומנית. מטרתה של הקבוצה היתה להגן על אינטרסים של העובדים ולחזק את ערכי היסוד של הדוקטרינה הקומוניסטית ופעיליה ביקשו לרשום אותה כמפלגה פוליטית. בתי המשפט המקומי ברומניה דחו את הבקשה בטענה כי הקבוצה מבקשת

לשלול את הבסיס הדמוקרטי מהמשטר החוקתי במדינה. מנהיגי הקבוצה החלו לפרסם מאמרים רבים בגנות המשטר הקומוניסטי הקיים והציגו בפני כל את חזונם הקומוניסטי החלופי. בית הדין האירופי קבע, כי הסירוב לרשום את הקבוצה כמפלגה פוליטית פוגעת בחופש ההתאגדות המעוגנת בסעיף 11 לאמנה האירופית לזכויות אדם וכי יש להגן על זכות זו גם כחלק מהגנה על חופש הביטוי המוגנת בסעיף 10 לאמנה האירופית לזכויות אדם. בית הדין שם דגש על חשיבות היתרה של חופש הביטוי בהקשר לרשימות פוליטיות וזאת לאור תפקידם החיוני של הרשימות הפוליטיות בהבטחת פלורליזם ותפקוד ראוי של הדמוקרטיה. בית הדין קבע, כי דמוקרטיה לא מתקיימת בהעדר פלורליזם ומטעם זה חופש הביטוי חל לא רק על מידע ודעות המקובלות על החברה כי אם גם על אלו הפוגעות ומגנות אותה. בית הדין קבע כי למרות שתוכניתה הפוליטית של הקבוצה כוללת ביקורת חריפה נגד מדיניות המשלה שהונהגה מאז 1989, לא ניתן לסרב לרשום אותה וקבע כי:

"The Court notes that the PCN's political programme and constitution in fact contained passages criticising both the abuses committed before 1989 by the former Communist Party, from which it distanced itself – not least through its own name – and the policy pursued since 1989. The Court considers one of the principal characteristics of democracy to be the possibility it offers of addressing through dialogue, without recourse to violence, issues raised by different strands of political opinion, even when they are irksome or disturbing. Democracy thrives on freedom of expression. From that point of view, there can be no justification for hindering a political group that complies with fundamental democratic principles (see paragraph 46 above) solely because it has criticised the country's constitutional and legal order and sought a public debate in the political arena (see, *mutatis mutandis*, *United Communist Party of Turkey and Others*, cited above, p. 27, § 57). In the instant case the domestic courts did not show any way in which the PCN's programme and constitution were contrary to the country's constitutional and legal order and, in particular, to the fundamental principles of democracy. In this connection, the Court cannot accept the Government's argument that Romania cannot allow the emergence of a new communist party to form the subject of a democratic debate."

הפגיעה בזכות לחופש ביטוי פוליטי

21. פסילתה של המשיבה מהסיבות הנטענות על ידי המבקשים תביא ללא ספק לפגיעה קשה בזכותה לחופש ביטוי פוליטי. העובדה, כי בקשת הפסילה נסמכת על אמירות חלקיות ומקוטעות המיוחסות לנציגי בוחריה של המשיבה בדיעות שפורסמו באתרי אינטרנט מורה לנו בבירור כי המדובר בניסיון להשתיק את נבחרי הציבור מטעמה של המשיבה ולמנוע מהם לבטא את עמדותיהם הפוליטיות בפני כלי עלמא. מבלי לגרוע מטיעוני המשיבה בדבר הוצאת דברי נבחרי הציבור שלה מהקשרם וחולשת הראיות המובאות בבקשות עסקינן, הרי ברור לכל כי מאחורי בקשות הפסילה עסקינן עומד אינטרס ברור של מגישי בקשת הפסילה לא רק להעלים מהזירה הפוליטית את הקולות המתנגדים בפרהסיה לדעותיהם של המבקשים, אלא גם להטיל אימה ומורא על אותם נבחרים כל אימת שביקשו לבטא דעותיהם בנושאים השנויים במחלוקת פוליטית עמוקה.

22. מדובר אפוא, בניסיון מוכח לפגוע בעבודתם הפרלמנטארית של נציגי בוחריה של המשיבה ובכלי המרכזי והחיוני להם לצורך מילוי תפקידם, קרי חופש הביטוי הפוליטי. היטיב לתאר זאת השופט שמגר, כלשונו של השופט שמגר בעניין מיעארי, כדקלמן:

"דבריו של חבר הכנסת במילוי תפקידו או למען מילוי תפקידו הם אמצעי לליבון של השקפות ודעות, והם מעצבים את דעת הקהל; בגיוון הדעות יש גם כדי לתרום לאפשרות להגיע למסקנות בדוקות יותר (בג"ץ 73/53, [24]87, בעמ' 876). חבר הכנסת, אשר אינו יכול להתבטא ללא חשש מפני התוצאות המשפטיות של דבריו, לא יוכל למלא שליחותו לבוחר. נציגי העם שמם גם ייעודם, ובתקופה שבין בחירות לבחירות הם נושאים במטלה של ניהול הוויכוח המדיני. תירות הוויכוח המדיני דורשת שלא יושם מחסום על היכולת ועל כושר הביטוי החופשי של הנבחרים."

בג"ץ 620/85 מיעארי נ' יו"ר הכנסת, פ"ד מא (4) 169, 207 (1987).

23. על חשיבות חירותם הפוליטית של נבחרי הציבור ועל היותה כלי מרכזי למימוש תפקידם הציבורי נאמנה עמד בית המשפט בפרשת בן משה:

"... לפנינו זכות-יתר בעלת חשיבות קונסטטוטיונית ממדרגה ראשונה, באשר היא נועדה להבטיח לחברי המוסד המחוקק של המדינה את חופש הדעה, הביטוי והוויכוח, למען יוכלו למלא את תפקידם. בתורת שכאלה, ללא הרגשת מורא ופחד ובלי שיחששו, כן יהא עליהם לתת את הדין על כך לאדם או רשות כלשהם; כי לכל העם אינטרס חיוני מובהק בהמתשת הזכות הזאת, לבל תיפגע פגיעה קטנה או גדולה על-ידי מאן דהוא;

ושבלעדיה לא ייתכן דבר התקיימותו היעילה של ההליך הדמוקרטי
והוא יתרוקן מערכו."

ראו: ע"פ 68/255 מדינת ישראל נ' אברהם בן משה, פ"ד כב(2) 439, 427 (1968)

אי התקיימות מבחני הפסיקה בנוגע לפסילת רשימות

24. המשיבה תטען, כי בקשת הפסילה בעניינה על כל נספחיה איננה מקיימת את המבחנים
הברורים שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון בעניין פסילת מפלגות ורשימות מלהתמודד
בבחירות.

25. עילות פסילת המשיבה, לפי טענת המבקשים מתבססת, על סעיף 7א(א) (1) ו- (3) לחוק יסוד:
הכנסת הקובעים לאמור:

(א) רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת ולא יהיה אדם מועמד
בבחירות לכנסת, אם יש במטרותיה או במעשיה של הרשימה או במעשיו של
האדם, לפי הענין, במפורש או במשתמע אחד מאלה:

(1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית;

(2) תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת
ישראל.

סעיף 7א(א)(1) - מדינה יהודית-דמוקרטית

26. המשיבה תטען, כי סעיף 7א(א)(1) מתייחס לתנאי פסילה אחד ויחיד והוא "קיומה של מדינת
ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית". פרשנותו של הסעיף הנ"ל אמורה להיות מצמצמת
ודוקנית מחד, ולחעניק מרחב רחב ומקיף לעקרונות היסוד של שיטה חוקתית במשטר
דמוקרטי. כבי הנשיא אהרן ברק עמד על החשיבות למצוא סינתזה המדגישה את המשותף אך
לא מבליטה את הסתירות הקיימות, לדבריו:

"אכן, עלינו לחפש את המשותף והמאחד, ולא את המפריד והמבדיל. יש
לשאוף למציאת "מכנה משותף" ו"סינתזה" בין הערכים של מדינה
יהודית לבין הערכים של מדינה דמוקרטית. הנה כי כן, יש לחפש שילוב
והתאמה בין הערכים השונים של מדינת ישראל - כמדינה יהודית
דמוקרטית - מתוך ניסיון ליצור תפיסה אחידה וכוללת."

אהרן ברק, פרשנות במשפט (כרך ג, נבו 1994) 338.

27. המשיבה תטען, כי רשימה המכירה בהגדרה העצמית של העם היהודי במדינת ישראל,
מגשימה את המשותף והמאחד בין שני המרכיבים של ההגדרה. הגדרה מרחיבה ל"מדינה
יהודית" תפגע בערך הדמוקרטי, במיוחד בשל קיומו של מיעוט לאומי במדינת ישראל.
"מדינה דמוקרטית" היא מדינה שבה המשטר הוא משטרו של הרוב, מחד, וכן משטר
המקיים, מטפח ומפתח זכויות אדם. כדברי כבי הנשיא ברק:

"משטר שבו הרוב שולל מהמיעוט את זכויות היסוד, הוא משטר של שלטון הרוב, אך אינו משטר דמוקרטי. אין לקיים דמוקרטיה בלי זכויות אדם. שלטון הרוב הוא דמוקרטי כל עוד הוא מבטיח את זכויות האדם. שלטון רוב בלא זכויות אדם אינו דמוקרטיה. משטר דמוקרטי הוא, איפוא, איזון עדין בין שלטון הרוב לבין ערכי יסוד מסוימים, כגון זכויות אדם."

אהרן ברק, **פרשנות במשפט** (כרך ג, נבו 1994) 336.

28. בית המשפט העליון קבע זה מכבר, כי אין באמירת "מדינת כל אזרחיה" כדי להיכנס לאחת מעילות הפסלות של מועמד או של רשימה מלהתמודד לכנסת וכדברי כבי השופט (בדימוס) חשין:

"האם האמירה כי מדינת ישראל היא "מדינת כל אזרחיה" עשויה לעלות בקנה אחד עם היותה של המדינה "מדינה יהודית", או שמא יש בה באמירה זו כדי לשלול מניה וביה את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית? דעתנו היא, שהקביעה כי מדינת ישראל היא "מדינת כל אזרחיה" אין בה כדי לשלול את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית. וכי ישמע מי בטענה כי מדינת ישראל אינה מדינת כל אזרחיה? האם ניתן לטעון כי מדינת ישראל היא מדינת חלק מאזרחיה בלבד? והרי עקרון יסוד הוא בדמוקרטיה: שוויון האזרחים בינם לבין עצמם. ומעניין לציין בהקשר זה, כי המערער אף הוא מציג עצמו כמי ש"נימנה על אלה החותרים לכך שמדינת ישראל תהיה מדינה לכל אזרחיה". ואמרי פיו ענו בו ...

האמירה כי המדינה היא "מדינת כל אזרחיה" אין בה כדי לחסר מהיותה של המדינה מדינה יהודית, ואם תרצה: מדינת העם היהודי. נזכור ונדע - כיצד נוכל לשכוח - כי לא הייתה לו לעם היהודי - לא הייתה לו ואין לו - מדינה אחרת זולתי מדינת ישראל, מדינת היהודים. ואולם בתוככי המדינה כל אזרחי המדינה הם שווי זכויות. ולדעתנו לא יהיה זה נכון לקבוע שהאומר כי מדינת ישראל היא "מדינת כל אזרחיה" שולל, מניה וביה, את קיומה של המדינה כמדינה יהודית."

רע"א 2316/96 איזקסון נ' רשם המפלגות, פ"ד נ(2) 529, 554 (1996)

29. בעניין ועדת הבחירות המרכזית נ' טיבי קבע הנשיא ברק, כי כל עוד המטרה העומדת מאחורי הגדרת המדינה כמדינת כל אזרחיה שואפת לשוויון אזרחי ומכירה בזכות היהודים להגדרה עצמית, אזי אין לראות בה כהגדרה הקוראת לשלילת אופיה של המדינה כמדינה יהודית:

"מכאן, שאם המטרה של היות ישראל "מדינת כל אזרחיה" מכוונת אך להבטחת השוויון בין האזרחים בתוך הבית פנימה תוך הכרה בזכויותיו של המיעוט החי בתוכנו, אין בכך כדי לשלול את קיומה של מדינת

ישראל כמדינה יהודית. לעומת זאת אם המטרה של היות ישראל "מדינת כל אזרחיה" מכוונת ליותר מכך, והיא מבקשת לפגוע ברצינות המונח ביסוד הקמת המדינה ובכך לשלול את אופייה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי, כי אז יש בכך כדי לפגוע במאפיינים הגרעיניים והמינימליים המאפיינים את מדינת ישראל כמדינה יהודית."

א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' ח"כ טיב, פ"ד נד(4) 1, 21-23 (2003).

30. "המדינה הדמוקרטית" מכבדת את עקרון השוויון בין כלל אזרחיה בכל המישורים. הפסיקה העליונה נזקקה למצוא את האיזון בין המדינה "היהודית" לבין "הדמוקרטית" בסוגיות שנגעו לזכויות המיעוט הערבי בישראל. כך למשל בפרשת **קעדאן** דחה בית המשפט את טענת המשיבים לפיה מדיניות שוויונית לאזרחים הערבים בתלוקת הקרקע תפגע במטרות הסוכנות היהודית ובערכי המדינה כמדינה יהודית. בית-המשפט העליון הדגיש את חשיבות ערך השוויון לאזרחים הערבים, וקבע כי יש להנהיג מדיניות שוויונית על אף מטרותיה ויעדיה של הסוכנות היהודית. בפרשת **עדאלה** בעניין השימוש בשפה הערבית בערים המעורבות, בית המשפט, בדעת רוב, לא קיבל את טענת המשיבים לפיה השימוש בשפה הערבית יפגע ביהדותה של המדינה ובדומיננטיות של השפה העברית בה. כבי הנשיא ברק קבע:

"על רקע זה עשויה להתעורר השאלה הבאה: מה מייחד את השפה הערבית ומדוע דינה שונה מדין של שפות אחרות – בנוסף לעברית – אשר הישראלים דוברים אותה? האם לא נובע מגישתנו, כי עתה יוכלו לבוא תושבים של ערים שונות ובהם קבוצות מיעוט של דוברי שפות שונות, בדרישה כי השילוט בעירם יהיה בשפתם זן? תשובתי היא בשלילה, שכן לא הרי כל אותן שפות, כהרי השפה הערבית. הייחוד של השפה הערבית הוא כפול: ראשית, הערבית היא שפתו של המיעוט הגדול ביותר בישראל, החי בישראל מימים ימימה. זוהי שפה הקשורה למאפיינים תרבותיים היסטוריים ודתיים של קבוצת המיעוט הערבי בישראל."

בג"ץ 6698/95 **קעדאן ואח' נגד מנהל מקרקעי ישראל**, פ"ד נד (1) 258. (להלן: פרשת קעדאן").

בג"ץ 4112/99 **עדאלה ואח' נגד עיריית תל-אביב-יפו ואח'**, נו(5), 393 (לא פורסם) (להלן: "פס"ד עדאלה").

31. היותה של המפלגה חדשה או ותיקה מהווה אף הוא שיקול בבוא בית המשפט להחליט בדבר פסילתה של הרשימה ובהמשך קיומה. מקל וחומר כאשר מדובר במפלגה אשר מצעה עבר את משוכת ועדת הבחירות פעמיים ספורות ואף את משוכת בית המשפט העליון, וכדברי בית המשפט העליון בפרשת **רשימת מולדת-גשר-צומת**:

"חשיבות יכולה להיות גם לשאלה אם עניין לנו ברשימת מועמדים חדשה, שטרם הספיקה לגבש מטרות ומעשים או שמא מדובר ברשימה ותיקה, שהתמודדה בעבר ואולי אף נבחרה."

רע"א 6709/98 היועץ המשפטי לממשלה נ' רשימת מולדת-גשר-צומת לבחירות לרשויות המקומיות, נצרת עילית פ"ד נג(1) 351, 362-363 (1999).

תמיכה בארגון טרור

32. המשיבה תטען, כי אין בראיות שהביאו המבקשים כל זיקה לתמיכה בארגון טרור כפי שפורש מונח זה על ידי בית המשפט העליון. בעניין ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' ח"כ טיבי נדונה החלטת ועדת הבחירות המרכזית לפסול את מועמדותם של הכנסת ד"ר אחמד טיבי וד"ר עזמי בשארה ומפלגת בל"ד שרצו לכנסת באותה תקופה. שם, כמו כאן, נטען נגדם כי הם מעודדים תומכים בארגון טרור וזאת בגין כמה התבטאויות ציבוריות. בית המשפט העליון דחה קביעה זו באומרו:

"בחינת לשונה של הוראת סעיף 7א(א)(3) לחוק-יסוד: הכנסת מלמדת כי מניעת ההשתתפות בבחירות אפשרית רק אם התמיכה היא במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור. תמיכה אחרת אינה נכללת במסגרתו של סעיף זה, אם כי היא עשויה להיות מרכיב של העילה בעניין שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית".

א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' ח"כ טיבי, פ"ד נד(4) 1, 27-28 (2003)

33. בדנ"פ ג'בארין דן בית המשפט העליון בשאלה באם המאמר שפרסם מר ג'בארין במהלך האינתיפאדה, בו הוא הביע תמיכה ביידוי אבנים ובהשלכת בקבוקי תבערה, מהווה עידוד ואהדה לטרור. בית המשפט קבע, כי מר ג'בארין לא עבר בדבריו כל עבירה פלילית ופסק, כי:

"על-מנת לקבוע אם פרסום נכלל בגדר האיסור הקבוע בסעיף 4(א), יש לבחון אם מעשי אלימות המתוארים בו, שאותם הוא משבח, מעודד או אוהד, הם מעשי אלימות של ארגון טרוריסטי...אין ספק, כי יידוי אבנים וזריקת בקבוקי תבערה הן פעולות העלולות לסכן חיי אדם. אך השאלה היא אם מאמרו של ג'בארין, המשבח ומעודד מעשי אלימות, מתייחס למעשי אלימות של ארגון טרוריסטי."

דנ"פ 8613/96 ג'בארין נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(5) 193, 208-209 (2000)

34. בדעה זו היה אף השופט חשין, ששימש יו"ר ועדת הבחירות בעת הדיון בבקשת פסילת מפלגת בל"ד וח"כ עזמי בשארה בפני ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16, שם אמר:

"הכנסת צמצמה את המסגרת של הפסילה. זה לא סתם אם אתה תומך בטרור, אלא צריך להיות ארגון טרור, במאבק מזוין של ארגון טרור. כמובן שאם אתה תומך בחמאס או בג'יהאד האיסלאמי אז פשיטא שזה כמובן ארגון טרור שיש לו מאבק מזוין וכאילו תמכת במאבק מזוין. אבל סתם מעשי טרור, סתם תשבחות או תמיכה במעשי טרור אינם

נכנסים במסגרת הזאת של פסילה. זה חשוב מאוד לדעת את הצמצום של עילות הפסילה, כפי שראינו בימים האחרונים כמה וכמה פעמים שהנטל הוא כבד מאוד, עד שלא נתיר לאדם להציג את עצמו לבחירה לבוחרים... לכן, כמו שאמרתי, לא כל קריאה לאלימות היא בגדר העילה, אלא נדרשת תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור. כלומר, תמיכה בארגון בדרך הטבע, יום-יום, בארגון טרור ספציפי, בחמאס או בג'יהאד האיסלאמי.

ראו: דיון ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16, מיום 31.12.02.

35. למעלה מן הנדרש נציין, כי כל הסדר המתייחס לארגוני טרור מעצם טבעו הוא נוגע לסוגיית חופש הביטוי, היינו לזכות יסוד שקיבלה משנה תוקף לאחר חקיקת חוקי היסוד. אי לכך, ובהתאם לפסקת ההגבלה, התייחסות מסוג זה חייבת להיקבע בהסדרים הראשוניים, וכל הסדר אחר דינו בטלות שכן אין מגבילים זכויות יסוד ללא חקיקה מפורשת. לחילופין המשיבה תטען, כי יש לפרש את סעיף 7א(א)(3) לחוק יסוד: הכנסת פרשנות מצמצמת ודווקנית, העולה בקנה אחד עם עקרונות היסוד ובראשם חופש הביטוי. נקודת המוצא לפרשנות אמורה לאזן בין עקרון חופש הבעת דעות לבין הסכנה הממשית לביטחון הציבור.

ראו לענין זה:

בג"ץ 03/11163 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל, ניתן ביום 27.2.06.

בג"ץ 97/3267 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פ"ד נב (5), 481.

בג"ץ 94/5100 הועד הציבורי נגד עינויים ואח' נגד ממשלת ישראל, פ"ד נג (4) 817.

דנ"פ 96/8613 ג'בארין נגד מדינת ישראל, פ"ד נד (5) 193, פסקה מס' 9 לפסק-דין.

36. האיזון המתבקש עם חופש הביטוי מחייב לקבוע, כי התכלית החקיקתית היא למנוע הצטרפות אזרחים לפעילות מזוינת של ארגונים טרוריסטים נגד אזרחי או מוסדות המדינה. היינו, לא די בניתוח אנליטי למצב פוליטי שממנו מגיעים למסקנה כי התנגדות לכיבוש היא מותרת ולגיטימית, ולא די באמרה שהאינתיפאדה הינה לגיטימית, מאחר ומטרתה סיום הכיבוש, ולא די במגע כלשהו עם ארגוני טרור – אגב העבירה בגין מגע עם ארגוני טרור בוטלה ונמחקה מהפקודה למניעת טרור בשל ההגבלה הבלתי מידתית על חופש הביטוי – אלא יש להוכיח כי היתה תמיכה פיזית בארגון טרור ספציפי המסייעת לו במאבקו המזוין, לרבות קריאה מפורשת להצטרפות לארגון טרור ספציפי על מנת לסייע לו במאבקו, או קריאה מפורשת לארגון הטרור ספציפי להמשיך בפעילותו המזוינת. כנ"ל לגבי מדינת אויב.

37. מכאן תטען המשיבה, כי עמדתם של המבקשים אודות יישום סעיף 7א המתייחסת ל-"תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור" וכן לשלילת אופייה של המדינה כמדינה יהודית, הנה משוללת כל יסוד וחסרת היגיון משפטי. אין מבין הראיות הדלות וקטעי

העיתונות שצורפו לבקשות כל ראייה המצביעה על תמיכה אקטיבית בארגון טרור כלשהו ואין כל אמירה המבטאת מעשה אקטיבי שנועד לשלול את אופייה של המדינה כמדינה יהודית באופן שיביא להרס המדינה, כדברי השופט חשין, בהחלטתו בעניין פסילת מועמדותו של ח"כ בשארה ומפלגת בל"ד מלהתמודד לכנסת ה-16: (עמ' 661).

"זאת אומרת, הוא שולל אותה לחלוטין. כשם שברשימה הסוציאליסטית, בירדור, בית המשפט קבע ששלילת קיום המדינה זה הרס המדינה, זה שלילתה מכל וכל, אני אומר שלילת קיומה של המדינה כמדינה יהודית, כך אני מפרש את החוק, מכל וכל, וזה דבר דומיננטי של המפלגה שמבקשת לרוץ לבחירות. שלילה מוחלטת של המדינה, גזענות מוחלטת, תמיכה בארגון טרור מוחלט כאילו שאני חבר חמאס."

ראו גם: פרשת ג' בארין פסקאות 15-16 לפסק-הדין.

38. פרשנות זו מתיישבת עם ההלכת הפסוקה ובעיקר עם עקרונות פרשת קול העם והפסיקה שהתייחסה לעקרון חופש הביטוי.

ראו: בג"ץ 25/53 חברת קול העם בע"מ נ"י שר הפנים, פ"ד ז(1) 165.

39. פרשנות זו מתיישבת גם עם פסיקתו של הבית הדין האירופי לזכויות האדם, הערכאה השיפוטית העליונה באירופה, בסוגיות שהתייחסו לטרור וחופש הביטוי. כך, בפרשת *Castells v. Spain*¹ דן בית הדין האירופי בעניינו של אדם שכתב מאמר ביקורתי וחריף נגד ממשלת ספרד בו טען, כי רוב הרציחות בתקופה האחרונה היו בחבל המיעוט הבסקי בספרד, וכי ממשלת הימין לא פתחה בהליכי חקירה כלשהי, וכי המעשים הן "רציחות פשיסטיות" וכי רבים מהרוצחים, לטענתו, מכהנים בתפקידים בכירים בממשל. בגין ביטויים אלה הוא נידון למאסר לשנה ונאסר עליו לכהן בתפקידו למשך שנה. בית הדין האירופי לזכויות אדם קבע, כי זכותו של העותר לחופש ביטוי חופרה במקרה זה משום שהיא לא עומדת במבחן *close scrutiny*, תוך שהוא מדגיש את ההבחנה בין ביקורת כלפי ממשלות לבין ביקורת נגד אישים פרטיים, כאשר במקרה הראשון מדובר במרווח גדול לביקורת, וקבע שהמדובר בתיאור ביקורתי נגד הממשלה שאינו כולל אלמנטים של קריאה לשימוש באלימות.

40. בפרשת *Surek & Ozdamir v. Turkey*² דובר בשני מערערים, בעל עיתון ומנהיג של ארגון כורדי שהוכרז כבלתי חוקי PKK, אשר ביקרו בראיונות, שפורסמו בכלי התקשורת, את רשויות תורכיה על מדיניות הדיכוי נגד הכורדים בדרום תורכיה ובחלק התורכי שליד גבולות עיראק והתייחסו, בין היתר, למאבק מזוין הכורדי כמאבק שנועד להגן על חיי הכורדים מפני מדיניות הדיכוי של שלטונות תורכיה. בעל העיתון אמר בראיון, כי המאבק המזוין של הכורדים נגד מדיניות תורכיה הינו מוצדק לאור מדיניות הדיכוי המתמשכת, והשימוש במאבק מזוין הוא תוצאה להעדר כל אופציה ריאלית אחרת בפני הכורדים. מנהיג הארגון

¹ Judgment of 26 March 1992.

² Judgment of 8 July 1999.

אמר בראיון, בין היתר, כי:

"It is a well known fact that Turkey and imperialism want to divert our people from its national identity...But we are resisting. No one can tell us to leave our own territory...we are in Kurdistan We are amongst our own people. If they want us to leave our territory, they must know that we will never agree. We are people who have lost everything we had and who are fighting to regain what we have lost. That is the purpose of our action. We have nothing to lose... That is why we act without fear."³

41. בית הדין האירופי לזכויות אדם קבע, כי קביעתו העובדתית של בית המשפט התורכי לפיה המדובר בדברי שבח ואהדה לטרוריסטים ממוצא כורדי, אינה רלוונטית לצורך הגבלת חופש הביטוי של המערערים. בית הדין הוא קבע, כי לא מדובר בקריאה פוזיטיבית לשימוש באלימות ובטרור נגד תורכיה, וכי הראיונות התייחסו לעמדה שלפיה אינם מוכנים לקבל המשך מדיניות הדיכוי, ואינם מוכנים להתפשר על המשך מדיניות זו, וכי על אף הביקורת החריפה, אין בדברים אלמנטים להסתה אלימה משום שהם עומדים במבחן חופש הביטוי:

"...the interviews contained hard-hitting criticism of official policy and communicated a one sided view of the origin of and responsibility for the disturbances in south-east Turkey. While it is clear from the words used in the interviews that the message was one of the intransigence and refusal to compromise with the authorities as long as the objectives of the PKK had not been secured, the texts taken as a whole cannot be considered to incite to violence or hatred."

42. בפרשת *Erdoglu v. Turkey*⁴ המערער היה עורך עיתון שבו כתב, כי מדיניות תורכיה נגד הכורדים הינה מדיניות פשיסטית, הטובחת בעם. בית הדין האירופי לזכויות אדם קבע, כי על אף שמדובר במילים קשות ביותר, אין לקבוע כי הן כוללות אלמנטים של קריאה לשימוש באלימות או טרור. החלטה באותה הרוח התקבלה גם בפרשת *Ceylan v. Turkey*, בה תיאר המערער את מדיניות תורכיה כמדיניות טרור ורצח עם. לעומת זאת, בפרשת *Surek No. 1 v. Turkey* אישר בית הדין האירופי את הרשעת המערער שכתב במאמר: "אם לא נקבל זכויות, נקבל אותם בכוח" והאשים אנשים, תוך ציון שמותיהם, באחריות לרציחות ולהרג. בנימוקי

³ Ibid at para. 10

⁴ Judgment of 15 June 2000

בית הדין האירופי ניתן משקל לשלוב של אזכור השמות עם ההצדקה לשימוש בכוח.

43. הנה כי כן, הפרשנות היחידה והאפשרית אשר ממלאת אחר תכלית החקיקה מחד, ומיישמת את עקרונות היסוד מאידך, היא זו לפיה תמיכה בארגון טרור הינה תמיכה פיזית בארגון טרור ספציפי המסייעת לו במאבקו המזוין, לרבות קריאה מפורשת להצטרפות לארגון טרור ספציפי על מנת לסייע לו במאבקו, או קריאה מפורשת לארגון הטרור ספציפי להמשיך בפעילותו המזוינת, כנ"ל לגבי מדינת אויב.

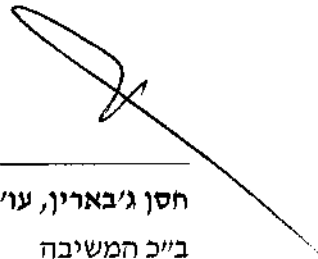
44. פסילתה של המשיבה תתאפשר רק בהתאם למצב החוקתי החדש ואין להוסיף עילות בדרך עקיפה או ישירה על אלה המופיעות בסעיפי החקיקה. אף אין להוסיף על כך מכוח ההלכה הפסוקה. עמד על כך כב' השופט חשין באומרו:

"מאז קבע חוק-יסוד: הכנסת במפורש עילות ספציפיות למניעת השתתפותה של רשימת מועמדים בבחירות לכנסת, אין עוד בכוחה של ההלכה להוסיף לאותן עילות, כשם שאין בכוחה לגרוע מהן, אין עוד פוסלים רשימת מועמדים לכנסת אלא על פי העילות שהחוק קורא במפורש בשמן."

רע"א 2316/96 אייזקסון נגד רשם המפלגות ואח', פ"ד נ (2) 529, 557.

45. מהאמור לעיל, עולה בבירור כי בקשות הפסילה אינן מגלות עילה לפסילת רשימה, לא נתמכות בראיות ברורות ומשכנעות ומעל לכל פוגעות מעל הנדרש בזכויותיהם החוקתיות של בוחר המשיבה ונבחרי הציבור שלה לבחור ולהיבחר. אי לכך דין בקשות הפסילה להדחות.

עביר בָּפֹר, עורכת-דין
ב"כ המשיבה

חסן ג' בארין, עו"ד
ב"כ המשיבה

חיפה, 7.01.09

הג'נרל מרן 3/15 - 19/5/2006

11

עמוד ראשי << דעות ופרשנויות

החזון של מדינת כל אזרחיה

מאת: ג'מאל זחאלקה, 14.03.2006

תנועת בל"ד נוסדה רשמית במרץ 1995, לאחר שנתיים של פעילות קהלתנית בקרב פעילים פלסטינים אזרחי ישראל, על רקע משבר פוליטי רב-ממדי. ראשיתו של המשבר עוד בשנות השמונים, אבל הוא הגיע לשיאו לאחר מלחמת המפרץ הראשונה ובפרט לאחר התימת הסכמי אוסלו, שהובילו להפרחת האשליה של השמאל הציוני על קץ הסכסוך וסוף הכיבוש. הציבור הערבי בישראל הושפע מהתפתחויות פוליטיות אלה ונדמה היה שמפלגת העבודה משתלטת על הרחוב הערבי עם עשרות אלפי מתפקדים. פעילי הזרם הלאומי-פטריוטי-דמוקרטי-שמאלי בציבור הערבי בישראל היו בתקופה זו במצב של אטומיזציה, של פיזור כוחות ואף של ייאוש מהול בכעס, והם חיפשו דרך חדשה.

התנועה המתקדמת (בראשותו של ח"כ לשעבר מוחמד מיעארי) התמוטטה לאחר שלא הצליחה לעבור את אחז החסימה בבחירות 1992. פעיליה היו מפולגים ומסוכסכים, והסכמי אוסלו וחילוקי הדעות סביבם רק העמיקו את המשבר שלה. תמעת אבנא אלבלד, שידעה פריחה בשנות השמונים, סבלה בשנות התשעים מנסיגה וקיפאון פוליטי-ארגוני. מאז שקמה השליכה התנועה את יתרה על התנועה הלאומית הפלסטינית, ובעקבות הסכמי אוסלו התברר לכולם שהפלסטינים בישראל אינם חלק מהאג'נדה הפוליטית של ההנהגה הפלסטינית הרשמית. השאלה מה לעשות בתנאים הפוליטיים החדשים עוררה ויכוחים בתוך אבנא אלבלד, למרות אחדות הדעות ששררה בה נגד הסכמי אוסלו. גם מח"ש והמפלגה הקומוניסטית פרשו קבוצות של פעילים, בעיקר בעקבות התמוטטות ברית המועצות וגם על רקע ויכוחים מרים בשאלת הדמוקרטיה והסוגיה הלאומית, שהחלו עוד בתחילת שנות השמונים.

פעילים מקבוצות אלה הקימו, יחד עם אחרים, את תנועת ברית שוויון הערבית-יהודית, תנועה שלא החזיקה מעמד זמן רב, גם אם מילאה תפקיד חשוב בהחדרת התיביעה להגדיר את ישראל כ"מדינת אזרחיה". היה ברור שבשלב זה צריך להקים תנועה ערבית. לאחר דיוני הכנה ארוכים ומייגעים, נוסדה בסופו של דבר תנועה פוליטית חדשה בשם הברית הלאומית הדמוקרטית (בל"ד). כבר בשלב ההקמה הצטרפו אליה חברים וחברות מהפעילות הסטודנטיואלית, הפמיניסטית, המוניציפלית והקהילתית, אבל המסה העיקרית הייתה של קבוצות שצמחו בתנועות אבנא-אלבלד, הרשימה המתקדמת וברית שוויון (רוב פעילי ברית שוויון הערבים באו מחד"ש ומק").

בל"ד קמה באוירה של משבר ונסיגה פוליטית, ושמה לה למטרה לשנות את המצב הקיים. היא לא קמה כקואליציה של כוחות קיימים, אלא כניצנתה ארגונית ופוליטית חדשה. לא נעשה ניסיון למצוא מנחה משותף, אלא לפרוץ ביתד דרך חדשה.

אין ספק שהאגונו הפוליטית ומאמציו הבלתי נלאים של ד"ר עזמי בשארה מילאו תפקיד מפתח בייסוד התנועה ובהתנויית דרכה הפוליטית. כתובתו וקריאתו לסדר יום פוליטי חדש השפיעו על אנשים רבים ושיכנעו אותם שיש מה לעשות בתחום הפוליטי למרות המצב הקשה.

הישגיה של בל"ד חורגים מעבר להקמת תנועה ובית לאנשים רבים ואף מעבר להישגיה האלקטורליים. הקמתה שינתה את השיח הפוליטי בציבור הערבי וגרמה גם למפלגות אחרות לשנות את השפה הפוליטית שלהן. היא הציבה מודל של מאבק ותיביעה לשוויון שלא היה קיים קודם לכן, ועצם העלאתו עוררה חשש בקרב ההנהגה הוותיקה.

התקופה הראשונה של בל"ד ידעה ויכוחים סוערים בנושאים פוליטיים וארגוניים. אנשים פרשו, אחרים הצטרפו, אך המפלגה צמחה הודות לגרעין הקשה שלה, שאין להכחיש תחליף בגופים וולונטריים. עד היום חשים בבל"ד צער על כל מי שפרש מהמפלגה. עם זאת, ברור כי חלק גדול מהפרושים לא יכלו לחיות עם הכרעות פוליטיות וארגוניות שנתקבלו בשנים הראשונות. בברירה שבין פרישה של חלק מהחברים וניהול ח"י מפלגה בצל שסעים וקרעים, עדיפה הפרישה, למרות הקושי. קשיי הלידה של גוף פוליטי הם כנראה כורח המציאות, במיוחד אם הוא גוף אידיאולוגי-ערכי.

תנועת בל"ד צמחה מתוך שלוש מסורות פוליטיות: הלאומית, הדמוקרטית והסוציאליסטית, ושלושתן מוטמעות במצע המפלגה ובדרכה הפוליטית. ההתפתחות התנועה התאפיינה במאמץ מתמיד של פירוק והרכבה, תזות ואנטי תזות ויצירת סינתזות בעולם המחשבה והפרקטיקה הפוליטית-הברנית.

התפיסה הלאומית של בל"ד מנוגדת לכל התפיסות הפרמורדיאליות, אבל מעמידה את חשיבותה של הלאומיות כמסגרת וזדהות מודרנית. התפקיד של הלאומיות בקונטקסט הפלסטיני בכלל, ובמקרה של הציבור הערבי-פלסטיני בתוך ישראל בפרט, הוא משחרר. אין מדובר כאן במהות, אלא ביחסים מבניים שמקמים את הציבור הערבי בארץ כאוכלוסייה מדוכאת, שהגיבוש הלאומי שלה הוא תנאי הכרחי להובלת המאבק לשמירה על הזהות והתרבות וליציאה ממעגלי השוליות, הדיכוי והאפליה. ללא מודעות כזו לא יכול להתקיים מאבק לשוויון. שותפות המבוססת על שלילת הזהות ושליטת הזיכרון משמרת את השוליות ושוללת את הזכויות. את זה חלק גדול מהשמאל היהודי-ישראלי, אפילו הרדיקלי, לא הבין או שלא רצה להבין, או שהבין אבל לא קיבל, בין אם מתוך פוזות של אוניברסליזם תפל ומתנשא, או מתוך גישות של שוביניזם אינטרנציונליסטי השולל את הלאומיות. למרבה הצער, רק מעטים בשמאל המכו בבל"ד מתוך עמדה של סולידריות בלתי מתפשרת עם תנועה לאומית של מדוכאים, ומתוך הסכמה לעקרונותיה וחזונה בדבר דו-קיום המבוסס על ערכי שוויון ושותפות ולא על יחסי כוח.

ממד מרכזי אחר בתפיסה הלאומית של בל"ד הוא בניית זהות לאומית מודרנית ופתוחה. החלופות לזהות כזו הן זהויות טרום-מודרניות, עדתיות, חמולניות ומשפחתיות, שמדע להן נוח רב בציבור הערבי בארץ ובחברה הערבית ככלל. הלאומיות אינה שוללת אותן, אבל יוצרת מסגרת שמונעת את ההתפוררותה ושיסועה של החברה הערבית בארץ, כפי שהממסד חותר לעשות. מזהויות טרום-לאומיות וטרום-מודרניות אי אפשר לגבש תורה מודרנית. החלופה ללאומיות היא שלילת הזהות, ומתוך כך גם שלילת האפשרות למימוש זכויות וזהויות כאחד.

האתגר הלאומי כפי שבל"ד תופסת אותו הוא אם כן אתגר כפול: כלפי המדינה והחברה הישראלית מצד אחד וכלפי החברה הערבית פנימה מצד שני. כלפי המדינה מוצב האתגר הלאומי כדרישה להכיר באזרחים הערבים בארץ ככמיעוט לאומי שיש לו זכויות לאומיות קולקטיביות. הפרויקט הלאומי בתוך החברה הערבית מתמקד בשמירתה ופיתוחה של הזהות הלאומית ובארגון האזרחים הערבים כמיעוט לאומי מגובש. משני אלה גזרת תנועת בל"ד שורה של פרוגרמות, דרישות והצעות קונקרטיות שבאות לידי ביטוי בכנסת, בוועדת המעקב, בתקשורת ובפעילות

סמל - 19/5/06

לאומיות

19/5/2006

ציבורית.

המחשבה הפוליטית של בל"ד מבוססת על התביעה לזכויות האזרחיות והלאומיות של המיעוט הערבי-פלסטיני בישראל. התביעות הללו עוצבו באמצעות חיבור ישיר בין התודעה הלאומית של מיעוט מדוכא, כלומר מאבק נגד השליטה והרדמת של הרוב, לבין ערכים אוניברסליים כחירות, שוויון, צדק וכבוד האדם. התביעות הפרטיקולריות נשענות על ערכים כלל-אנושיים, והעלאתן מערערת על ההגדרות הנוכחיות של הרוב ושל המדינה. מתוך תפיסה של אזרחות מלאה ושוויון מלא הן זכויות אינדיבידואליות והן זכויות קולקטיביות לאזרחים הערבים, בל"ד פיתחה את הרעיון והפרויקט של "מדינת כל אזרחיה", תוך תרגומו לתוכנית ולדרשות קונקרטיים המציבות חלופה דמוקרטית של יהודים וערבים חיים בצוותא ובשוויון מלא. האתגר הלאומי התפתח לאתגר דמוקרטי כולל, המהווה אלטרנטיבה רעיונית ופוליטית להגמוניה הציבורית.

פסגת ביטחון

תנועת בל"ד סבורה כי הפתרון הצודק והעדיף לסכסוך הישראלי-פלסטיני הוא פתרון דו-לאומי, אך היא אינה יכולה להתעלם מכך שהתנועה הלאומית הפלסטינית אימצה את הפתרון של שתי מדינות, מכך שזה הפתרון שזוכה לתמיכה בינלאומית רחבה ומכך שלפי שעה אין אפשרות ריאלי ללקים מדינה משותפת. מדינה דו-לאומית תהיה רלבנטית אם פתרון של שתי מדינות יהפוך בלתי אפשרי, או כתוצאה מהתפתחות היסטורית של היחסים בין שני העמים לאחר הקמת המדינה הפלסטינית. בכל מקרה, בל"ד תומכת בפשרה היסטורית המבוססת על הגדרה עצמית לשני העמים, על סיום הכיבוש ועל פתרון בעיית הפליטים בהתאם להחלטות האו"ם. הדרך היחידה לפתרון היא קבלת העיקרון של שוויון מלא, לאומי ואזרחי, והכרה בזכות השיבה של הפליטים. בל"ד הביעה התנגדות ליוזמות ולהצעות שיש בהן הכרה בהתנחלויות ובסיפוח שטחים ושנעדר מהן מינימום של צדק היסטורי, כמו יוזמת קמפ דייוויד, יוזמת ד'בבה וזפת הדרזים. חבר הכנסת היחיד מהשמאל שלא הצביע בעד קמפ דייוויד והזהיר מפני התוכנית הזו היה ח"כ עזמי בשארה, אז הציג היחיד של בל"ד בכנסת. עמדה עקרונית נוספת במצעה המדיני של בל"ד הוא שהסדר קבע חייב להיות הסדר כולל עם מדינת ערב ולא רק בין הפלסטינים וישראל, ולכן בל"ד תומכת ביוזמת השלום הערבית למרות אי אילו הסתייגויות ממנה.

יותר מכל מזהה בל"ד עם שני עקרונות פוליטיים: מדינת כל אזרחיה ואוטונומיה תרבותית למיעוט הערבי בישראל. שניהם הפכו לדגל של המפלגה ועוררו דיון בקרב הציבור הערבי והיהודי בארץ.

החזון של "מדינת כל אזרחיה" מאתגר את המבנה הפוליטי הקיים בישראל, שבו הצינות היא אידיאולוגית-על, והמדינה מגדירה את עצמה ומתנהגת כמדינה יהודית וכמדינת כל היהודים בעולם. לא רק שמעצם הגדרתה המדינה היא מדינתם של חלק מהאזרחים, אלא שהיא גם מדינתם של כאלה שאינם אזרחיה. "מדינת כל אזרחיה" היא חזון של חיים משותפים, שבו לכל האזרחים יש מעמד שווה, ללא פריבילגיות וללא אפליה ממוסדת.

"מדינת כל אזרחיה" היא פרויקט של חילון, שכן ההגדרה המינימליסטית של מדינה חילונית היא הפרדת הדת מהמדינה וניטרליות דתית, עדתית וכיתתית. כל עוד המדינה מגדירה את עצמה כמדינה יהודית לא תוכל להתקיים הפרדה בין דת ומדינה, ומכאן הלכות הבלתי נסבלת של מה שנקרא "החילונית הישראלית", המיוצגת בידי מפלגות רעשניות ומעצבי דעת קהל המתהדרים בחילוניות אך אינם מוכנים להתמודד עם משמעותה. הפרויקט הפוליטי של בל"ד הוא החזון החילוני היחיד בישראל.

את המדינה
שנויה

במצע של בל"ד נרמז על ההשלכות ארוכות הטווח שיכולות להיות למדינת כל אזרחיה: "אזרחות שוויונית במדינת האזרחים, בנוסף להכרה בקיומם של שני עמים בארץ, מהווים בסיס רעיוני ומודל לפתרון צודק יותר של הבעיה הפלסטינית לטווח הארוך. הם מהווים בסיס דמוקרטי לארגון החיים המשותפים והיחסים השוויוניים בין שני העמים." התפיסה של "מדינת האזרחים", כפי שבל"ד מציגה אותה, כוללת גם זכויות קולקטיביות. היא מבוססת על זכותו של כל אזרח לחירות אישית ולשייכות לקולקטיב ולתרבות מסוימת. בנקודה זו נפגשות התביעות לדמוקרטיזציה ולזכויות של מיעוט לאומי, ומכאן באה הדרשה לאוטונומיה תרבותית של האוכלוסייה הערבית בישראל.

לא כל כך קשה להכריז על הקמת תנועה או מפלגה, אך תהליך הבנייה הוא קשה ומצריך מאמץ יומיומי בלתי מלאה. בהתחלה התבססה בל"ד על פעילים עם ניסיון פוליטי בתנועות אחרות, עם מסורות שאונת של תפיסת הארגון הפוליטי, ועם הזמן הצטרפו אליה חברים חדשים, שתרמו רבות לגיבוש אופייה המקומי והארצי. אחד הוויכוחים שליוו את התארגנות המפלגה וממשיך להתקיים גם כיום הוא האם לבנות תנועה רחבה, שרק מיעוט מחבריה יהיו פעילים, או להתארגן על בסיס של חברות פעילה במפלגה. בל"ד הקימה עשרות סניפים ביישובים הערביים והתבססה כתנועה עממית, השואפת להיות הזרם המרכזי בציבור הערבי בארץ. שאיפה זו מתבטאת במאמץ תמידי להתחבר לשכבות עממיות, למשוך את האינטליגנציה ולטפל למגוון רחב של נושאים פוליטיים וחברתיים. ההטרואגניות החברתית-תרבותית של חברי ותומכי בל"ד מציבה בעיות ואתגרים יומיומיים, אך זהו סוד כוחה. בל"ד עושה מאמץ בלתי פוסק לכיוון של חיזוק האינטגרציה של השונות בתוכה ובסביבתה ומניעת אינטגרציה רעועה העלולה לטשטש את ערכיה וזהותה הפוליטית-חברתית.

פעילה ופעילותיה של בל"ד שזורים בכל תחומי הפעילות הציבורית בחברה הערבית: באוניברסיטאות ובשלטון המקומי, בארגוני משיע וועדי הורים, בהתארגנויות עובדים וועדי שכונות. בל"ד יזמה את הקמת תנועת הנוער הדמוקרטי, את התאחדות האישה המתקדמת וארגון סטודנטים. חברי וחברות בל"ד פעילים (יש הרבה מה לשפר) במסגרות ויוזמות יהודיות-ערביות כמו ארגוני מחאה, עמותות, ארגוני סטודנטים-מרצים וכו'.

כמות ואיכות הפעילות שתנועת בל"ד מקיימת מראות שמדובר במפלגה דינמית המגיבה להתפתחויות ומקיימת פעילות יזומה במגוון של נושאים. בימים אלה לא קל לקיים תנועה פוליטית עם בסיס עממי ולא רק כוח אלקטורלי. הנטייה להתרחק מהפוליטיקה והצטמצמות החברה הפוליטית לא פסחה על החברה הערבית בארץ, אך בל"ד מנסה להתגבר על מכשול זה תוך שימת דגש על בעיות שמעניינות את הציבור והענקת אופי פוליטי לבעיות שלכאורה אינן פוליטיות במובהק. הקמפיין הפוליטי של בל"ד קורא למעורבות ציבורית, ולא רק דרך מציגים בכנסת, בשלטון המקומי ובארגונים מקצועיים. מאז הקמתה נאבקת בל"ד לשיקום מעמדה של הפוליטיקה, בפרט הפוליטיקה המפלגתית, מתוך תפיסה שעמותות וארגוני מחאה אינם מהווים תחליף למפלגות.

עם הקמתה התעורר בבל"ד ויכוח אם להשתתף בבחירות לכנסת. היו שאמרו שזו השתתפות עקה, שאין לתנועה כזאת מה לחפש בכנסת ושתהיה בכך לגיטימציה למשחק פוליטי מכור מראש. האסטרטגיה, הם סברו, צריכה להתמקד בהקמת תנועה עממית ובמאבק בשטח. כך ניתן יהיה ליצור מפלגה שונה, המתאפיינת בהתנחלות מפרלמנטריות. אבל הרוב סבר שהדרך להיאבק למען זכויות אזרחיות ולאומיות וטיפול בבעיות היומיומיות של הציבור הערבי מצריכה השתתפות בבחירות לכנסת. לבסוף הוחלט לרוץ לבחירות כדי להביא לידי ביטוי את עמדותיה של בל"ד, כדי שקולה ישמע וכדי שתוכל להציב אתגרים פוליטיים על סדר היום הציבורי בארץ.

בבחירות 1996 רצה בל"ד ברשימה משותפת עם חד"ש. ד"ר עזמי בשארה, יו"ר בל"ד, היה המועמד הרביעי ברשימה המשותפת, שקיבלה חמישה מנדטים. חד"ש לא רצתה להכיר בכך שיש לה מתחרים פוליטיים בציבור

הערבי ועם הזמן מצרה מתיחות בין חד"ש לבל"ד. בבחירות 1999 רצה בל"ד באופן עצמאי. לרשימתה צורף ד"ר אחמד טיבי, והיא זכתה בשני מנדטים. צירופו של טיבי לרשימה עורר חילוקי דעות קשים במפלגה, ומוסדות בל"ד סיכמו שהיתה זו טעות שגרמה נזק פוליטי וארגוני. בבחירות 2003 קיבלה רשימת בל"ד שלושה מנדטים.

התמיכה של הציבור הערבי בבל"ד מתקיימת בכל האזורים ובכל השכבות החברתיות, עם אחוזים גבוהים יותר בקרב משכילים ובי נוער. אולם בל"ד הצליחה לקבל רק כ-1,000 קולות של מצביעים יהודים, שחשיבותם גדולה. עם זאת, בבל"ד מזדעים לכך שהפוטנציאל האלקטורלי בקרב היהודים גדול בהרבה, אך הוא מצריך השקעת מאמץ בשיתוף פעולה בין יהודים לערבים על בסיס של שוויון, ערכים משותפים והסכמה פוליטית כללית, גם בנושאים פוליטיים וחברתיים קונקרטיים (עם או בלי קשר לבחירות, כמובן).

בל"ד שואפת להיות הזרם המרכזי והמוביל בציבור הערבי עם שותפים לדרך ובני ברית חזקים בציבור היהודי. זו לא רק שאיפה, אלא אג'נדה פוליטית שבל"ד עמלה להשגת יעדיה, תוך הבנה שכדי להגשים חזון צורך כוח והשפעה.

מסוף שנות התשעים, ופרט בעקבות האינתיפאדה ואוקטובר 2000, עמדה בל"ד שוב ושוב בפני מסעות הסתה ורדיפות פוליטיות. בבחירות 1999 הציג עזמי בשארה את מועמדותו לראשות הממשלה, והציג עמדה שלא חששה להתעמת עם השמאל ולא קיבלה את הנחת היסוד של השמאל הציוני שקולות הערכים "גמצאים בידיו". רעיונותיה ופעולותיה של בל"ד, ופרט של ח"כ עזמי בשארה, עוררו חרדה וחשפו את פרצופה האמיתי ואת גבולותיה הצרים של הדמוקרטיה הישראלית. מסע ההסתה והדה-לגיטימציה הפוליטית הגיעו לשיאם בהעמדתו של ח"כ עזמי בשארה לדין בגין ארגון ביקורי קרובים בסוריה והצהרות פוליטיות בקורדחה (סוריה) וזכאום אל-פחם, בהן הדגיש את זכותו של עם כבוש להאבק נגד הכיבוש.

שיא נוסף נרשם בדצמבר 2002, עת הגיש היועץ המשפטי לממשלה בקשה לפסול את בל"ד מלהשתתף בבחירות לכנסת. הבקשה, שגובתה בפרסום דו"ח סודי של השב"כ (שעקב מקרוב אחר תנועותיו והצהרתיו של ח"כ עזמי בשארה וחברים אחרים בבל"ד והפעיל לא רק סוכנים אלא גם דמיון פורה), התבססה על שתי טענות שקריות: האחת, שמדינת כל אזרחיה פירושה חיסול מדינת ישראל, והשנייה, שבל"ד תומכת בפעילות צבאית נגד מדינת ישראל, כולל אמצעים המכונים טרור. בעקבות הרעש הגדול שהתעורר בעולם נגד משפטו של בשארה והניסיון לפסול את בל"ד, נאלץ העיתונאי אמנון אברמוביץ' להודות שהמסע נכשל ואמר שיש לטפל בבל"ד בשיטות אחרות. הרדיפה הפוליטית לא פסקה, והיא מקבלת ביטוי בהפרחת שמועות כב על-ידי עיתונאים מסוימים בתקשורת העברית והערבית.

קשה לדעת אם בטווח המיידי הרדיפה הפוליטית חזיקה או החלישה את המפלגה, אך היא בודאי גיבשה וליכדה אותה. כך שבסופו של דבר, לטווח הארוך, מחזקת הרדיפה את המפלגה, והשלטון מפגין כאן לא רק רשעות אלא גם טיפשות גמורה.

המאמר פורסם לראשונה בכתב העת "מצד שני"

שלחו תגובה הדפס כתבה שלח לחבר לראש הדף

לכתבה זו התפרסמו 98 תגובות

14.03.2006

1. קראתי כבר את המאמר ואני חושב שהוא מצוין מאת: ספידי

אבל יש לי כמה בעיות עם בל"ד, העדר עמדה כלכלית-חברתית מספיק ברורה. והעובדה שהיא הוקמה ע"י קבוצות אידיאולוגיות בעלי רקע מאוד שונה (הרשימה המתקדמת לשלום, אבנא אל-באלאד וגופים מספיים) בינתיים אני תומך בחד"ש ולא רואה את עצמי עובר לבל"ד.

14.03.2006

2. לספידי מאת: גרין

קודם, יש עמדה מאוד ברורה לבל"ד בנושא הכלכלי חברתי, הנה תקרא פה במצע שלה <http://www.balad.org/index.php?id=244>

מעבר לכך, בל"ד אכן הוקמה מתנועות שונות, (לכן זחאלקה מדבר על מה שמכונה אינטגרציה עולה ולא יורדת). אני שמחה שאתה תומך ומצביע חד"ש, אבל הגיד לי, הרי גם בחד"ש יש פערים אידיאולוגיים ענקיים, הרבה יותר מאשר יש בבל"ד, אז?

15.03.2006

3. הבעייתיות באידיאולוגיה של בל"ד מאת: יעל

היא באמונה שלאומיות מודרנית היא איכשהו מתקדמת יותר מגורמים חברתיים שמכונים פה "טרור-מורנטיים" ו"טרור-לאומיים", ובמקומות אחרים "שבטיות" ו"עדתיות". שיח זה הוא לא רק מתנשא אלא גם מטעה. אבד הכלח על הגיון הלאומיות והקדימה שפעם חשבו שהוא מביא איתו. אם מנהיגי בל"ד רוצים להשתמש בלאומיות כמנוף להשגת מטרות פוסט-לאומיות, סביר להניח שהם יתאכזבו כשמרוב מאמציהם תשאר רק הלאומיות שתהפוך, כמו אמצעים רבים אחרים, למטרה. הבעיות של החברה הפלסטינית בישראל לא נבעות מהיעדר לאומיות, אלא מהכיבוש שמפעילה הלאומיות הציונית. לכן, הדרך לשחרור טמונה במאבק באידיאולוגיה ובפרקטיקות הלאומניות של הציונות, ולא בניסיון ליצור לאומנות שתבטיח אשליית קידמה מעוותת.

15.03.2006

4. ליעל מאת: סמירה

הטענה הזו שלך אינה חדשה, מוזר שהיא תמיד באה מטעם בני הלאומיות היהודית שלא עושים חצי דבר כדי לוותר על הלאומיות שלהם, ושאינם נדרשים לסכן את הלאומיות שלהם. צודקת שבשם הלאומיות שלך יש כיבוש יש דיכוי יש גזענות, גזל, טרור וקיפוח.

המצע של בל"ד

מבוא

ברית לאומית דמוקרטית (בל"ד) היא מפלגה דמוקרטית שמייצגת את האזרחים הערבים בישראל, מפלגה לאומית ערבית פטריוטית פלסטינית. היא דמוקרטית ברעיונה, בהתנהלותה ובמטרותיה הפוליטיות והחברתיות, מחויבת לעקרונות הצדק החברתי וזכויות האדם והעמים, ופועלת בתנאי הילדים הפלסטינים בתוך ישראל, ובתנאי החברה הישראלית והאזרחות הישראלית באופן כללי, במטרה לחבר בין הזהות הלאומית ועקרונות הדמוקרטיה וצרכי בניית חברה חופשית מודרנית ומפותחת, ושואפת להשגת פתרון צודק לשאלה הפלסטינית שכולל את הזכויות ההיסטוריות של העם הפלסטיני.

בל"ד יצאה מנסיונם של פעילי התנועה הפטריוטית בקרב הציבור הערבי בארץ, על כל מרכיביה וזרמיה, כשהיא מתבססת על המורשת האנושית המתקדמת ומורשת התנועה הפטריוטית הפלסטינית, ועורכת ניתוח ביקורתי של רעיון ונסיגון של תנועות אלו, ולומדת מהלקחים הנגזרים מהצלחותיה וכשלונותיה בעיצוב ופיתוח תפיסתה הפוליטית.

נגזר על בל"ד, כמו על העם הפלסטיני שנשאר על אדמתו ובמולדתו אחרי הנכבה, לפעול בצל מדינה שאינה חפה ביצירת אומה של אזרחים, אלא שהיא מדינה האותות בחוזה בזהותה היהודית, באופן שיש בו התנגשות בין השוויון המלא לבין האידיאולוגיה הרשמית שלה, כלומר הציונות. היא מדינה שפועלת בצורה ממושכת להקדשת הפרבלגיות של הרוב היהודי, ומשוכנעת כי משטר זה משקף בהכרח את הצדק על כל השתקפויותיו, וכל דרישה של בני המיעוט הפלסטיני לשינוי המשטר נתקלת בהתנגדות של הממסד השלט, ואף בתיאוריית "הקונספירציה" נגד המדינה היהודית.

המשטר הקיים במדינה פועל, בצורה ממושכת, לעיצוב הזכרון ההיסטורי המשותף של האזרחים היהודים, ומעצים ומזכיר ודוחק לשוליים, כרצונו. בנוסף, המשטר הקיים פועל להשכחת התודעה המשותפת והזכרון ההיסטורי של בני המיעוט הפלסטיני, במטרה לשלול את המשותף ולבנות זהויות מסוכסכות תוך כדי העברתן תהליך של ליגיטימציה ופוליטיזציה, בכדי שיתפסו את מקומה של הזהות הלאומית המלכדת.

בל"ד מדגישה את הצורך בשמירת הזהות הלאומית של החברה הערבית בתוך ישראל, ואת הצורך בארגונה של חברה זו במסגרות פטריוטיות ודמוקרטיות. היא מתנגדת לכל צורות הפנאטיות, הדתיות והתמולתיות, ופועלת בכדי לבסס תרבות פטריוטית ודמוקרטית מודרנית ונאורה. היא מעלה את שאלת שוויון האישה לגבר בכל תחומי הפעילות החברתית והפוליטית, ומדגישה את הצורך בהבטחת השתתפותה הפעילה של האישה במרחב הציבורי.

הרעיון הפוליטי של בל"ד התפתח מתוך ההגנה על הזכויות הלאומיות והאזרחיות של האזרחים הערבים. היא העלתה זכויות אלו על ידי החיבור הישיר בין התודעה הלאומית של מיעוט מדוכא ומדחק לשוליים, דבר שמשמעותו המאבק נגד תפיסת ההגמוניה והשתלטנות, לבין עקרונות אוניברסליים כלליים כמו החירות והשוויון והצדק וכבוד האדם. אמנם זכויותיו ודרישותיו של המיעוט הערבי הפלסטיני הן בעלות ייחוד מבחינת התוכן, אבל הן מתבססות על הערכים האוניברסאליים הכלליים מבחינת העיקרון.

מעמקה של התפיסה הייחודית של האזרחות המלאה והשוויון המלא בזכויות הפרטיות והקולקטיביות של האזרחים הערבים, בל"ד פיתחה את חזון ופרויקט "מדינת כל אזרחיה", תוך כדי פעילות מתמדת לתרגומו אל שפת התוכניות והדרישות הספיציפיות שמעלות, בכללותן, אופק דמוקרטי כולל, הן לאזרחים הערבים והן ליהודים. כך התפתח האתגר הלאומי הייחודי לידי אתגר דמוקרטי כללי וכולל שמהווה חלופה רעיונית ופוליטית לציונות, שעליון נחשבת לאידיאולוגיה הרשמית וההגמונית בישראל.

בל"ד קוראת למימוש החלטות הבינלאומיות באשר לשאלה הפלסטינית, בכדי לתקן את העוול ההיסטורי שנעשה לעם הערבי הפלסטיני, ופועלת לגיוס כל הכוחות האפשריים בקרב האזרחים הערבים הפלסטינים ואת הכוחות הדמוקרטיים מול מדיניות התוקפנות הישראלית היומיומית כלפי עמנו הפלסטיני החי תחת הכיבוש.

בלייד מבססת את הנוהל הפנימי שלה על עקרון הדמוקרטיה וחופש הביטוי במסגרת המחויבות לאחזות המפלגה ופעילותה ומוסדותיה וסניפיה. המפלגה מתבססת בפעילותה על מצעה הפוליטי ונהליה הפנימיים והחלטות ועידותיה ומוסדות הנהגתה.

בלייד פועלת למען פיתוח שיתוף הפעולה הערבי יהודי על בסיס של שיוויון וצדק חברתי וזכות ההגדרה העצמית שהיא מאמינה בה, והיא פועלת להקמת מוסדות דו-לאומיים במטרה לארגן ולפתח שיתוף פעולה זה.

בלייד פונה לבני עמנו, על כל מרכיביו החברתיים, גברים כנשים, להצטרף לשורותיו, בכדי לתרום לבנייתה ופיתוחה והשגת מטרותיה.

הפלסטינים בישראל

הפלסטינים בתוך ישראל הם הילידים שהפכו למיעוט במולדתם, הם חלק מהעם הערבי הפלסטיני ומהאומה הערבית מביחנת שייכותם הפטריוטית והלאומית והתרבותית.

זה תקופה ארוכה נמנעת ישראל מלהכיר בזהותם הלאומית הערבית פלסטינית של האזרחים הערבים. היא התייחסה אליהם כעדות דתיות ומיעוטיות מצד אחד, וכנתינים מצד שני, ולא כאזרחים שווים זכויות. הכוונה היא שישראל לא התכחשה לזהותם הפטריוטית של הערבים בישראל בכדי להכיר בהם כאזרחים שווים משתלבים, אלא התכחשה לשני הדברים יחד.

בשנים האחרונות, לאור התנהגות המדינה כלפי האזרחים הערבים וההצעות לגרשם ממולדתם שמועלות בגרסאות שונות (למשל: חילופי שטחים עם הרשות הפלסטינית), הזלזול וההתעלמות מרציחתם והריגתם של ערבים, והמדיניות החותרת להבטחת רוב יהודי מוחלט על חשבון זכויות האזרחים הערבים נראה בבירור כי מדינת ישראל הצהירה רשמית כי אינה רואה בהם אזרחים שווים זכויות עם האזרח היהודי במקרה הטוב, ובמקרה הרע רואה בהם אויבים.

בשנים האחרונות התווסף למדיניות הממשלה מימד נוסף שמשקף את התמורות שחלו בתרבות הפוליטית השלטת בקרב הרוב היהודי, וגם את התעצבותה של אידאולוגיה כמעט הגמונית במדינה וקונסנזוס בקרב האליטות הפוליטיות ומקבלי החלטות בכל הקשור להתנהגות כלפי האזרחים הערבים בתוך ישראל מצד אחד, ופתרון השאלה הפלסטינית מצד שני.

באשר להתנהגות המדינה והרוב היהודי כלפי המיעוט הפלסטיני:

- קיימת גישה ברורה של עיצוב מחדש של ההתנהגות כלפי האזרחים הערבים, וקביעת כללי משל חדשים לגבולות המשחק הדמוקרטי, והמותר והאסור בביטוי הפוליטי.
- קביעת תקרה לאופן ומהותן של דרישות הערבים על ידי שימוש בכלים משפטיים.

בין הכלים הנהוגים על ידי המדינה אנו מוצאים:

- ניסוח המדיניות כלפי הערבים על ידי הגופים הבטחוניים ובראשם "המועצה לביטחון לאומי" ושרותי הבטחון.
- התייחסות מחדש של מה שנקרא "ועדת השרים לענייני המיעוט הערבי" בראשות ראש הממשלה.
- חזרה לא מוצהרת ליישום כללי "המשטר הצבאי", באופן זה או אחר, כלפי המיעוט הפלסטיני כפי שהיה נהוג בשנים הראשונות של קום המדינה.
- הפיכת הדמוגרפיה למניע המוצהר של המדיניות כלפי הערבים בהיותם נתינים ובעיה דמוגרפית ולא אזרחים בעלי זכויות מלאות.
- אנו מוצאים תרגום של מדיניות זו בשטח, במספר גדול של שינויים בחוק, בהם חוק יסוד הכנסת 7(א), "חוק האזרחות והכניסה לישראל", ואיסור איחוד משפחות פלסטיניות, הבטחת שלילת זכות השיבה, איסור הכניסה למה שנקרא "מדינת אויב", חוק גירוש הפולשים לאדמות המדינה, ייחוד הגליל

והנגב.

מכאן קובע המצע:

1- בל"ד דורשת להכיר בערבים בישראל כמיעוט לאומי, כעם בעל זכויות לאומיות קולקטיביות ושיוויון מלא כפי שקובע החוק הבינלאומי והחלטות והכרזות האו"ם הרלוונטיות, ובפרט תהכרזה בדבר זכויות המיעוטים שניתנה ב- 1992. בל"ד פועלת למען חקיקת חוק יסוד כדי להבטיח את יישום הזכויות הקולקטיביות של המיעוט הפלסטיני בישראל, לפי העקרונות הבאים:

- הזכויות וחירויות היסוד של בני המיעוט הערבי מתבססות על ההכרה בערך האדם וקדושת חייו וכבודו והיותו בן חורין; יש לכבדן על פי הערכים והעקרונות האנושיים האוניברסאליים, תוך הדגשה כי האזרחים הערבים הם ילידים במולדתם.
- האזרחים הערבים זכאים לשוויון אזרחי מלא לרבות שוויון הזדמנויות, ואיסור כל אפליה נגד כל אדם בהיותו ערבי.
- אי החשבת כל חקיקה או תוכנית ממשלתית או פרטית שמקדמת את מצבם של בני המיעוט הערבי כתוצאה מקיפוח בעבר או בהווה, לאפליה לטובתם נגד אחרים.
- האזרחים הערבים זכאים לייצוג הולם בכל המוסדות הממלכתיים והציבוריים.
- הלאום הערבי זכאי לטיפוח ופיתוח תרבותו באופן חופשי ללא התערבות מצד מוסדות המדינה.
- המיעוט הערבי זכאי להקמת מוסדות ייצוגיים וצבוריים משלו כמו כל עם. על המדינה להכיר במוסדות הייצוגיים של האזרחים הערבים.
- השפה הערבית היא השפה הלאומית של האזרחים הערבים, יש לחזק את מעמדה כשפה רשמית ולפרסם את כל המודעות הרשמיות והצבוריות גם בשפה הערבית.
- המיעוט הערבי זכאי להשתתף באופן פעיל בתהליכי קבלת ההחלטות הנוגעים לו, המדינה לא תקבל החלטות בעלות משמעות מרחיקת לכת באשר לחיי האזרחים הערבים לאי השתתפותם הפעילה של הערבים בלאום ושל נציגיהם. המיעוט הערבי זכאי לדחות כל החלטה שתיתן ללא השתתפותו הפעילה, או נגד האנטרסים והזכויות הלגיטימיים שלו.
- מדינת ישראל תכיר בקשר המיוחד בין האזרחים הערבים עם העם הפלסטיני ובהיותם חלק בלתי נפרד ממנו, וגם בזכותם לעמוד בקשר עמו ועם שאר העמים הערביים. המדינה אינה זכאית לקבוע למיעוט הערבי מי היא מדינת אויב ומי היא מדינה ידידותית על פי שיקוליה שלה.

על כן, בל"ד דורשת לחוקק חוקים ולעשות מהלכים ולקבוע מדיניות שתבטיח את מימוש הזכויות הלאומיות של המיעוט הערבי פלסטיני בתוך ישראל.

2- הבטחת זכותם של הערבים הפלסטינים אזרחי ישראל לניהול ענייניהם התרבותיים והחינוכיים בעצמם, כחלק מזכויותיהם הלאומיות כעם יליד במולדתו. על בסיס זכות זו בל"ד תפעל למען:

- חקיקת חוק בעניין הניהול העצמי התרבותי, שכולל ענייני החינוך והתרבות והתקשורת.
- הקמת אוניברסיטה ערבית. הקמתה כאוניברסיטה ציבורית אם הממשלה תסרב להקמתה תוך כדי עמדה נחושה שתמומן על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- סיפוק שידור טלוויזיוני ורדיופוני שאיננו בערבית בלבד, אלא בהנהלה ערבית, תוך גישה שמתישבת עם האנטרסים והייחוד של המיעוט הערבי בארץ.
- פיתוח החיים התרבותיים במסגרת הניהול העצמי, על ידי הקמת תיאטרונים, מרכזי תרבות מתאימים, מרכזי נוער ועוד.
- סיום הפטרוניות הממשלתית הציונית על החינוך הערבי, ושינוי תוכניות הלימוד בכדי שיביעו את ייחודו של המיעוט הערבי הלאומי והתרבותי.
- עודד היוזמות שמטרתן פיתוח והפצת התרבות הערבית ועיצוב הזהות הלאומית וסיפוק הסיוע הרשמי לפעילויות התרבותיות תוך כדי שמירה על עצמאותן.
- יישום השוויון המלא בתחום החינוך ובתי הספר והמכללות ופיתוח וחיזוק מערכת החינוך מבחינת רמת צוותי הלימוד, המכשור, המעבדות, הספריות ועוד.

- פיתוח וחינוך תוכניות הלימוד כך שתותאמה לצרכי שווקי העבודה מבחינת החוץ האנושי.
- סיפוק הזדמנויות שוות לתלמיד הערבי כדי שיצטרף לאוניברסיטאות ומוסדות ההשכלה הגבוהה.
- על פי היגיון זה בלי"ד מתנגדת לתוכנית דוברת לרפורמה במערכת החינוך בארץ.

3- בלי"ד פועלת למען ארגון ומודרניזציה של החברה הערבית ושואפת לעיצובה כעם מאוחד וסולידארי, וזה על ידי בניית המפלגה הפוליטית, ותמיכה ועידוד של בניית המוסדות והמסגרות הפטריוטיות בכל הרמות, הארצית והמקומית והמקצועית והסקטוריאלית, ועל ידי המרצת הפעילות שמטרתה השגת הזכויות וההתפתחות ועיצוב הזהות ובניית הסובייקט הקולקטיבי והאינדיבידואלי, ועל ידי עידוד השתתפות האישה במרחב הציבורי ותרומתה לבניין החברתי. המפלגה קוראת לבנות את מוסדות ההנהגה על בסיס דמוקרטי, מודרני ופטריוטי. בלי"ד תומכת בהקמת מוסדות וולונטאריים במכלול תחומי החיים החברתיים, הכלכליים, הדתיים, המקצועיים, והבריאותיים, כתוצאה של חשיבות הדבר מבחינת פיתוח החברה ויצירת מסגרות חדשות ומודרניות לארגונה. המוסדות הוולונטאריים מהווים אחת מצורות ההגנה על המיעוט הפלסטיני לצד המוסדות המפלגתיים הערביים, כיוון שיש להם חשיבות בפיתוח ההון החברתי הערבי, מבלי שהם יהיו, בהכרח, מוסדות מתחרים עם המפלגות, כי ההנחה היא שהם ישלימו את עבודת המפלגות הערביות ויתרמו לפיתוח העבודה הקולקטיבית, מבלי שהדבר יסתור את חלקם של האזרחים הערבים בתקציבים בשוויון מלא עם שאר האזרחים.

בהקשר של מאבקה למען מיסוד החברה הערבית והשמירה על זהותה הלאומית ופיתוחה, בלי"ד עומדת על:

- הצורך בשקיפות ובמנהל התקין בכל המוסדות ובכל הרמות, ובפרט במוסדות הוולונטאריים והרשויות המקומיות.
- התנגדות לכפיית השרות הצבאי על הערבים הדרוזים, ולתופעת ההתנדבות לשרות הצבאי.
- התנגדות לנסינות כפיית השרות האזרחי על האזרחים הערבים ודחיית המלצות "ועדת עבריי".
- מאבק נגד הפנאטיות העדתית והחמולתית והדגשת הגורם המאוחד הלאומי והזהות הפטריוטית.
- מחויבות לשאלת אסירי ה-48.
- ההתנגדות לכל צורות האלימות ודחייתן.

אי אפשר להתעלם מהתרחבות תופעת האלימות הבין אישית המכוונת כלפי פנים בחברה הערבית. תופעה זו הפכה למציקה ומדיאגה, וזה בנוסף לדחייה ותיעוב. מלבד המצב של המאבק המאורגן להגנת החירות או ההגנה העצמית או הגנת המולדת, האלימות הפיזית הבהמית היא ניטרול של המוסר והשכל ונטרול של החברה כקשר ומהמאפיינים שמיחדים את האדם בהם הוא גאה.

חשיבות ההתנגדות למגיפה זו וחדיפתה מקבלות משנה תוקף כשהחברה הערבית הופכת לחברה של גטאות עוני אליים במדינה שאינה רואה במאבק בפשיעה ובאלימות הבין אישית אחת ממשימותיה, וההיסטוריה שלה עם חברה זו, בכלל, אינה מקנה לה לגיטימציה לעשות זאת. לכן, במבט היסטורי, אין מפלט לחברה זו זולת עצמה. על הנהגתה והאליטות והמוסדות שלה לתפש דרכים שיחזקו את מוסדותיה וישכנעו את החברה להתלכד סביב אמנה שיקבלו דרכה את ההכרח של הקמת מוסדות פטריוטיות בעלי סמכות יראת כבוד ואף יכולת ביצוע, כשהעניין קשור לאלימות הבין אישית.

בלי"ד אינה רואה כי מחובתה, או מחובתה של הפוליטיקה הערבית הפנימית, להתחנף לציבור. בנוסף, חובתן של ההנהגות המקומיות לתת בתחרותן דוגמה שונה לחברה באשר להכרעת השאלות על ידי הדיאלוג ובהסתמכות באופן דמוקרטי על דעת הרוב. מכאן, גם, נובעת חשיבות השייכות הפטריוטית ומוסריותה.

השייכות הפטריוטית והלאומית מפצה כסמכות מוסרית על הקטיגוריות המקומיות ההרוסות, ומקשרת את בני העם האחד זה עם זה, מעבר לקהילות המקומיות וגבולות הכפר והיישוב, אל עיר מדומיינת שהיא הקשר הלאומי ומוסדותיו. זה מקנה לפרט משמעות שחוצה את ההוכחה העצמית בתוך רחובות עמוסים של כפר. אך הדבר מצריך, מצד אחד, מוסדות פטריוטיות ציבוריים בעלי שורשים בסיסיים, שנבנים תוך אנטראקציה בין הבסיס לבין הפסגה שמתחברים ע"י זהות פטריוטית אחת ופרוגרמה פטריוטית של מאבק וצמיחה. מצד שני, פתרון הבעיות הכלכליות מהן סובלת החברה שלנו.

המצב הכלכלי של האזרחים הערבי

בשנות התשעים חלו תמורות רדיקליות במבנה הכלכלי הישראלי כמו גם ברעיון והאדיאולוגיה הכלכליים, ומשם במדיניות הכלכלית של המדינה. באותה תקופה הגיע לסופו גל ההגירה הקולקטיבית מברית המועצות, והסתיימה גם קליטתם של מהגרים אלה. תהליך זה הביא לכניסתם של מאות אלפי עובדים לשוק העבודה, דבר שגרם בין השאר לעיצוב מחדש של כלכלת המדינה. התרם הערבי הרשמי התמוטט, דבר שאיפשר להון הזר להשקיע בישראל באופן חופשי וגלוי, במימדים ללא תקדים, במיוחד בתחומי הכלכלה המודרנית והטכנולוגיה המפותחת.

באותן שנים השתלבה הכלכלה הישראלית בכלכלה העולמית, והיו לדבר השלכות ברמות שונות: ביטול המחסומים והמכשולים הכלכליים, ביטול ההגבלות והשלטת מדיניות הפתיחות הכלכלית, ותחילתו של תהליך אימוץ כלכלת השוק החופשי, ואימוץ כללי המשחק הנכפים על ידי תהליך הגלובליזציה. החלק של התעשיות המפותחות הגדיל את היצוא הישראלי כמו גם את ההשקעות הזרות, מול ההצטמצמות של התעשיות המסורתיות.

במקביל, באותן שנים התחילו להיראות הסימנים של ייבוא העובדים הזרים בכדי שיחליפו את העובדים הפלסטיניים, בצעד שביטא את הענישה הקולקטיבית שהטילה ישראל על הפלסטינים בשטחים הכבושים. העובדים הזרים התחילו להחליף את העובדים המקומיים בהדרגתיות, בתעשייה ובתחומי העבודה המסורתיים, בעבודות הידניות ובעבודות "הצוורון הכחול" והעבודות הפיסיות, דבר שהביא לצמצום הוצאות ההעסקה בתחומים אלה.

הקשיים הכלכליים והתעסוקתיים, בישראל בכלל ובקרב הערבים בפרט, אינם תופעה כלכלית גרידא, כי הם משקפים את התנהגות המדינה כלפי הערבים, ואופן חלוקת מרכזי הכח והמשרות במדינה, והתנאים שנקבעו עם הקמת המדינה בכדי לשמר את נחיתות הערבים.

בצל כל התמורות האלו ואחרי צמצום קצבאות הילדים והנסיון לפגוע בהישגים סוציאליים כמו דמי האבטלה וצמצום והעלאת השתתפות החולים בהוצאות הטיפול והתרופות, ובנוסף לתוצאות המדיניות הכלכלית שפוגעת בשכבות העניות, התברר "פתאום" לרבים מבין האזרחים הערבים כי הם עניים.

היה מן האפשר שהצפייה והמעקב אחרי תמורות אלו, יהיו תזכורת לאזרחים הערבים ולכוחות הפוליטיים שייצגו אותם כי הם אינם חושבים ברצינות על המבנה הכלכלי שלהם. הרי הם היו מקסימום, ובמצבים הטובים ביותר, משולבים במאבקים המקצועיים הישראליים. איננו מתנגדים לכך אבל השתלבות זו היא ככל הנראה לא מספיקה אלא שהיא מסיטה את תשומת הלב אם תסתכם ההתעניינות בה הרחק מהייחוד הערבי. מכאן, אף אחד לא שם לב לדבר החשוב ביותר בהתפתחות זו; למשל: הכלכלה הישראלית פנתה כשבאמתחתה נימוק בטחוני אל הזול ביותר, כלומר ייבוא כח עבודה, לפני שחל שינוי בסוג ההתמחויות בכח העבודה הערבי, ולפני שתשתנה כפי שהשתנה כח העבודה היהודי בהדרגה עם השינוי במבנה הכלכלי. התוצאה הייתה אבטלה ערבית במימדים חסרי תקדים שהחברה לא הכירה בעבר. הדבר הוסווה לתקופה מסוימת בשל התרחבות המעמד הבינוני והעלייה בצמיחה בעקבות תקופת אוסלו והשוויון בקצבאות הילדים עד לקיצוץ האחרון בתקופת נתניהו. אחד הגורמים שהביאו להעמקת האבטלה בזמנו היה העברת חלק מהתעשיות שהעסיקו נשים ערביות, כמו הטכסטיל, לחייל בחיפוש אחרי כח עבודה זול ושווקים רחבים יותר.

מאז הנפכה, הכפר הערבי איבד את כלכלתו החקלאית מבלי שיפתח כלכלה אחרת. והוא, בנוסף לכך, לא איבד אותה לטובת עיר ערבית פתוחה להגירה כפרית אליה. הכפר הערבי לא היה עד להגירה אמיתית אל העיר בעקבות חורבן החקלאות כתוצאה של ההפקעות ושינוי מבנה הכלכלה והתחרות עם החקלאות היהודית ועוד. אלא שהכפר נשאר במקומו ללא הקלאות וללא כלכלה כשהוא גדל ומתנפח והופך לעיירה, ואז לעיר על פי הקרטיון של משרד הפנים הישראלי, שמשכנת פועלים ופקידים בכלכלת העיר היהודית. אך הכלכלה המקומית היחידה לא הייתה אלא מקצועות חופשיים ושירותים שניתנים לאותם עובדים יוצרים בכלכלה היהודית, או סקטורים כמו קבלנות בניין ומסחר סרטוני בשולי הכלכלה הישראלית, או שירותים שניתנים במקום המגורים ובפרט הרשויות המקומיות שהפכו לאחד המעסיקים הגדולים ביותר בכפרים הערבים, דבר שמהווה בפני עצמו עיוות מובנה בכלכלה ובפוליטיקה גם יחד. תנאים אלה שכוללים את תלות החברה הערבית בהכנסה שמקורה במדינה (הסיוע המתמעט והשירותים הציבוריים המקומיים) או הכלכלה היהודית,

אינם מבססים כלכלה ערבית חדשה, וגם אין ביכולתן לעשות זאת, כך שכלכלה זו תישאר חלק שולי בכלכלה היהודית ותלויה בה במידה רבה.

הנסיון לבסס כלכלה עצמאית מהכלכלה הישראלית לא יועיל. הרי עצם החשיבה על כך מהווה עצמאות מהמציאות וההיגיון, בנוסף לשוק, המטבע, המחירים, הבנקים ועוד. האזרחות הכלכלית קיימת, אך מדרגה שלישית או רביעית, והיא קיימת אף אם יהיה ויתור על האזרחות המדינית שגם היא לא שווה. לכן, המאבק לשיפור מצב הכפר הערבי ותיקון כלכלתו, ולו במעט, יתרחש במסגרת הקיימת, ובתוך המבנה הכלכלי הקיים, ועל ידי האתגור שלה באותו זמן, דרך דרישת הזכויות ובניית קורות של כלכלה ערבית עצמית, ולו באופן יחסי.

אם תהיה השלמה כי ההתפתחות תחול במסגרת הישראלית הקיימת בלבד ללא התערבות ותכנון ערביים, התוצאות יהיו חמורות, והן היו כך ער הרגע הזה. אמנם רמת החיים עשויה לעלות ולרדת מעת לעת בהשפעת אחוזי הצמיחה והמיתון ועוד, אך התהליך העיקרי העקבי והנחוש יישאר דחיקת הכלכלה הערבית בפנים, בשולי המרכז, וכתופעה נלווית בלבד להתפתחות ולמשברים במרכזי הכלכלה הישראלית יהודית.

לכן, על אף היותם של הערבים בישראל חלק מהכלכלה הישראלית המגמה אינה יכולה להסתכם בשרירותיות והשאת הכלכלה להתפתח בצורה ספונטאנית לפי צרכי השוק. כי ההתפתחות הספונטאנית היא התפתחות כפופה ומושפעת שמתעצבת לפי צרכי המרכז היהודי וכלליו וחוקיו, ולא לפי צרכי החברה הערבית. בסופו של דבר השוק הוא יהודי.

מכאן, יש צורך בהקמת גוף תכנוני ערבי שיפעל בהתאם לסוג הדרישות מהמדינה, וסוג היוזמות הדרושות מהחברה. האם עלינו להסתפק בהגנה על הסיוע והבטחונות או לפתח תשתית כלכלית פיזית ואנושית ודרישות להשקעה, ולהכין את החברה שלנו לדרישות כאלה? חובתנו של גוף תכנוני כזה להתכונן לתוכנית המתאר ומה שהיא צריכה להכיל, וסוג התעשייה או הפרויקטים שביכולתו של כפר ערבי, או קבוצת כפרים, לקלוט. אף אם הדבר יצריך עידוד של מספר כפרים ועיירות להתקבץ בתוך התאגדות תכנונית, ובאזור תעשייה מאוחד למשל, ולבחון סוג ההתמחויות בקרב בוגריה, מרחקה מהמרכז, מימדי המס באזור, ומחיר הקרקע. אפשר גם לבדוק את סוג התעשיות והחקלאות שאפשר ליצא, סוג ההתמחויות שיש לעודד את הצעירים ללמוד, ועוד, בכדי לתכנן כלכלה כלשהי, ויסודות כלכליים החורגים ממה שהמרכז כופה בלבד.

כדי שהמטרה תהיה ברורה, הרחק מכל אי הבנה, איננו מדברים על עמותות תכנון מקצועיות עם הנהלה ממונה וסיוע מחוייל. מדובר על אחת מצורות הרשות המבצעת התכנונית במסגרת סוג של אוטונומיה לאזרחים הערבים, לא פחות. במצב הזה פחות מכך לא יועיל. ובוודאי, העניין מצריך קיומן של מוסדות תכנון מוסמכים, מוסדות נבחרים בעלי לגיטימציה, שקובעים את המדיניות שיש לתכנן לפיה ומממנים אותה.

גוף מעין זה חייב לפעול במטרה:

1. להעלות אחוזי ההשתתפות בשוקי העבודה בקרב תמיעוט הערבי ובפרט הנשים הערביות.
2. לפעול להורדת אחוזי האבטלה בכפרים ובערים הערביות.
3. לפעול בכדי לשפר ולפתח התעשיות המסורתיות הקיימות, ופתיחת תחומי שיווק חדשים למוצרים ופיתוח הניהול וכח העבודה (ההון האנושי).
4. לפעול בכדי להביא הון והשקעות רציניים לריכוזי האוכלוסיה הערבית.
5. לפעול להסרת מכשולי הפיתוח המבניים הקיימים, ובראשן המדיניות הממשלתית כלפי החברה הערבית.
6. ביטול מס המכירה והרכישה הקשור בקרקעות וברכישתה והבנייה עליה, שהחליף את מס הרכוש שבוטל בעקבות המאמץ של בלייד.
7. הרחבת שטחי השיפוט בכפרים הערבים והורדת מחירי הקרקע באזורי התעשייה שלה.
8. תמיכה בפיתוח החקלאות הערבית: פיתוח הכבישים שמובילים אל האדמות החקלאיות, גיוון ביבולים החקלאיים הערביים והכנסת טכנולוגיות מתקדמות לחקלאות הערבית, שדרוג רשת החשמל באופן שיאפשר שימוש בטכנולוגיות מפותחות באדמות החקלאיות, פיתוח ושיפור רשת המים, מתן הכשרה מקצועית לחקלאים הערבים בדפוסי החקלאות המודרנית, השקעה במבנים וחממות

החקלאיים, השוואת החקלאים הערבים בהקצבת מי ההשקיה והייצור והשיווק וההדרכה החקלאית, הקמת פרויקטים של פיתוח חקלאי והכשרת אדמות וסיפוק הסיוע החומרי הנדרש לפיתוח חקלאי ממושך.

9. השקעה ופיתוח בענפי החלב, הבשר והעופות.
10. לפעול לגיוון ביבולים החקלאיים הערביים.
11. פיתוח אתרי התיירות ביישובים הערביים במטרה למשוך תיירות אליה, ולא שהתייר יעבור ביישובים הערביים בפוזיות.
12. פיתוח וסיוע ליוזמות הפיתוח החקלאי ביישובים הערביים והקמת אזורי תעשייה מתאימים ביישובים אלה.
13. פיתוח תשתיות ביישובים הערבים בכדי לספק סביבת עבודה מתאימה לתעשיות וענפים כלכליים מודרניים ומפותחים.
14. פיתוח אמצעי התחבורה אל היישובים הערבים ומתוכם, וגם בתוכם.
15. פתיחת שוקי העבודה במלואם בפני האזרחים הערבים, לרבות החברות הממשלתיות והציבוריות וביטול כל צורות האפליה בהזדמנויות העבודה.

על השאלה העירונית

הרשויות המקומיות הערביות לא התחילו את פעילותן בראשית שנות החמישים באופן דימוקראטי כמוסדות נבחרים במטרה לספק שירותים לאזרחים, אלא ככלי לחיזוק השליטה על הפלסטינים והעסקתם במחלוקות וסכסוכים פנימיים. חל שינוי מסויים על מצב זה מאז ועד היום בזכות המאבק הציבורי ותביעות ההנהגה הערבית המקומית והארצית. אלא שהרשויות הערביות עודן סובלות מתופעות שליליות רבות, והן סובלות ממחסור בתקציבים שעונים על צרכיהם. הן סובלות גם מהמדיניות הממשלתית והגישה הכללית לאי-פיתוח כלכלה ערבית. ממשלות ישראל לדורותיהן נוהגות לפי תפיסת הסיוע המותנה בתלות והימנעות מהגשת סיוע חיובי, כמו: הרחבת שטחי השיפוט והקמת אזורי תעשייה חינוניים ופיתוח משקים כלכליים, ושליטת המשאבים הבסיסיים לצמיחה ופיתוח. כל זה שולל מהרשויות המקומיות פיתוח מקורות של מימון עצמי ומעמיק את התלות במשאבי המדינה בכדי להגיש שירותים בסיסיים לאזרח.

בנוסף לכל זה, הרשויות המקומיות הפכו לאחד המעסיקים הגדולים ביותר בשוק העבודה המקומי, כך הפכו לעמוד תווך כלכלי בסיסי בקרב המיעוט הערבי בישראל, בזמן ששוקי העבודה המרכזיים (היהודיים) נסגרים בפניהם, ומעל למחציתם חיים מתחת לקו העוני.

אף יישוב ערבי לא נשאר ללא סכסוך מתמשך על העירייה או המועצה המקומית, ברמות שונות. ההתעסקות בנושא הרשות המקומית משתלטת על הכפרים הערביים, הם מחולקים למחנות, לרוב שני מחנות מרכזיים שלכל אחד מהם בני ברית. הרשות המקומית, שהיא הממסד היחידי שראוי להזכירו בכפר הערבי, השתלטה על רוב התעניינות התושבים ושיחותיהם ועמדותיהם בעניינים הציבוריים.

הרשות המקומית לא באה להחליף את המבנה השבטי או החמולתי הקיים, ובכך להפוך את אנשי החמולה או השבט לאזרחים בעלי רצון חופשי, בעלי חופש בחירה בבחירות. המרחב צר והאנשים מכירים זה את זה אישית והמחלוקת על הרשות המקומית אינה אידיאלוגית, אלא על מי עתיד לנהל פוטנציאל כספי: משרות, פרויקטים, מסים ופטורים ממס.

חשוב מכל זה הוא שהמסר החיסטורי שהביאה הקמתה של הרשות המקומית הנבחרת לא היה המודרניזציה ביחס למה שהיה, בניגוד למה שסבר חלק מאוהדי התפתחות החברה בצל השלטון הישראלי. הרשות המקומית לא הפכה למוסד שתורם למודרניזציה של החברה או הפיכת פרטיה לאזרחים בעלי רצון חופשי, היא לא נעשתה לזירה של תחרות חופשית בין עמדות ומחשבות שונות שמוצגות בפני האזרחים כדי שיכריעו באופן ניהול היישוב, גם לא שחררה את הפרט מהאדיקות החמולתית שאיפיינה את המבנה המסורתי, אלא להפך; היא הפכה את המשפחות לקבוצות אינטרס וצבעה אותה בפוליטיזציה במובן המקומי של המילה, ולפעמים אף במובן הארצי. האדיקות החמולתית התחזקה על רקע המאבק על השליטה במועצה המקומית והעירייה במקום שתיעלם, והתרוקנה מרגשות הסולידריות והאהבה והפכה לקשר של אדיקות שגשלת על ידי אינטרס יבש וקר.

ההתייחסות לאלימות ולמצב הסוציאקונומי הערבי לא תתבהר עד תום מבלי אזכור העיריות והמועצות המקומיות. במקרים רבים הן מהוות מקור בלתי נלאה של אלימות, ומקור למתח החברתי בתוך גיטאות ושכונות עוני שנקראים כפרים וערים. אם ברצוננו לנסח זאת בלשון חיובית יותר היינו אומרים שהן הנושא שמעסיק את האנשים, ראש דאגותיהם, חלום הפוליטיקה הפנימית ויעדה הסופי.

ברוב המקרים הרשויות המקומיות הערביות חיות בין פטיש ההפלייה הגזענית השלטונית ומדיניות השליטה והצרת המרחב, לבין הסדן של המחסור בגבייה וריבוי הדרישות, הנהלות שמשקיעות מאמץ עצום ובלתי פוסק להשגת הזכויות ממשרד הפנים ושאר המשרדים.

מכאן:

- בלי"ד רואה כי על המפלגה לא להתעלות מעל ענייני האנשים ואסונותיהם היומיומיים, יש תועלת בקיומן של רשימות מפלגתיות בלתי חמולתיות לחברות ברשויות המקומיות. הרי המצביעים במקרה זה הם גרעין לאלטרנטיבה והתנהגות חברתית שונה. אין חלופה לגרעין זה כשהתנועה הפוליטית מקנה משענת חברתית עצמאית במידה מסויימת מהחמולות והשבטים, שמאפשרת לצאת ממנה פעילותה הפוליטית הארצית. אסור שהמפלגה הפוליטית תיעדר מן הזירה המקומית.
- חיוני לפעול בכדי להשיג את התקציבים החיוניים לפיתוח היישובים הערבים, ולא להסתפק בתקציבים לכסות את הפעילות הבסיסית של הרשות המקומית והשירותים הבסיסיים לאזרח.
- התביעה מהממשלה הישראלית לפצות את הרשויות המקומיות הערביות על העוול ההיסטורי והקיפוח המתמשך.
- סיפוק התנאים הדרושים לצמיחת ולפיתוח הרשויות הערביות.
- הרחבת שטחי השיפוט כדי לספק פתרונות למצוקת הדיר של האזרח הערבי; הקמת אזורי תעשייה חדישים ומודרניים; הפסקת "הגירת" האנטרסים והמשקים הכלכליים הקטנים והבינוניים אל מחוץ ליישובים הערביים.
- חיוני לשפר את תפקודן והנהלתן של הרשויות המקומיות הערביות, ולעבוד בשקיפות ובקרה מקסימליים, הרי זוהי חובה לאומית לפני הכל (עוד לפני שיהיה תביעה ממשלתית).
- פעילות קולקטיבית וצודקת ומודעת של הרשויות המקומיות הערביות בכדי להדוף את המדיניות הממשלתית, ועל פי פרויקט הצמחה קולקטיבי ברור כדי למנוע מהמוסדות הממשלתיים לבודד רשויות מקומיות קטנות ובינוניות, והנסיין לפתותן על ידי הבטחות דמיוניות ולפגוע בפעילות הקולקטיבית.

4. בלי"ד רואה הכרח בקיומה של מסגרת מנהיגותית פטריוטית ארצית נבחרת לאזרחים הערבים, מכיוון שיש לכך חשיבות פטריוטית בבניית העם והחברה ויעילות גדולה יותר בפתרון הבעיות והאתגרים שנתקל האזרח הערבי. בלי"ד פועלת למען השגת מטרה זו על ידי החלטה בועדת המעקב העליונה, ופועלת כדי שהמדינה תכיר במסגרת כזו כאחת הצורות של הזכויות הקולקטיביות של מיעוט לאומי.

אין ספק כי חלק מהמוסדות הקיימים שיחק תפקיד בביסוס גרעין של תנהגה שחוצה את המרחב הפוליטי שהמוסדות המרכזיים הישראליים מייחדים לערבים כאזרחים. אנו מזכירים מתוכם בעיקר את הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות וועדת המעקב שהוקמה אחריה שמורכבת בעיקר מחברי הכנסת הערבים ונבחרים אחרים במסגרות ישראליות והוועד הארצי ונציגי המפלגות.

ועדת המעקב התפתחה בהדרגה דרך ההתנסות והטעות עד לגרסה זו. אין לוותר עליה בגרסתה זו עד שנגיע אל גרסה חדשה המייצגת יותר את חזון הערבים כעם, או כקבוצה פטריוטית בעלת זהות לאומית. זוהי המסגרת הערבית הארצית היחידה שבה מתכנסים הערבים על כל זרמייה ומתייעצים, ואף מחיליטים לפעמים.

אך הצורך במסגרת זו בצורתה הנוכחית הוא עדיין מוראלי למרות חשיבותו, וצורך זה עודנו גובר על חשיבותו המעשית-הביצועית. למסגרת אין מנגנון פקידים, מימון או סמכות שתאכוף על האזרחים את מה שכופה כל רשות בכח החוק, והבלעדיות המוענקת לה על הכלים ליישומן.

המכשולים העומדים בפני הפיכת ועדת המעקב למסגרת הנהגה יצוגית בעלת יכולות ביצוע כלשהן הם מכשולים מבניים. הועד מורכב מנציגים ערבים במסגרות ישראליות, והיא נתונה לבלמים ואיזונים כמו העיריות, ואישים שנבחרו לרוב על בסיס מסורתי מקומי שאינם נושאים באחריות ואין להם מחויבות כלפי הערבים בארץ זו ככלל, אלא כלפי הכפר, ולרוב כלפי המוסדות המסורתיים בכפר. דאגותיהם מקומיות, ולרוב דאגות אלו מצטלבות כשמדובר במדיניות ההפליה הלאומית. אך האוריינטציה שלה נשאת מקומית. אלה הן גבולותיה ואלה הן יכולותיה.

מנקודת מבט זו, מצבן של המפלגות (הראויות לכינוי זה) שונה. אנו בוודאי מדברים על המפלגות הראויות לכינוי זה, כלומר שיש להן תוכניות מעבר להגעתן של איש מסויים לפרלמנט, ובסיסים מפלגתיים מעבר לפמליה ומלווים. הן מופיעות כגופים ארציים בעלי אופי פטריוטי לרוב, ויש להן תוכניות פוליטיות וחברתיות שהן מגישות לציבור, ורעיונות שחברי המפלגה מחזיקים בהם. אך הן מופיעות בוועדת המעקב בייצוג שווה. וכוחה נמדד לפי יצוגה הפרלמנטרי, או יצוגה במוסדות ישראלים אחרים כמו ההסתדרות.

יש שני סוגים של יצוג במוסד זה, מקומי וארצי, מפלגתי ולא מפלגתי. אין אפשרות מעשית לקבלת החלטה מחייבת בהצבעת הרוב, אם מי מהצדדים אינו חפץ בביצוע החלטה זו, לכן לרוב מחכים עד ההצעה אל קונסנסוס, בנוסף להיעדר מנגנוני ביצוע.

הנסיגות להוביל רפורמה במבנה ועדת המעקב לא חרגו עד עכשיו מהרחבת מוסדותיה וחלוקתן מחדש במקביל, מבלי שתהיה למוסד אחד סמכות על משנתו, ומבלי שמוסד אחד יבחר מוסד אחר ויהיה כפוף לו, כי החגיון ששולט במינוי חברי כל מוסד הוא הגיון שמקורו מחוץ לוועדת המעקב.

המדובר הוא בנבחרים של גופים אחרים שונים מוועדת המעקב שמתכנסים בתארים אלה כמועצה כללית למשל, ואחרים מתכנסים כמוזכירות מבלי שמוסד אחד יבחר במוסד האחר.

למעשה זוהי ועדת תיאום של הנהגות נבחרות ולא הנהגה נבחרת בעצמה. נסיגות הרפורמה גם לא חרגו עד עכשיו מ"לכידת" מספר גבוה ככל האפשר של נציגי מפלגה זו או אחרת. לכן אף אחד מהנסיגות הללו לא הצליח ולא זכה להסכמה סביבו. כל עוד ועדת המעקב היא ועדת תיאום, יהיה המבנה שלה אשר יהיה, הדבר החשוב הוא שניציג של כל מפלגה יופיע וכולם יתכנסו עם מזכירות הועד הארצי של ראשי הרשויות והנה יש לך ועדת מעקב. זוהי ועדת תיאום בין הנהגות נבחרות במטרה לעקוב אחרי ענייני הציבור הערבי. היא עצמה אינה מליאת ועדה נבחרת.

נסיגות המימון לא חרגו עד עכשיו מגבולות המנטליות השוררת בעמותות; דבר שמגמד ומצמצם את כוחה ועוצמתה של הנהגה אשר מיצגת עם. העמותה היא מסגרת לפעילות ציבורית במקרה הטוב. הנהגת העם ומוסדותיה הארגוניים אינם יכולים להתארגן כעמותה. הנהגת העם היא הנהגה שמממן אותה העם, בעיקר, טרם יוחל החיפוש אחרי מקורות אחרים. אין דרך אחרת זולת גביית דמי השתתפות. דמי השתתפות אלה בלתי ניתנים לגבייה כל עוד העם אינו בוחר את הנהגתו. וכל עוד אין אמצעי אכיפה לגבות מסים הרעיון היחידי שעולה בראש הוא הששתפות עצמית של האזרח כשהוא משתתף בבחירות לוועדת המעקב כל ארבע שנים למשל. ואולי יהיו דמי השתתפות אחרים אשר נובעם מהאמונה שביכולתם לבצע מספר פרויקטים חברתיים, כמו מאבק נגד האלימות או מינוי מומחים לבחון תוכניות לימוד אלטרנטיביות ועוד.

חלק מוועדות המעקב המשניות הפכו, כתוצאה מרישומן כעמותות, לעמותות של ממש. אינן שונות מהעמותות האחרות, לא בדפוס עבודתן ולא בדמוקרטיה הפנימית שלהן. ייתכן אפילו שמפלגה אחת תשתלט עליהן לפי הרכב המועצה שלהן. תומכי כל המפלגות יכולים להקים עמותות מקבילות לוועדות המעקב המשניות אם ירצו בכך, אך תחושת האחריות בלבד היא שמונעת זאת, ותחושה זו אינה קיימת אצל כולם. הרי אחדים מהמרים על תחושת האחריות אצל אחרים.

אין זה נכון לוותר על הקיים ולהישאר ללא מוסדות ארציים. אך גם אין זה ראוי שהמצב ימשך להיות כמות שהוא. הרי שאי אפשר לעמוד מול חלק גדול מסוגיות עמנו היומיומיות ולטפל בהן ללא מוסדות נבחרים וממונים על ידי הציבור, ואשר להם הכח לביצוע לגיטימי עממי כדי לממש ולאכוף את החלטותיהם, מדי פעם. זה לא יתממש ללא הנהגה פטריוטית נבחרת ישירות על ידי ציבור שמצטרף ומשלם דמי הצטרפות בבחירות ארציות יחסיות בהן המפלגות מתחרות. התחרות בין מפלגות תחת תקרה פטריוטית כשלעצמה שמה

קץ לחדירת המפלגות הציוניות. חזון בל"ד זה אינו סותר את ייצוג הערבים בפרלמנט הישראלי, גם לא זכויותיהם כלפי השלטון המרכזי וחובתו של השלטון כלפיהם. כאן איננו תובעים יותר מאשר אזור קויבק, למשל, בקנדה, אלא פחות מזה בהרבה. אנו תובעים גם מהערבים עצמם שיתנהגו כעם. תהליך בניית עם הוא תהליך בניית המוסדות. לא ייתכן שעניין השייכות הלאומית יישאר עניין מנטאלי קשור באטרקטיביות העולם הערבי ודחיית ישראל; הוא חייב להתבסס על מוסדות שיהיו לו למאגד.

האם מה שאנו מציגים הוא התנתקות ע"י פרלמנט מטעם האזרחים הערבים? לא; מה שאנו מציעים הוא פחות בהרבה ממה שזוכים לו מיעוטים לאומיים אחרים, שהעם בוחר את מוסדותיו הפטריטיים במקביל לבחירת אותם האזרחים במוסדות המדינה המרכזיים שם שולחים נציגיהם להעלאת ענייניהם, ייצוגם בתהליך חקיקת החוקים, קביעת התקציב, העלאת עמדתם כלפי ניהול המדינה בכלל, ייצוג האנטרסים שלהם והבעת עמדותיהם הפוליטיות. בהמשך לזה תוצג התביעה מהמדינה להכיר בסמכויות גוף הנחה זה בעניינים ובסוגיות שישוכמו עם מוסדות המדינה המרכזיים.

יש בוודאי אפשרות לחבר את שני הדפוסים, כלומר שראשי העיריות ותכרי הכנסת הנבחרים יהיו מיוצגים באותה מסגרת לצד נציגים שייבחרו ישירות על ידי המפלגות המתמודדות על יצוגן במסגרת זו. הן יכולים להיות אותן מפלגות שמתמודדות לכנסת, ואחרות שיתווספו לפי סדר פנימי מוסכם שיסדר גם את אורח החסימה לצורך הייצוג בגוף זה.

בנוסף, אפשר לדבר על שתי מועצות מקבילות, אחת נבחרת באופן מקומי ותכלול את ראשי העיריות ותייצג את האנטרסים של העיריות וענייניה המשותפים כלפי משרד הפנים, ותייצג חתך חברתי חשוב מאוד בועדת המעקב, שתפעל במקביל למועצה פוליטית שתיבחר ישירות על ידי הציבור תוך התמודדות בין המפלגות. מוסדות כאלה יהיו ראויים לכינוי "הנהגה נבחרת של מיעוט לאומי".

אין ספק כי גישה זו היא צנועה, ריאלי וכת ביצוע. אין משמעותה התנתקות אלא הכרה בהיותם של הערבים קבוצה פטריטית לצד היותם אזרחים. אין הצדקה להפיכת גישה למפחידה כאילו שהיא יוצרת גוף ארדנטי. אין סתירה בין היותו של גוף זה הנהגה פטריטית נבחרת של מיעוט לאומי לבין הפעולה למען הרחבת יצוג הערבים בהיותם אזרחים דורשי שוויון ברשות המחוקקת במדינה והרחבת אחוז ההשתתפות בבחירות לכנסת כך שישתוו לאחוז ההשתתפות היהודית. אפילו אין מניעה מלדרוש מהמדינה להכיר בו ובהחלטותיו במסגרת משימות וסמכויות מוגדרות. אך אנו סבורים כי הקמתו צריכה להקדים את ההכרה בו. כפי שועדת המעקב בהרכבה הנוכחי נכפתה כמסגרת ייצוגית שנחשבת, כך אפשר לכפות מסגרת זו לפני ההכרה הרשמית בה.

5. בל"ד פועלת למען השוויון המלא בכל התחומים, ולחלוקה צודקת והוגנת של המשאבים הציבוריים והטבעיים וביטול כל צורות ההפליה והקיפוח נגד האזרחים הערבים:

- הבטחת השוויון המלא וביטול כל צורות ההפליה נגד האזרחים הערבים, ועיגון זה בחוק על ידי חקיקת חוק יסוד "שוויון בין אנשים".
- הנהגת מדיניות ההעדפה החיובית בפיתוח ובהזדמנויות העבודה והלימוד וההשתתפות במוסדות הציבור; הקצאת התקציבים הדרושים כדי להגיע לשוויון בכל התחומים, לרבות הרשויות המקומיות, התעשייה, החקלאות, הדיור, הספורט, התרבות, הסביבה והתשתיות.
- שינוי חוק "עיריות הפיתוח" כך שיתבסס על שיקולים סוציו-אקונומיים ולא על שיקולים אידאולוגיים כפי שנהוג כיום. אי לכך, הרוב המכריע אם לא כל הכפרים והערבים הערביים יוגדרו כאזורי פיתוח "א".
- ביטול כל החוקים וההליכים המפלים נגד האזרחים הערבים והמוסדות הערביים, ובמיוחד סעיפי החפליה בחוק האזרחות והכניסה לישראל, שינוי סעיף 14 בחוק מס הכנסה שמקנה הנחות מס לישובים יהודיים בלבד, חוק "מורשת גנדי" הגזעני והתנגדות ליישמו בבתי הספר הערביים; ביטול חוק גירוש הפולשים, האפליה הגזענית בתשלום קצבאות ילדים, ביטול החוקים הקשורים לחופש הביטוי והפעילות הפוליטית וההליכים והחוקים הקשורים לקרקעות ובתים והסיוע הכספי לפרטים ומוסדות.

- הדיפת תוכניות "ייהוד הגליל", ותוכניות החתישבות הפרטיות בנגב, "דרך היין"; התנגדות לתוכנית "המועצה לביטחון לאומי" לגירוש האזרחים הערבים בנגב מבתיהם ואדמתיהם.

6. בל"ד נאבקה נגד הפקעת הקרקעות ותובעת להפסיקה ולהחזרת אדמות שהופקעו לבעליהן.

- החזרת האדמות שהופקעו לבעליהן, ובראשן אלו המוגדרות שטחים צבאיים, והאדמות שלא נעשה בהן שימוש ליעדים שבגינן הופקעו.
- הקצאת שטחים ממה שנקרא "אדמות מדינה" לצרכי הפיתוח, המגורים והחקלאות.
- הקמת ערים וכפרים ערביים חדשים כמזמנטום לפיתוח ולא במטרה לגרש אנשים מאדמותיהם אל יישובים אלה.
- ההכרה בכפרים הלא מוכרים, ויישום הפרוייקטים הדרושים על מנת לפתח את השירותים בהם.
- סיפוק כל השירותים לתושבי הכפרים הלא מוכרים: חשמל, מים, ביוב, כבישים, בתי ספר ושירותים חברתיים.
- הפסקת חריסת הבתים הערביים הלא מורשים ומתן אישורים להם.
- החזרת העקורים ליישוביהם.
- הרחבת תוכניות המתאר ואזורי השיפוט.
- שיתוף נציגי המיעוט הערבי בישראל במוסדות התכנון והבנייה והתאמת התכנון לאינטרסים והצרכים של האזרחים הערבים ועם צרכי פיתוח החברה הערבית.
- החזרת אדמות ונדל"ן השייכים לוואקף המוסלמי והנוצרי לבעליהם.
- מתן פתרונות למצוקת הדיור בריכוזי האוכלוסיה הערבית בערים המעורבות.

אזרחות, חירויות דמוקרטיות ומדינת האזרחים

הדרישה לעבור מאזרחות פורמאלית אל אזרחות מלאה ושווה וכיבוד זכויות האדם מתיישבת עם תוכנית העברת החברה "מחברה גזענית עם פרבלגיות של קבוצה, או פרבלגיה טבעית לקבוצת אזרחים שמשקפת לדעתם את הצדק הטבעי, אל חברת אזרחים, לצד פרויקט ההליכה הדמוקרטית אל עבר מדינת כל אזרחיה, הערבים והיהודים, שכוללת שתי חברות, היהודית הישראלית והערבית פלסטינית. מושג הדמוקרטיה של מדינת האזרחים מבטיח את הזכויות הפרטיות והקולקטיביות בהתבסס על עקרונות החירות, השוויון והצדק.

1. בל"ד נאבקה למען השינוי הדמוקרטי עד ההגעה למדינה דמוקרטית של כל אזרחיה, ערבים, יהודים ואחרים; המדינה תכיר במיעוט הערבי כמיעוט לאומי ובזכויות הפרטיות והקולקטיביות של המשתייכים אליו, ומבטיחה את זכויות האדם והאזרחות האינדבדואלית והקולקטיבית על בסיס השוויון המלא, ללא אפליה הנובעת מהשייכות הלאומית או מהבדלי דת ומין, לרבות השוויון בפני החוק והמשפט ושיוויון ההזדנויות בעבודה ובחינוך, בתקציבים ובשירותים, בחלוקה הצודקת של משאבים, בהגנה על חיי האדם, כבודו וקניינו.
2. בל"ד נאבקה לחשגת זכויות חוקתיות, זכויות פוליטיות וחברתיות וכלכליות שוות לאזרחים הערבים.
3. בל"ד דורשת חקיקת חוקה מחייבת למדינה שמתבססת על עקרון האזרחות ולא על השייכות הדתית בהקשר של היחסים בינה לבין האזרחים ושייכותם אליה. בראש החוקה יוצב עקרון השוויון בין האזרחים ובין הקבוצות הלאומיות, ותתבסס על זכויות האדם האינדבדואלית והקולקטיביות והפרדת דת ממדינה, ואיסור כל צורות האפליה על בסיס גזע, לאום, דת, מין, אמונה ושייכות פוליטית, ומספקת את הבסיס המשפטי לשוויון ושותפות פוליטית במדינת כל האזרחים.
4. בל"ד פועלת למען שינוי תוכניות לימוד מקצוע האזרחות בבתי הספר היהודיים והכנת תוכניות לימוד שאינן מציינות את הערבי כאויב ונחות מהאזרחים היהודים, ושלא מתעלמות מההיסטוריה של הפלסטינים בארץ זו, לצד הדגשת תוכניות שמחזקות את הערכים האזרחיים, והתרבות הפוליטית האזרחית, במקום תרבות אתנו-צנטרית לא דמוקרטית. יש לפעול לשינוי התפיסה הציונית בתוכניות הלימוד המשותפות על הפרבלגיה של האזרח היהודי באשר לאזמה ולמדינה ולהתנגד להחשבת

נחיתותו של האזרח הערבי כמצב צודק וטבעי.

5. בליד פועלת במסגרת פרויקט מדינת כל אזרחיה למימוש עקרון השוויון על ידי ביטול כל הקטיגוריות החוקיות והממסדתיות שמפלות נגד האזרחים הערבים.
6. המפלגה פועלת לשיתוף פעולה עם הכוחות הדמוקרטיים היהודיים הרחבים ביותר, השותפים לחזון ולעמדות, יחד עם כיבוד הייחוד של השאלה הלאומית של האזרחים הערבים.
7. המפלגה דורשת חקיקת חוק אזרחות דמוקרטי שמבטל את כל צורות האפליה הקיימות בתחום זה.
8. מאבק נגד הגזענות ואי החשבתה להבעת דעה אלא פעולה שלצדה ענישה לפי חוק.
9. כיבוד חופש המחאה והביטוי והעתונות וההתארגנות והפעילות הפוליטית ללא אפליה, וביטול כל החקיקות וההליכים שמגבילים אותם.
10. הפרדת הדת מהמדינה, והשמירה על עמדה נייטרלית של המדינה שאינה מפלה בין הפרטים והמוסדות על רקע הדת.
11. הפסקת הרדיפה הפוליטית של ההנהגות והכוחות הפטריוטים הערבים, והבטחת תריות היסוד של הפעילות הפוליטית כזכות שאין עליה עוררין.
12. הפסקת הרדיפה הפוליטית של העתונאים והבטחת חופש העתונות והתקשורת.
13. ביטול התקנות לשעת חרום, וחקיקת חוק שאוסר עינויים, התנכלות ומעצר שרירותי של האזרחים.
14. האזרחות השווה במדינת האזרחים מהווה, בנוסף להבטחת ההכרה בקיומם של שני לאומים בארץ זו, יסוד רעיוני ומודל של פתרון צודק יותר לשאלה הפלסטינית בכללותה בטווח הארוך, והיא מהווה יסוד דמוקרטי לארגון החיים המשותפים והיחסים השווים בין שני העמים בטווח הארוך.

השאלה הפלסטינית ופתרון הקבע

השאלה הפלסטינית היא שאלתו של עם שאדמתו נבזזה ונפל קורבן של הכיבוש והגירוש, ולא יחול שלום ויציבות באזור אם לא יקבל העם הפלסטיני את זכויותיו הלגיטימיות לפי ההחלטות הבינלאומיות. התקופה העכשווית של השאלה הפלסטינית היא תקופת השחרור הלאומי, העם הפלסטיני ממשיך במאבק צודק למען השגת זכויותיו ההיסטוריות הלגיטימיות.

בשנה החולפת היינו עדים לביצוע מה שנקרא הנסיגה הישראלית מרצועת עזה וממספר התנחלויות בצפון הגדה (תוכנית ההינתקות). נסיגה זו באה בהקשר אחד ויחיד, והוא יוזמה שמתבססת על קונסנסוס ישראלי לכפיית הפרשנות הישראלית של מפת הדרכים, ולכפות הסדר חד צדדי מבוסס בעיקר על עקרון הגבולות הדמוגרפיים, לא הגיאוגרפיים, שמתעלם מהזכויות ההיסטוריות של העם הפלסטיני ובוטט בהחלטות הבינלאומיות.

התפתחויות העניינים אחרי הנסיגה הישראלית הוכיחו את נכונות הקריאה הפוליטית שערכה בליד לתוכנית זו; הרי בליד הייתה אחת המפלגות הבודדות שהתנגדו לה (ממניעים פלסטיניים פטריוטים) ועמדה על הסכנה הגלומה בה- ובמיוחד בצל חוסר אונים ערבי ובינלאומי ברורים. מיותר לציין כי הנסיגה הישראלית באה על רקע הסכם בין ישראל לארה"ב, ללא כל צורך בשיתוף הפלסטינים או המדיניות הערביות על מנת להימנע מכל לחץ.

כבר נראה בבירור כי הגישה הישראלית העתידית לפתרון כפוי של השאלה הפלסטינית על 40% מהגדה המערבית תהיה על פי התנאים הישראליים המוסכמים עם הממשל האמריקאי מצד אחד, ותוך כדי התעלמות מהצד הפלסטיני והמדינות הערביות וההחלטות הבינלאומיות מצד שני. וכי האפשרות של מו"מ במסגרת העקרונות הפלסטיניים אינו מקובל על הצד הישראלי (זכות השיבה, ירושלים המזרחית והנסיגה המלאה לגבולות הרביעי ליוני 67 ופירוק ההתנחלויות). כבר נראה בבירור גם כי הקונסנסוס הישראלי מושתת על הצורך בקיומה של יישות פלסטינית על בסיס אוטונומיה פלסטינית בשטחים שיש בהם צפיפות אוכלוסין בלבד, והשארת אזורים דלי אוכלוסיה תחת השליטה הישראלית. כלומר, ביצוע ההתנתקות הדמוגרפית עם ישראל הריבונית לפי תנאיה הבטחוניים וההיסטוריים, במטרה להפוך את הדין משאלה של כיבוש וקולוניאליזם לשאלה של חוסר שליטה באזורים פלסטיניים בעלי צפיפות אוכלוסין, בכדי לשמר את האזורים דלי הצפיפות ולהכריח את מי שנשאר מהתושבים הפלסטיניים באותם אזורים לנטוש אותם.

בל"ד נאבקת נגד הכיבוש וההתנחלות וגדר ההפרדה הגזענית ונגד ההתנכלות והחרס מהם סובל עמנו החי תחת עול הכיבוש, ומתנגדת לכפיית כל הפתרונות הישראליים החד צדדיים. בל"ד פועלת למען השגת פתרון צודק וקבוע לשאלה הפלסטינית שכולל:

1. סיום הכיבוש בכל השטחים הפלסטיניים שנכבשו בשנת 67 ופינוי כל צורות הנוכחות הישראלית בהם, לרבות פינוי כל ההתנחלויות וגדר ההפרדה הגזענית וצורות ההפרדה הגזענית האחרות.
2. הקמת מדינה פלסטינית עצמאית בגדה המערבית ורצועת עזה שבירתה ירושלים המזרחית לצד מדינת ישראל. הבטחת הריבונות המלאה של המדינה הפלסטינית על הקרקע, המים, משאבי הטבע, המרחב האווירי והימי, וכל הזכויות הריבוניות הקבועות בחוק הבינלאומי.
3. פתרון צודק לשאלת הפליטים לפי יסודות החוק הבינלאומי ובראשם החלטת האו"ם 194 שמבטיחה את זכותם של הפליטים לשיבה או לקבלת פיצוי.
4. התנגדות לצמצום השאלה הפלסטינית לשאלה דמוגרפית ישראלית קשורה בגדה המערבית והרצועה והתנגדות לדרישה לא לשלוט בניהול החיים היומיומיים של הפלסטינים, והשאת השליטה על הקרקע בידי ישראל.
5. שחרור כל השבויים והעצורים הפוליטיים והבטחוניים.
6. נסיגת ישראל מהגולן לגבולות הרביעי ליוני 67 ופינוי כל ההתנחלויות וכל צורות הנוכחות הישראלית מהאדמות הסוריות הכבושות.

התחום החברתי

בל"ד פועלת להשגת צדק חברתי והבטחת זכויות אדם חברתיות וכלכליות והגנת הסביבה, ולפתח את החברה על יסודות מתקדמים נאורים, והשיוויון בין אישה לגבר.

1. בל"ד נאבקת להשגת צדק חברתי והבטחת זכות המעמדות החלשים לחיים בכבוד עם בטחונות סוציאליות וסיפוק הזדמנויות מתאימות לכך, וזה בהתבסס על:

- התנגדות למדיניות הקיצוצים בתקציבי השירותים החברתיים והבריאותיים.
- שחרור תחום השירותים והבטחונות הסוציאליות והבריאות והחינוך מהשתלטות חוקי השוק וכלכלת השוק.
- הנהגת מדיניות מס צודקת שמטרתה חלוקת המשאבים החברתיים באופן שווה, לרבות מיסוי ההון וצמצום המסים בכלל- ושל בעלי השכר הנמוך בפרט.
- חקיקת חוק שכר מינימום בשווי של אלף דולר לחודש.
- הגנה על זכויות המובטלים וסיפוק הזדמנויות עבודה מתאימות להם. לפעול למען ביטול מה שנקרא תוכנית "וויסקונסין".
- שירותי בריאות ראויים ומודרניים לכל האזרחים, והכללת תרופות וטכנולוגיה רפואית בסל הבריאות.
- התנגדות להפרטת מוסדות האם והילד וטפות חלב או העברתם לקופת חולים כללית.
- עריכת סקר בריאות כולל למחלות המסוכנות בקרב המיעוט הערבי והמאבק נגד הוצאת מחלות אלו מסקר משרד הפנים.
- סיפוק שירותי בריאות בכפרים הלא מוכרים.

2. הגנת זכויות האישה והשוואתן עם הגבר:

- בל"ד מתחייבת להגן על זכויות האישה והשוואתן עם זכויות הגבר בכל תחומי החיים.
- העצמת השתתפות האישה במרחב הציבורי בתחומים הפוליטיים, החברתיים והכלכליים.

- חיזוק המוסדות הפועלים לחיזוק והעצמת מעמד האישה ותפקידן של הנשים בחברה.
- מאבק נגד כל צורות הקיפוח והניצול והאפלייה מהם סובלת האישה במשפחה, בעבודה, בחברה, ובכל מקום אחר.
- מאבק נגד האלימות נגד האישה, והרצח על רקע מה שמכונה "כבוד המשפחה", והתביעה להתמיר בעונשים נגד מבצעי פשעים אלה, וחשיפה והתמודדות עם כל מי שקורא להקל איתם.
- הגנה על זכות האישה לחינוך, לעבודה, לקבלת תפקידים ניהוליים ומנהיגותיים.
- 3. חקיקת חוקים מתאימים למניעת הרס הסביבה והכרחת בעלי המפעלים המזהמים לא לזהם את הקרקע, המים והאוויר.
- 4. טיפוח והגנת הילדים.
- 5. טיפוח אפשרויות לצעירים בתחום הספורט, ההכשרה המקצועית, החינוך והפעילות האמנותית והצעירה בכלל.

המישור הערבי, האזורי והבינלאומי

בליד מאמצת את הפרוייקט הלאומי הערבי הדמוקרטי ורואה בעצמה חלק מהכוחות הדמוקראטיים באזור ובעולם.

1. בליד תומכת בשיתוף הפעולה, הסולידריות והאינטגרציה בין חלקי המולדת הערבית, עד לקביעת הבסיס הפנימי לאיחוד העולם הערבי על בסיס עקרונות דימוקראטיים.
2. בליד קוראת להפצת הדימוקרטיה והגנת כבוד האדם וכיבוד זכויותיו הפוליטיות והכלכליות והחברתיות בכל מדינות ערב.
3. הבטחת זכויות המיעוטים במולדת הערבית ובכל מדינות האזור, על פי הקבוע בחוק הבינלאומי והחלטות האו"ם.
4. בליד מתנגדת לנסיגות שלילת הזהות הערבית של המדינות הערביות או דחיקתה מהשאלות הערביות, בזמן שבו מתבצעת ליגיטימציה ופוליטיזציה של העדה, השבט והדת במטרה שיחליפו את הזהות הערבית.
5. בליד תובעת לפנות את הכוחות הזרים מאדמות המדינות הערביות ושאר מדינות האזור.
6. קץ לכיבוש בעיראק ונסיגת כל הכוחות הזרים מכל אדמותיו, ושמירת אחדות אדמות עיראק וערביותו.
7. בליד מתנגדת לכפיית הנחיות זרות על המדינות הערביות תחת הכותרת של דמוקראטיה וזכויות האדם מבחוץ, במטרה לשנות מדיניות החוץ בעומק הדברים.
8. בליד מביעה סולידאריות עם מדינות ערביות מאוימות על ידי האימפריאליזם, כחלק מסולידריות עצמית עם העומק הערבי וההיסטוריה והתרבות שלנו. זוהי גם סולידאריות נגד הדיכוי והסיפוח והכיבוש.
9. הפיכת המזרח התיכון, לרבות ישראל, לאזור ללא נשק גרעיני ונשק להשמדה המונית על כל סוגיו.
10. בליד תומכת בפעילות למען הקמת סדר עולמי אלטרנטיבי, על בסיס של שיוויון ועבודה משותפת ואיזון באינטרסים ושיתוף פעולה וקדמה וצדק חברתי וחלוקה שווה של המשאבים בין המדינות העשירות לעניות, והבטחת הבטחון הכלכלי ושלוש הסביבה. בליד מתנגדת למדיניות ההגמוניה האמפריאליסטית והניצול וההתערבות והפרת ריבונות המדינות והמניפולציה התקשורתית בה נוהגת ארה"ב שהכתירה את עצמה פטרון של כל העולם כולו, המפלגה תשתף פעולה עם הכוחות הדמוקראטיים שמתנגדים לגישה זו בארצות הברית עצמה, בישראל ובעולם כולו.

קישור
-
RSS

33

ראשי • מי אנו • קישורים • צרו קשר • הפוך לזף הבית • המלץ • תוסף למועדנים

ВІЕРВЫЕ ПО-РУССКИ
ИЗРАИЛЬ ПАЛЕСТИНА
ПЕРСПЕКТИВА www.perspektiva.co.il

Occupation Magazine **הבית הכיבוש**
News, summaries and commentary ידיעות ופרסונות ש"י
משתתפת פעולה עם הכיבוש by people opposing the occupation

مجلة الاحتلال
اخبار مختصرة وتحليلات من قبل
اشخاص معارضة لتواجد

תיסוש בארכיון מתקדם העולם הוא מקום מסוכן לחיות בו, לא בגלל שאנשי

מגזין הכיבוש - פרשנות

עמדת הבית חזרה הדפס שלח לחבר

יום הנכבה: על שכחה וסליחה

מאת: ג'מאל זחאלקה
אתר מחסום
15.5.2005

<http://www.mahsom.com/article.php?id=869>

יום הנכבה הוא יום אבל כפול: על מה שהיה ואינו, ועל מה שיכול היה להיות ולא היה.

ערב הנכבה נוצר מצב בלתי אפשרי: התנועה הציונית עמדה להקים מדינה, גם יהודית וגם דמוקרטית, בארץ שרוב תושביה אינם יהודים. במשולש יהודית, דמוקרטית ופלסטינים – אחד חייב ליפול. אם המדינה דמוקרטית היא אינה יהודית, אלא דו-לאומית. אם היא יהודית היא אינה דמוקרטית, ויש לנו אפרטהייד. ואילו מדינה יהודית ודמוקרטית מובילה בהכרח לטרנספר, אחרת היא לא תהיה כזאת: צריך ליצור רוב יהודי מובחק באמצעות גרוש הפלסטינים ממולדתם. כך אפשר לבנות מדינה יהודית באופן דמוקרטי.

החפיפה בין הלוגי להיסטורי היא מחרידה.

הפלסטינים הם קורבנות הדמוקרטיה. אם הציונים היו מסתפקים במדינה יהודית, הפלסטינים היו יכולים להישאר במולדם תחת שלטון אפרטהייד. זה עדיף בכל אופן על גירוש. אך לאבות הציונות היה דימוי עצמי של דמוקרטים, והיה להם יותר קל לבצע טרנספר מאשר להשליט שלטון לא דמוקרטי. ההתעקשות על הדמוקרטיה (במזבן המצומצם של שלטון הרוב) הובילה לגירוש. הדמוקרטיה הישראלית נבנתה על הטרנספר של 1948, על הרחקת הפלסטינים. היא חוזרת שוב ושוב לחטא הלא כל כך קדמון שלה.

אם נקשיב היטב לשיח הישראלי-ציוני, נוכל לשמוע: כמה עלוב הוא הקורבן הפלסטיני לעומת גאולת ישראל, ומהו לעומת דמוקרטיה לתפארת – היחידה במזרח התיכון.

חורבן הבית הפלסטיני בנכבה היה הגדול ביותר שהתחולל אי פעם בארץ. מעולם, לפחות באלפי שנים של היסטוריה ידועה, לא התחולל כאן גירוש בהיקף כזה וחורבן כפריים וערים בכמות כזו. בשם בניית מיתוס של זיכרון ארכאי החוזר אלפי שנים אחורה, תובעים מהפלסטינים שכחה והתעלמות ממה שהתחולל לפני עשרות שנים.

חורבן הבית הפלסטיני ב-1948 אינו נושא משמעות תיאולוגית. אך המחרייב, חילוני כדתי, עשה את מעשהו בשם התיאולוגיה של החורבן.

נחוצה פשרה היסטורית ולא פשרה על ההיסטוריה.

נחוצה פשרה היסטורית על פי עקרון המציאות עם תוקף מוסרי של צדק. בארץ חיים יהודים וערבים, שני עמים שיש להם זכות לחיים מלאים ושוויוניים. אני כבן הארץ בעד שוויון ליהודים, בעם להעניק להם יחס שוויוני ולהכיר בזכויותיהם כמי שחיים בארץ כמוני. אולם הכרה בקולקטיב היהודי-ישראלי ובזכויותיו במסגרת של פשרה היסטורית שוויונית אינו בשום פנים ואופן הצדקה למעשה ההיסטורי שהוליד אותו, קולקטיב שכל כולו בא על חשבון הקורבן הפלסטיני.

הדבר דומה לשני ילדים, שאחד מהם נולד מתוך אהבה עזה בין הוריו, והשני בעקבות אונס אכזרי. לשניהם אותה זכות לחיים ולאפשר. העובדה ששניהם שווים כבני החיים אין בה כדי להצדיק את האונס האכזרי.

דווקא כשמנסים לפעול למען פשרה היסטורית, חובה מוסרית לזכור את הקורבן ולגאול את זיכרונו מאלה שרוצים לרמוס אותו.

Handwritten note: לא

Handwritten note: פשרה

Handwritten note: זכות

בלי גאולת זיכרון הקורבן, העתיד ישכפל את העבר.

לא נשכח, זו חובה מוסרית.

לא נסלח, זו שאלה מוסרית.

יש משמעות לסליחה רק על דברים שלא ייסלחו. וכי מה ערכה של סליחה על דברים שאפשר לסלוח עליהם?

לא נסלח! עם סימן קריאה, כל עוד הפשע נמשך. דיון בסימן השאלה ייתכן כאשר הפשע נפסק, ותהליך הריפוי והסליחה אפשרי וחייב להיות אחרי תיקון העוול.

יש המפנים אותנו לזעזוע האמת והפיוס בדרום אפריקה, אולם צריך לזכור שהתהליך הזה החל לאחר סיום משטר האפרטהייד. גם אנו חייבים תהליך כזה, ואיתו הדיון בסליחה, לאחר סיום האפרטהייד בארצנו.

קישורים למאמרים האחרונים בנושא

נהר של דם עד עזה
הארגון שינהל את פלשתיין
לעבור לשולחן המדיני

אזורה רבתי/אזורה לך יצא
 Azure no. 6, Winter 5759 / 1999

Jamal Zahalka

By Jamal Zahalka

In 1977, Yigael Yadin, along with the Democratic Movement for Change party ("Dash") which he headed, joined Menachem Begin's government soon after it was formed. This aroused the ire of columnist Amos Keinan. Alluding to Yadin's profession and his smoking habits, Keinan wrote in his weekly column in *Yedi'ot Aharonot* that one day, future archaeologists would find a pipe among the ruins of the Third Jewish Commonwealth. After Anwar Sadat's visit to Jerusalem and the signing of the Camp David accords, Keinan changed his tune. He began to praise Begin and to publish articles infused with drunken praise for the end to conflict and the dream of redemption.

Far from being exceptional, Keinan is actually an example of the general rule. The public discourse in Israel is charged with the high tension between redemption and destruction. Depending on the discussion, all events great or small are judged either as steps on the road to inevitable destruction, or as the beginning of redemption; the future is obsessively described in terms of the coming redemption or terrible destruction—or, at times, as a synthesis of both. Some view the redemption as destructive, while for others the destruction is redemptive. There are many, highly influential people who regard the destruction of Palestine as the redemption of Israel. Deriving their political conclusions from messianic visions, they think Palestine's destruction will bring about Israel's complete redemption—and what is the sacrifice of Palestine in comparison with fulfilling the redemption of the Land of Israel? This same vision, discourse and politics engender strong opposition to Palestinian redemption, even if it should be only partial, deficient and compromising—that is, realistic—as well as the view that its fulfillment will mean not only a disaster for Israel, but the country's very obliteration.

Israel in general suffers from an overflow of foretellers of doom, false prophets and foolish optimists.

Trotsky wrote: "Either socialism or barbarism." But if one is already talking in this vein, I prefer the words of another Jew, Walter Benjamin, who noted in *Thesis on the Philosophy of History*: "In every generation there is a weak stream of redemption," and this, paradoxically, is much more revolutionary. It is much too difficult to locate any such weak stream in Israel, because a mighty torrent of words and visions of redemption threaten either to drown sanity and common sense, or to push them into the corner reserved for lunatics.

An overflow of destruction-redemption prophecies indicates not just political and social weakness, but cultural distress as well. If we join military power and militarism to this, and then add chronic self-righteousness, the place where we live becomes ripe for retribution, or at least a nuclear Masada. This is possible, but not inevitable. Things may happen otherwise, and may be otherwise, if instead of the fatal destruction-redemption dichotomy, we adopt the words of the poet: "There is room for all in the winner's circle." Then, sanity will burst onto center stage and perform its role.

If nuclear destruction (or destruction by some other deadly futuristic weapon) does not occur—something which cannot be assured, because one country in the Middle East already has the weaponry, and its leaders carry briefcases containing the secret code for putting it into operation rather quickly—and if the hole in the ozone layer does not grow dangerously larger, and if no violent population transfer is implemented, it may reasonably be assumed that Jews and Arabs will continue to live together in this land. Will their coexistence be one of hostility and violence, or of peace, equality and partnership? This is still an open question. At present, the Israeli political establishment seems to have adopted the middle path of crisis management by means of a complicated divide-and-rule arrangement.

The awareness that the Jewish question has in effect become the Palestinian problem is essential for any discussion of the future of relations between Jews and Arabs. The Jewish-Palestinian bond cannot be severed. Any statement about the Jews also refers to the Arabs, and every deliberation on the Palestinian fate is a discussion of the Jewish fate.

Discussions about the future should take place out in the open, not by way of callousness and repression. Whatever your position may be, if you say something about the Jews, think about and express what this means for the Palestinians. This is my recommendation to those representing all shades of the Israeli political spectrum, especially today, when the shallowness of the political discourse has reached unprecedented dimensions.

In Israel, any discussion of the future of secular-religious relations, for example, begins and ends as if there were no Arabs in Israel, as if it were being conducted in a place called the Land of Israel that is isolated from the world, and in a time called Eternal Israel that is separated from human history. How can one conduct a serious discussion while ignoring the Arabs? The cohesive influence of the "enemy without" is what sets the boundaries and nature of the discussion: How is it possible to disregard the consequences of that cohesive influence on the "enemy without" itself?

The influence upon culture of the immeasurable technological revolution that is inundating the world will not pass Israel by. One can expect the carriage of Israeli secularism, fueled by "brothers in arms," to become mired at the next crossroads after the "encounter with peace." Or it might coast along forever in neutral, traveling further and further westward while completely losing its way. Obviously this will lead to a great polarization within Israeli society between the secular population, whose culture will become more Western and whose vernacular will be English or anglicized Hebrew, and the religious population, whose religion will become more fanatic and reclusive in response to the inundation from the West or incorporation in the East. It can also be expected that this introspective Judaism will attract no one else to return to it, and that Jews who question will turn to Western culture, possibly to Christianity. In contrast, Hebrew culture and Jewish identity could flourish within a binational context: Arab support could rescue them from disintegration and Westernization. This leaves room for optimism, because a relationship of equality and partnership between the two peoples of this land will ensure "room for all in the winner's circle."

(over the Israeli situation)

Dr. Jamal Zahalka, a pharmacologist, is a member of the Israeli Democratic National Alliance. He lives in Kfar Kara in the Galilee.

57

PM 12:10:41 4/11/2007

המתקפה המתמשכת נגד ח"כ עזמי בשארה ובל"ד

הרדיפה הפוליטית וההסתה נגד האזרחים הערבים ונציגיהם הנבחרים המתקפה המתמשכת נגד ח"כ עזמי בשארה ובל"ד

מסמך רקע צוות תקשורת בל"ד

תשובת ממשלת ישראל והשב"כ להתנגדות למלחמה ולקריאה לשלום כולל וצודק שיבטיח את ביטחונם של כל האזרחים, ולתביעה לדמוקרטיה ולשוויון זכויות היא הסתה, השתקה, הפללה והגדרת הציבור הערבי כ"איום אסטרטגי". כך, במקום להתווכח עם בל"ד על עמדותיה הפוליטיות, הממסד מפעיל כלים לא-חוקיים ומפריח האשמות שווא נגד ח"כ בשארה ומפלגתו. האיום האסטרטגי האמיתי על כל האזרחים בישראל הוא פעילותם של השב"כ והממשלה.

הרדיפה הפוליטית וההסתה נגד האזרחים הערבים בישראל ונציגיהם הנבחרים מגיעה בימים אלה לשיאים חדשים. מנגנוני המדינה מתיישים כולם ולא בוחלים באמצעים לא דמוקרטיים בוטים, באיומים בריוניים, בהאשמות שווא ובתפירת תיקים.

"איום אסטרטגי": התנגדות למלחמה וקריאה ליוזמת שלום אזרחית

מסע ההסתה התגבר בזמן המלחמה בלבנון ואחריה. הפוליטיקאים והעיתונאים מטעם פתחו במסע הסתה לא רק נגד העמדה של התנגדות למלחמה, אלא נגד עצם הזכות להביע אותה ואפילו נגד עצם זכות הקיום הפוליטי וההשתתפות פרלמנטארי של כל מי שהביע עמדה אנטי מלחמתית. הקריאות להוציא מחוץ לחוק ולהרחיק מהכנסת חלק מהמפלגות ומנהיגיהן, וכן השימוש בביטויים כמו "בוגדים", "אויבים", "גייס המישי" ו- "סוכנים של האויב" נגד חלק מהח"כים הערבים על שהעזו לקרוא להפסקת אש, ולהתנגד למלחמה, העידו על ניסיון לקבוע גבולות חדשים למעגל הלגיטימיות הפוליטית, ועל הידרדרות חמורה בהיסס לזכויות דמוקרטיות וזכויות אזרח בסיסיות. חשוב לקבוע כאן, שאף אחד לא עושה טובה לציבור הערבי, או לח"כים הערבים בעצם העובדה של השתתפות פוליטית פרלמנטאריה. ההתקפה על הציבור הערבי ונציגיו היא בעלת נימות פשיסטיות נגד דמוקרטיה, וביטוי לעמדות גזעניות נגד ערבים.

למרות כל ההסתה, תנועת בל"ד עמדה על זכותה וחובתה להתנגד למלחמה, לגנות את פשעיה ופשעיה ולהביע סולידאריות עם קורבנות התוקפנות. היה חשוב לט להביע מחאה בזמן אמת: בל"ד עשתה זאת גם כאשר ארגנה והשתתפה בהפגנות בתל-אביב, חיפה, אום אלפחם, נצרת ובעשרות יישובים אחרים, וגם כאשר חברי הכנסת שלה ביקרו בבירות לאחר המלחמה והביעו סולידריות עם סבלו של העם הלבנוני תחת ההתקפה הישראלית (ראו ב"מחסום" מסמך מפורט על עמדות בל"ד בעקבות המלחמה).

כבר שנים רבות שבה בל"ד וטוענת, בארץ ובח"ל, שהדרך היחידה לצאת מהמשבר המתרחב היא הדרך שמשלבת הסדר אזרחי כולל. זוהי הדרך היחידה להכרה, וזו הדרך היחידה העומדת מול מלחמה מתמשכת שתמיט חורבן על כל תושבי האזור ובכלל זה ישראל. זאת במקביל לדיון כולל בשאלת היחסים בין יהודים ופלסטינים, מתוך מגמה להשתית אותם על עקרונות השונון הלאומי והאזרחי המלא, ועל ההכרה ההדדית.

הסכסוך הוא ערבי-ישראלי, וכך גם פתרונו. והיום יותר מתמיד אין סיכוי להגיע להסדר קבע ויציב אם הוא לא הסדר צודק מאוזן וכולל. יוזמת השלום הערבית היא ההצעה הרצינית היחידה הקיימת כיום להסדר כולל ובר קיימא. היא כוללת נסיגה ישראלית לגבולות 67, הסכם לפתרון בעיית הפליטים על פי החלטות האו"ם, ובתמורה הסכם שלום עם כל מדינות ערב. זוהי הצעה מדיבה, והיא הדרך היחידה להבטיח את בטחון האזרחים כולם. אם המנהיגות הישראלית תמשיך לסרב למשא ומתן על בסיס היוזמה הערבית, תהיה זו החמצה ההיסטורית הגדולה ביותר בתולדות הסכסוך הישראלי-ערבי. זוהי החלופה למלחמות ולפשכות דמים, החלופה למחלומות חר צדדיים שיגזיחו את הסכסוך והעוינות. זוהי חלופה קיימת וריאלית, ולא רק מאוזנת וצודקת. כך, ממשלות ישראל המסרבות להצעת השלום הערבית נושאות באחריות מלאה להמשך פשיכות הדמים.

"איום אסטרטגי": תביעה לדמוקרטיה ול"מדינת כל אזרחיה"

המערכת הפוליטית והשב"כ רואה את השלום כאיום, כפי שהיא רואה איום בתביעה לשוויון המגולמת בהצעת בל"ד להפיכת המדינה ל"מדינת כל אזרחיה", והכרה במיעוט הערבי כמיעוט לאומי. כך, במקום להתווכח עם בל"ד על עמדותיה הפוליטיות, הממסד מפעיל כלים לא-חוקיים ומפריח האשמות שווא נגד ח"כ בשארה ומפלגתו.

כך, ב- 13.3.2007 התנוססה בעמוד הראשון של "מעריב" הכותרת: "ראש השב"כ: הקצנה מסוכנת של ערביי ישראל". העיתון דיווח על דיון סגור שקיים ראש הממשלה עם בכירי השב"כ "מביב נושא המיעוט הערבי בישראל, מידת הזדהותו החולקת ופזוהות עם המדינה, עלייתם של הגורמים ההתרניים בתוכו והסכנות הגלומות בכך". מעריב מצטט את השב"כ:

"מדאיגה במיוחד היא תופעת 'מסמכי החזון' המתרבים בתוך האליטות השונות בין ערביי ישראל. כרגע קיימים ארבעה מסמכי חזון שונים, שהמשותף להם היא ראיית ישראל כמדינת כל אזרחיה ולא כמדינה יהודית. המגמות הברלניות והחתרניות המיוצגות על ידי האליטות עלולות לקבוע כיוון ולסחוף אחריהן את ההמונים" [כל ההדגשות שלי, י.ל.].

בעקבות הידיעה פנה עלא חליאל, עורך השבועון המזוהה עם בל"ד, פסל אלמקאל, לשב"כ ושאל, בין היתר, האם ההתייחסות של השב"כ לביטוינות של חלקים בחברה הערבית לשנות את אופי המדינה בכלים דמוקרטיים ובפומבי כאל חתרנות מסוכנת שמצריכה טיפול מיוחד אינו מהווה ניסיון לא דמוקרטי לסתימת פיות; ומהו הפגם שהשב"כ מוצא בביטוח פומבי של מסמכים מכוונים בקרב הערבים. תגובת השב"כ הגיעה במהירות מפתיעה:

שירות הביטחון הכללי מופקד מכוח סעיף 7 (א) לחוק שירות הביטחון הכללי התשס"ב 2002, בין היתר על שמירת ביטחון המדינה וסדרי המשטר הדמוקרטי ומוסדותיו מפני איומי חתרנות; בתוקף אחריותו זו, נדרש השב"כ לסכל פעילות חתרנית של גורמים המעוניינים לפגוע באופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית

התביעה
הערבית
לשלום
כולל

ההתקפה
הערבית
על השב"כ

ההסתה
הערבית

ודמוקרטיה, אף אם פעולתם מתבצעת באמצעות כלים אותם מעמידה הדמוקרטיה, וזאת מכוח עיקרון "הדמוקרטיה המתגוננת"; בניסוח מסמכים כאלה ואחרים, הנתזים להיות חוקתיים או מכוננים, כשלעצמם, אין כל פגם, אלא אם כן יש בהם כדי לשקף או לעודד תופעות פסולות של חתרנות מדינית כאמור.

ב"מסמכי החזון", הכוונה לארבעה מסמכים, שמציעים אלטרנטיבות ליחסי המיעוט הערבי עם המדינה ועם הרוב היהודי: "החזון העתידי" של ועדת המעקב העליונה, "החוקה הדמוקרטית" של מרכז עדאלה, מסמך עשר הנקודות של ארגון מוסאוו לאמנת חיפה", שטרם פורסמה. אכן, המשותף למסמכים אלה הוא התפיסה שמבקשת לשנות את הגדרת המדינה ל"מדינת כל אזרחיה", הכרה במיעוט הערבי כמיעוט לאומי, וזכויות קולקטיביות תרבותיות ואחרות.

רעיונות אלה שהם אכן הגמוניים בשיח הפוליטי והאינטלקטואלי הערבי בישראל הם הרעיונות המרכזיים במשנתו של ח"כ עזמי בשארה ושל תמעת בל"ד. רעיונות שרק לפני עשור עסקו בהם קבוצה מצומצמת של אינטלקטואלים, הפכו לנחלת הכלל, ושימו לחלוטין את פני הפוליטיקה הערבית בישראל.

כך, כבר בבחירות 2003, השתמש השב"כ באותה שפה בדיוק כאשר ביטא את "דאגותיו" ממגמה זו בחוות דעת מומחה מטעם שב"כ בעניין פעילותה של רשימת בל"ד שהוגשה עליו היועץ המשפטי לממשלה לוועדת הבחירות המרכזית בבקשה לפסילת בל"ד:

1003-2003

להערכתנו, השתלבות בל"ד בכנסת (מאז הכנסת ה-14, מאי 1996) העצימה את האיום הגלום במפלגה, עדות לכך ניתן למצוא, בין השאר, בהתקדמות רעיונותיה משולי הציבור הערבי (קרי, חוג מצומצם של אינטלקטואלים אשר עסק בהם באופן תיאורטי) אל מרכז הבמה. כיום נודעת לרעיונות אלה השפעה ניכרת על תכני השיח הפוליטי ועל 'סדר היום' הציבורי במגזר הערבי.

עמי אילון סימן את בל"ד וח"כ בשארה כמטרה, בראיון שנתן לעיתון "כל אלערב" עם סיום תפקידו כראש השב"כ בדצמבר 2000: "בשארה לא מכיר בזכות העם היהודי למדינה והוא הגיע לקו האדום. ההחלטה להוציאו אל מחוץ לחוק נתונה בידי היועץ המשפטי לממשלה", אמר אילון.

לאחרונה נחשפו בידיעות אחרונות גילוייו של "ראש אגף החקירות המיתולוגי של השב"כ", עו"ד אריה הדר, המכונה "פשוט", המתאר את התערבות השב"כ במערכת הפוליטית בשמות החמישים, דומה כי מה שהיה "סוד מדינה" ונעשה במחשכים, נעשה עכשיו בריש גלי, ללא בושה, תוך פגיעה בדמוקרטיה, והפרה מפורשת של החוק.

בפניית ליועץ המשפטי לממשלה, תבע מרכז עדאלה לפתוח בחקירה פלילית נגד ראש השב"כ בעילות הסתה לגזענות. האגודה לזכויות האזרח תבעה מהיו"מ "להורות לשב"כ להפסיק לאלתר כל פעילות שנועדה לפגוע בפעילות פוליטית לגיטימית". האגודה קובעת כי "העמדה של השב"כ, לפיה הוא מוסמך לסכל פעילות שלא נאסרה מפורשות בחוק, חותרת כשלעצמה תחת יסודותיה של הדמוקרטיה, ומשקפת חוסר הבנה בסיסי למהותה של דמוקרטיה".

1003-2003

אך העניין הוא כאמור אינו רק פגיעה בדמוקרטיה וחופש הביטוי (שאסור לזלזל בה) אלא סרבנות לשלום, סרבנות לדמוקרטיה ושימוש בכל האמצעים כדי להשתיק כל קול ולסכל כל פעילות המקדמים מטרות אלו.

הניסיון לפסילת בל"ד ב-2003, וכתבי האיטום הקודמים נגד ח"כ בשארה

ההאשמות הנוכחיות מתווספות לניסיון לפסילת בל"ד ב-2003, לשנים של חקירות, לכתבי האיטום הקודמים נגד ח"כ בשארה שהסתיימו בלא-כלום, ולשלל "חוקי בשארה" שחוקקה הכנסת במהלך השנים.

שנים של חקירות לא-חוקיות בעניין הנסיעות לסוריה

החקירות נגד בשארה התחילו עקב נסיעותיו לסוריה, וכניסיון להפחידו ולגרום לו להפסיק את הנסיעות. משח"כ בשארה המשיך בנסיעותיו, הודיע היוע"מ כי הוא יעמידו לדין באשמת נסיעה לארץ אויב, ורק אז התברר לו כי הנסיעות היו במסגרת החוק (מה שהופך את כל החקירה בדיעבד לפסולה). בעקבות זה שונה החוק כך שגם לחברי כנסת אסור לנסוע לסוריה ללא אישור.

המשפט בעקבות הנאומים באום אלפחם וקרדאחה

כתב האיטום בתמיכה בארגון טרוור, שהוגש בנובמבר 2001, התייחס לשני נאומים מאום פוליטי שנערך בכנס מפלגת בל"ד באום אלפחם ב-5.6.2000 ונאום בסוריה ב-10.6.2001. במסגרת הטענות המקדמיות טען ח"כ בשארה כי החסינות המהותית הלה על נאומים אלה. בנובמבר 2003 החליט בית המשפט השלום בנצרת שלא להחליט, והדין בשאלת החסינות הועבר לבית המשפט העליון. בפברואר 2006, חמש שנים לאחר הגשת האיטום, קבע בית המשפט העליון כי לבשארה חסינות עניינית והורה לבטל את ההליך הפלילי נגד ח"כ בשארה.

"נאום אום אלפחם" עורר סערה בעקבות פרסום מסולף ב"מעריב". לאחר הפרסום נחקר בשארה במשטרה. בעקבות החקירה והודאת מעריב כי הפרסום מסולף, המליצה המשטרה לסגור את התיק. שנה אח"כ, בעקבות הסערה הציבורית שעורר פרסום מסולף אחר על הנאום בקרדאחה, צירף היועץ המשפטי גם את הדברים שנאמרו לכאורה בנאום זה לכתב האיטום.

בשני המקרים, חזר בשארה בנאומיו על דברים שאמר קודם לכן במליאת הכנסת ובאמצעי התקשורת. אך בעוד שטענת המדינה היתה כי בנאום שנשא ח"כ עזמי בשארה באזכרה לנשיא הסורי אסד בקרדאחה היתה קריאה למדינות ערב להתקיף את ישראל, הרי הדברים שאמר שם בשארה משקפים עמדה שונה ואף הפוכה לחלוטין. לא רק שבשארה לא קרא שם למדינות ערב להתקיף את ישראל, בשארה טען שם שממשלת שרון מנסה לצמצם את המרווח שבין התכתיבים הישראליים ובין מלחמה. הוא הסביר שההתנגדות הפלסטינית לא תשיג את מטרתה ללא יוזמה מדינית ערבית. שוב ושוב, וחרף מתאוותו החוזרות ומשנות, הוצג פסוק זה כקריאה למלחמה. לא רק שבשארה לא קרא למלחמה, אלא שהוא קרא ליוזמה מדינית ערבית. זאת בקנה אחד עם עמדתה העקרונית של בל"ד לפיה שלום אמיתי צריך להיות גם צודק וגם כולל. יוזמת השלום של מדינות ערב שמציעה נוסחה כזו נתקלת בסרבנות ישראלית חוזרת ונשנית.

עתירת עדאלה לבית המשפט העליון דנה בהרחבת הן בשאלת ההסכמת והן בגופם של הנאומים.

משפט בעקבות ארגון מפגשים בסוריה לבני משפחה שלא התראו למעלה מ-50 שנה

ח"כ עזמי בשארה ובל"ד מואשמים בשימוש בקשריהם בעולם הערבי ובסוריה בפרט, כדי לסייע לאזרחים ערבים קשישים לפגוש את בני משפחתם הפליטים בסוריה. הגירוש ב-1948 הותיר משפחות קרועות. אחים ואחיות, הנרים וילדיהם שנפרדו ב-1948 ולא התראו למעלה מ-50 שנה. מטרת הביקורים היתה הומניטרית גרידא, ואפילו היענה"מ והשב"כ התביישו להעמיד לדין איש מהמנסעים מה שלא הפריע להם בהגשת כתב האישום נגד בשארה בעבירת "סיוע". כתב אישום נגד בשארה בוטל על ידי בית משפט השלום במצרת ביום 1.4.2003.

הניסיון לפסילת בל"ד בתירות 2003

בדין בבית המשפט העליון, בו לא נרשם פרוטוקול, הורידה ע"ד טליה ששון את שרידי המסכה מעל פניה. לטעמה, ח"כ בשארה מסוכן כיוון שהוא מפלגתו מבקשים שוויון מלא.

באת כוח היועץ המשפטי לממשלה, ע"ד ט' ששון, טענה לפנינו כי גם בהתעלם מחומר הראיות הלא גלוי, די בהתבטאויותיו של ח"כ בשארה ובדבריו שפירסם בגלוי כדי לבסס את עילת שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, וזאת לאור המחויבות של ח"כ בשארה לעקרון השוויון, שתוביל לביטול המחויבות של מדינת ישראל לערכי היסוד היהודיים ולהעדפתם על אחרים. מתוך פסק הדין של בית המשפט העליון בערעור על הפסילה, 7 בינואר 2003.

הדין בבית המשפט העליון, שנערך לאחר שזועדת הבחירות המרכזית אישרה את הבקשות לפסילת בל"ד, נעשה בפני הרכב של אחד עשר שופטים. שבעה קיבלו את הערעור וארבעה התנגדו.

הבקשה העיקרית לפסילת ח"כ בשארה ובל"ד הוגשה ע"י היועץ המשפטי לממשלה דאז, אליקים רובינשטיין, שכמו השב"כ, גם הוא ניסה להשתמש בתפקידו לסיכול אג'נדה פוליטית שהוא מתנגד לה. רובינשטיין התבטא בעקביות, בכתב ובעל-פה, בגנות העיקרון של "מדינת כל אזרחיה":

ערביי ישראל הם אזרחי מדינת ישראל לכל דבר, בזכות ולא בחסד. הם זכאים לשוויוניות מחובתנו לפעול למענה. אך בה במידה עלינו להיאבק כנגד כל מגמה להסיר מישראל את תגית המדינה היהודית והדמוקרטיה; מי שקורא לשינוי פני המדינה לעבר "מדינת כל אזרחיה", מתכוון לאמתו של דבר להסרת התווית היהודית מן המדינה. חובתנו להיאבק בכך, בלא פשרות ובכל תוקף...אנו ממשיכם להתמודד איתה יום ביומו גם כשנבחר ציבור כמו חבר הכנסת עזמי בשארה מעמיד במבחן את השאלה, אם במעשיו אין הוא משמיט את הקרקע מתחת עצם תקפותה של מפלגתו...".

ראו: א. רובינשטיין "יועץ משפטי לממשלה ואכיפת החוק: מטלות ומורכבות במדינה יהודית ודמוקרטית, מקוטבת", מחקרי משפט יז(1), תשס"ב 2002, 7, בעמ' 14.

בקשתו של היועץ המשפטי לפסילת רשימת בל"ד לכנסת היתה מגובה, כאמור, בתווית דעת של השב"כ, ונשענה על שתי טענות עיקריות. האחת, שתביעתנו להפיכת ישראל למדינת כל אזרחיה. פירושה הוא למעשה תביעה לחיסול המדינה. השנייה היא שאנו פועלים ביוזעין בתמיכה בהתקפה צבאית על ישראל ובכלל זה גם פעולות טרור.

שתי טענות אלה הינן חסרות שחר, מבוססות על דו"חות שקריים וחסרי בסיס של השב"כ, ועל פרשנות פוליטית מגמתית של היועץ המשפטי לממשלה, תוך ביטול סדרי משפט בסיסיים של מדינה דמוקרטית. השימוש ב"ציטוטים" מטעם שירותי הביטחון מזכיר שיטות שהונהגו במדינות טוטליטריות. לא רק שאין ממש בטענות אלה, אלא שבמקרים רבים עמדונו הפוכות לחלוטין.

התייחסות מפורטת לטענות השב"כ אז והיום ולטענות היועץ לממשלה בבקשת הפסילה, המפרטת את עמדות בל"ד ודרכי פעולתה, נמצאת במסמכים הבאים:

עמדות בל"ד תגובה לטענות היועץ המשפטי לממשלה (בקיצור)
ובכתב התשובה שהוגש על-ידי מרכז עדאלה לזועדת הבחירות המרכזית (מפורט, מרתק וארוך)

6/1

הישיבה המאתיים-ושבע-עשרה של הכנסת השבע-עשרה

יום רביעי, כ"ח באדר א' התשס"ח (5 במרס 2008)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

הצעה לסדר-היום**חקירות פוליטיות של השב"כ נגד פעילי בל"ד****היו"ר דוד רותם:**

ההצעה שלאחר מכן, הצעה לסדר-היום שמספרה 4866: חקירות פוליטיות של השב"כ נגד פעילי בל"ד - חבר הכנסת ג'מאל זחאלקה, בבקשה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מי השר המשיב? הרעיון הוא - - -

היו"ר דוד רותם:

אין תשובה לאדוני.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

אין תשובה?

היו"ר דוד רותם:

נכון, אין תשובה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

אני לא מוכן. אני דחיתי את זה.

היו"ר דוד רותם:

אדוני יטען את מה שיש לו, ואז אנחנו נצביע על דיון במליאה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

לא, בוא נעמיד דברים על דיוקם. ההצעה הזאת היתה צריכה להידון בשבוע שעבר. הסכמתי לדחייה לשבוע הזה, אמרו שצריך זמן בשביל תשובה. באתי לכאן ונמסר לי שיש תשובה. עכשיו עוד פעם דוחים. אני לא מוכן.

היו"ר דוד רותם:

לא דוחים. על-פי התקנון, השר רשאי להשיב או רשאי שלא להשיב. אומר לך השר דיכטר: אני לא משיב. אם הכנסת תחליט בזה על מליאה, היא תדון במליאה. הרי אתה מבקש להעלות נושא לדיון במליאה. הדיון עכשיו הוא דיון מוקדם - אם אתה תעלה את זה לדיון במליאה או לא תעלה לדיון במליאה. אומר השר דיכטר: בבקשה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

השר שטרית אמר - אם אני מוכן לדחייה. לא נשאלתי.

היו"ר דוד רותם:

הוא התכוון לדחייה בזמן. מכיוון שהוא רוצה ללכת, שמישהו אחר יהיה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

טוב, אדוני, אני לא מוכן להעלות נושא אם אין לי תשובת שר.

היו"ר דוד רותם:

שר המשפטים מבקש להשיב? שר המשפטים מתנדב להשיב. אם כן, בבקשה.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

כבוד היושב-ראש, אנחנו מעלים בכנסת נושאים שונים, ולא יאה שהשר המופקד על העניין, לא הוא ששיב על השאלות. תשובות מוכנות, מטבען, מתייחסות לעמדה של הממשלה, אבל יכול להיות שישמעו את הכול - מה זה פרלמנט? אנחנו דנים בעניינים, אני מעלה טענות. דרך אגב, זו הצעה רגילה, לא דחופה, מבחינת הזמן.

היו"ר דוד רותם:

סליחה, אוסיף לאדוני את הזמן.

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

ראוי שהשר המופקד על העניין הוא שיעלה את הנושא, הוא ששיב על השאלות של חברי הכנסת. אחרת, מה הטעם? אשלת מכתב והם יחזירו מכתב. לכן יש דיון. מה טעם הדיון במליאה אם זו חלופת מכתבים ותשובות כתובות מראש, כשהשר המופקד לא נמצא כאן?

לגופו של עניין. לאחרונה הזמנו פעילים של מפלגת בל"ד לשב"כ, והם היו נתונים לחקירה פוליטית. השאלות שנשאלו, העניינים שהחוקרים האלה רצו לדון בהם עם הפעילים, היו נושאים פוליטיים. החברים לא הואשמו בשום אשמה. לא נאמר להם: אתם אשמים בעבירה כזאת או כזאת על החוק. שום דבר. מה אתם עושים במפלגה? מה אתם מתדיינים? מה הקשר שלך עם פלוני?

הגיעו הדברים עד כדי כך שלחלק מהנחקרים - אני רוצה ששני השרים ישמעו - אמרו: אתם נוצרים בכלל. הסכנה עליכם היא מהמוסלמים, לא מממשלת ישראל או מהציונות. תבעיה שלכם היא עם המוסלמים. יותר טוב לכם להיות בתוך מפלגות ציוניות. הגיעו דברים עד כדי כך,

שאוברים למישהו: אתה חבר מועצה מטעם בל"ד, אז אנחנו מציעים לך מקום ברשימת קדימה. יכולים לסדר לך להיכנס דרך קדימה או דרך מפלגת העבודה. אני לא יודע למה לא הזכרו מפלגות אחרות. אנשים שעובדים במקומות מסוימים נאמר להם: אתם יודעים איך אנחנו עובדים, יש לנו יד ארוכה. אנחנו יכולים להגיע לכל מקום, להשפיע עליכם.

מדובר באנשים שעושים פעילות פוליטית לגיטימית. היא לא מוצאת חן בעיני ממשלת ישראל - זה טוב מאוד שהיא לא מוצאת חן. אנחנו לא התחלנו את הפעילות הפוליטית שלנו כדי שממשלת ישראל תרגיש נוח או שיהיה לה טוב. אנחנו אופוזיציה, אנחנו מתנגדים לדרך ולאידאולוגיה של ממשלת ישראל.

אז אמרנו: פעם אחת. מחינו. אבל זה נמשך. עד עכשיו בתקירות של השב"כ בעניינים האלה - יש חקירות אחרות של המשטרה, אתייחס אליהן יותר מאוחר - 12 חברים נחקרו רק בשבועות האחרונים.

במקום מסוים שיש בו ועדה ממונה חקרו חברים על יחסם לוועדה הממונה: אנחנו לא רוצים שתארגנו מחאה נגד הוועדה הממונה. זו התערבות גסה וברוטלית בפעילות הפוליטית הלגיטימית. רק במשטרים חשוכים ואפלים "מוחבראת", המודיעין ושירותי הביטחון מתערבים התערבות כל כך גסה בפעילות פוליטית לגיטימית.

אנחנו, כמפלגה, מתככים את הנוער ומנהיגים אותו בפעילות פוליטית לגיטימית במסגרת החוק. אנחנו מתייחסים ברצינות לאזרחות. דרך אגב, משום שאנחנו מתייחסים ברצינות לאזרחות שלנו, בלייד חרתה על דגלה את הקונספט של מדינת כל אזרחיה, שכל האזרחים צריכים להיות שווים. היא בנויה על האידאולוגיה של האדם השווה ולא האדם ההיררכי, שמסד הזכויות בנוי על האזרחות ולא על השייכות הלאומית, שזה דבר מובן מאליו בכל מדינה דמוקרטית דרך אגב, לא רק במדינה דמוקרטית. האדם ההיררכי, **HOMO HIERARCHICUS**, זו ירושה מימי הביניים. אי-אפשר לבנות שלטון נורמלי.

אז יש ויכוח, ויכוח פוליטי. למה השב"כ מתערב בוויכוח הפוליטי הזה? למה הוא קורא לאנשים לחקירה ומנסה להפחיד אותם? דרך אגב, אף אחד לא מפחד. אבל זו התערבות פסולה, ואנחנו מוחים עליה ודורשים להפסיק אותה מייד.

המשטרה קראה גם לאנשים לחקירה על זה שהם ביקרו את קרוביהם בסוריה או ביקרו במקומות קדושים. ריבוננו של עולם, אלו זכויות יסוד של אדם, שאח יראה את אחיו, יפגוש אותו; שיהיה חופש הפולחן, שתכמי דת דרוזים או נוצרים יכולים לבקר במקומות קדושים. זה עקרון יסוד. והמשטרה מציקה.

אני חושב שיותר טוב, יותר נכון וטוב תעשה הממשלה אם תורה לשב"כ להפסיק מייד את החקירות האלה. הן לא באו במקרה. לפני כשנה הודלף לעיתון "מעריב" שהשב"כ, ראש השב"כ דיסקין - וזה נאמר גם במכתב רשמל, יותר מאוחר, לעיתון "פצל אל-מקאל" - רואה במה שמתרחש אצל האזרחים הערבים את האיום, האיום בה"א הידיעה, האסטרטגי, על קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

היו"ר דוד רותם:

מתני זה היה?

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

לפני שנה וחודש בדיוק. לא ידענו שאנחנו איום אסטרטגי. האיום האסטרטגי. ממצאים איומים. מדינת ישראל הגדולה והחזקה, המיעוט הערבי הוא האיום האסטרטגי הגדול ביותר. אנחנו איום אסטרטגי - כן, נגד גזענות; אנחנו איום אסטרטגי נגד אפליה; אנחנו איום אסטרטגי על כל מי שרוצה לשלול זכויות אדם ואזרח. כן.

אחר כך הגיע מכתב, רשמי הפעם, מהשב"כ, שאומר שהשב"כ יסכל כל פעילות חתרנית נגד היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית, גם אם היא נעשית על-פי החוק. כל הזמן השב"כ פועל על-פי החוק, וכל החקירות האלה הן לא חוקיות. בריש גלי אומר השב"כ: אני מעל לחוק.

אני לא חושד בשב"כ שהוא משתולל, אני חושב שהוא מקבל הוראות מלמעלה. יש ראש ממשלה שמופקד עליו. אלה חקירות פוליטיות, ההחלטות הן החלטות פוליטיות, והוא לא יכול לפעול לבד. יש עליו פיקוח ממשלתי. אבל לתת רשיון לפעילות לא חוקית לגוף אפל כמו השב"כ זה דבר לא חוקי, וצריך להתקומם נגדו. הזכות לפעילות פוליטית עומדת מעל לחוקי השב"כ. אלה חוקי גיוגל. מדינת ישראל צריכה להחליט: או שהיא עצמה מכבדת את חוקיה או שהיא לא מכבדת אותם. כאשר גוף ממלכתי, שמופקד עליו לא אחר מאשר ראש הממשלה, עובר על החוק יום-יום ומצהיר בריש גלי שהוא יעבור על החוק - אלה חקירות פסולות, אנחנו מתקוממים נגדן, ניאבק נגדן.

אני אומר לכם, זה לא יעזור. הציבור הערבי ימשיך בפעילותו הפוליטית. לא יעזרו לא ההסתה, לא ההצקה ולא הרדיפה הפוליטית. צריך לכבד את זכותו של הציבור הערבי לפעילות פוליטית, ומדינת ישראל צריכה להגיד תודה רבה שאנחנו מסכימים להשתתפות פוליטית ולא לנסות לדחוק אותנו לפינה. תודה רבה.

היו"ר דוד רותם:

תודה, אדוני. אדוני שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים מאיר שטרית:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד לענות בשמו של ראש הממשלה. שירות הביטחון הכללי, בשיתוף היחידה הארצית לחקירות בין-לאומיות במשטרת ישראל, מנהל חקירה סביב יציאת אזרחים לסוריה, שהיא מדינת אויב, שלא כדין, ובמקרים מסוימים בחשד לביצוע עבירות ביטחון. יש להדגיש כי החקירה מתנהלת כדין, על-פי חוק שירות הביטחון הכללי, ובליוי פרקליטות המדינה. כאשר תסתיים החקירה יועבר חומר החקירה לגורמים הרלוונטיים במשרד המשפטים.

שירות הביטחון הכללי דוחה מכול וכול את טענותיו של חבר הכנסת זחאלקה, שלפיהן מתבצעת רדיפה פוליטית כנגד פעילי מפלגת בל"ד. אני יכול להוסיף, מידע אישי, שכל היציאה לסוריה היא יציאה בלתי חוקית, כידוע, כי החוק בישראל אוסר על אזרחי ישראל לצאת לארץ אויב ללא אישור. כל מי שיצא לסוריה עובר על החוק, כיוון שהוא לא קיבל אישור מאף אחד לצאת לסוריה, והיו פניות, גם אלי, גם למשרד המשפטים וגם למשרד ראש הממשלה, לאשר יציאה של ערבים ושל דרוזים לסוריה. כל התשובות היו שליליות, לנוכח העובדה שמערכת הביטחון קובעת, והחוק הישראלי קובע, שיציאה לארץ אויב של אזרחי ישראל איננה חוקית.

לכן יש חקירות של השב"כ, וכאשר תיגמרנה החקירות, הדברים הרלוונטיים יועברו לגורמים הרלוונטיים במשרד המשפטים, ואם יש מקום לנקוט צעדים כלשהם - יינקטו. אם לא, הם יודיעו כמובן לאנשים שנחקרו. אין כאן שום רדיפה פוליטית.

לצד האמור לעיל, אדוני היושב-ראש, לי אין התנגדות. ההצעה של ראש הממשלה היא להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר דוד רותם:

אני מודה לאדוני. הצעה אחרת - חבר הכנסת נסים זאב, בבקשה.

נסים זאב (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, הבעיה של מדינת ישראל היא בדיוק אותן קבוצות קיצוניות שיודעות להשתמש ב"זכויות האדם" ולחתור תחת אושיות מדינת ישראל. צריך לזכור שמי שצמח מבלי"ד, והשב"כ הזהיר במשך שנים רבות, היה עזמי בשארה, שיצא שהוא מרגל, אויב מדינת ישראל. הוא ישב פה שנים. אז על אחת כמה וכמה כאשר מדובר לכאורה באזרחים תמימים, שהולכים ופועלים נגד החוק של מדינת ישראל, כאילו בצורה של ביקור. גם עזמי בשארה היה בסך הכול מבקר בסוריה, ואנחנו יודעים אילו כלים הוא נתן לאויב ואיזה כוח כדי לצאת נגד מדינת ישראל. לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שהחקירות של השב"כ מתבקשות, והשב"כ חייב להמשיך בפעילות שלו ולא להירתע מחבר כנסת כזה או אחר שבא לבקר אותו.

היו"ר דוד רותם:

תודה, אדוני. חבר הכנסת נפאע, בבקשה.

סעיד נפאע (בל"ד):

כבוד היושב-ראש, תודה. אני חושב שכבוד השר ערבב בין שני דברים בהצעה. לגבי החקירות אשר מנהלת היאחב"ל, אלה חקירות כנגד אנשים שיצאו לסוריה, והדבר הזה הוא עצמו נושא למחלוקת רצינית. אגב, כמי שנחקר ביחידה הזאת, אין לי טענות כנגד החקירה הזאת שהתנהלה ביאתב"ל. אבל מדובר בהצעה - והשר כנראה מדעת בחר להתעלם, או מפני שכתבו לו את ההודעה והוא בסך הכול קרא אותה - על חקירות פוליטיות גרדא, שאין להן דבר עם עניין היציאה לסוריה ולא לכל מדינה אחרת. תודה.

היו"ר דוד רותם:

לכן, מה אדוני מציע?

סעיד נפאע (בל"ד):

אני חושב שהנושא הזה כל כך חשוב, שכדאי להעביר אותו לאיזו ועדה או למליאה, ולא לעבור עליו לסדר-היום. תודה.

היו"ר דוד רותם:

חבר הכנסת זחאלקה, אתה מסכים להעביר לוועדה?

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

מליאה.

היו"ר דוד רותם:

אם כך, אנתנו מצביעים מליאה מול הסרה. בבקשה, נא להצביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום - 3
 בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום - 7
 נמנעים - אין
 ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר דוד רותם:

שלושה בעד, שבעה נגד, אין נמנעים. אם כך, אני קובע שההצעה לסדר-היום בנושא חקירות פוליטיות של השב"כ נגד פעילי בל"ד הוסרה מסדר-יומה של הכנסת.

67
7/1

תצהיר

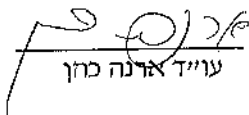
אני הח"מ, ח"כ ואסל טאהא, לאחר שהוזהרתי, כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים על פי החוק, מצהיר בדלקמן:

1. הנני נותן תצהיר זה כתמיכה לתשובת רשימת בלי"ד על הבקשות לפסול אותה מלהשתתף בבחירות לכנסת.
2. אני חבר הכנסת ה-17 מטעם סיעת בלי"ד וכיהנתי כחבר כנסת מטעמה גם בכנסת ה-16 ואני מועמד מסי' 119 ברשימת בלי"ד לכנסת ה-18.
3. האמור בתצהירו של ח"כ גימאל זחאלקה מייצג מהימנה את עמדת רשימת בלי"ד ואת עמדתי.
4. באשר לנטען בפסקה 44 לבקשת ח"כ ליברמן לפטילת סיעת בלי"ד (להלן: בקשת ליברמן), באשר לדברים אשר יוחסו לי בציאט שקטע ממנו צורף לבקשת ליברמן כנספת מסי' 12, הריני להצהיר כי הדברים אינם משקפים נכונה את שאמרת. אכן השתתפתי בציאט הנ"ל ואולם היות ואיני שולט בשימוש באינטרנט, השתתפתי בציאט היתה באמצעות תיווך של מפעילי האתר. מפעילי האתר הקריאו לי את השאלות בטלפון ואני השבתי עליהם בעל פה, והם כתבו אותם בשמי והעלו אותם לאתר. ככל הנראה מפעילי האתר לא הבינו את דברי לאשורם וכתבו בשמי דברים בלתי מדויקים. למיטב זכרוני, בתשובה לאחת השאלות אמרתי שאני מתנגד לפגיעה באזרחים חפים מפשע וכי בפני תנועת ההתנגדות הפלסטינית לכיבוש קיימת דרך אחרת, שהינה קשה יותר, והיא להתעמת עם הצבא הישראלי. זו עמדתי וחזרתי עליה פעמים רבות בעבר, וכך גם הסברתי לכתב אתר האינטרנט NRG אשר פנה אלי באשר לדברי בציאט הנ"ל והדברים מופיעים בחלקה האחרון של הידיעה שצורפה לבקשת ליברמן כנספת מסי' 13.
5. באשר לדברים שיוחסו לי בפסקה 50 לבקשת ליברמן, "אני קורא לממשלת ישראל – די להרג, די לפשע" אכן כך אמרתי ואני עומד מאחורי הדברים.
6. זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

ח"כ ואסל טאהא

אישור

אני הח"מ, ארנה כהן עו"ד, מאשרת בזה כי היום, 7 בינואר 2009, הופיע בפני ח"כ ואסל טאהא, המוכר לי אישית, ולאחר שהוזהרתי בדבר מתן עדות שקר במשפט, אישר את תצהירו הנ"ל והתם עליו בפני:

עו"ד ארנה כהן

תצהיר

אני הח"מ, ח"כ סעיד נפאע, לאחר שהוזהרתי, כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים על פי החוק, מצהיר כדלקמן:

1. הנני נותן תצהיר זה כתמיכה לתשובת רשימת בלי"ד על הבקשות לפסול אותה מלהשתתף בבחירות לכנסת.
2. אני חבר הכנסת ה-17 מטעם סיעת בלי"ד מאז חודש אפריל 2007 ואני מועמד מסי' 2 ברשימת בלי"ד לכנסת ה-18.
3. האמור בתצהירו של ח"כ ג'מאל זחאלקה מייצג מהימנה את עמדת רשימת בלי"ד ואת עמדותי.
4. באשר לנטען בפסקה 47 לבקשת ח"כ ליברמן לפסילת סיעת בלי"ד (להלן: בקשת ליברמן) ובפסקה 19 לבקשת בן ארי לפסילת סיעת בלי"ד, הריני להבהיר שלא הוגש נגדי כתב אישום בגין הביקור בסוריה בספטמבר 2007 ואו בגין פגישות במהלכו. למיטב ידיעתי טובים הסיכויים שכתב אישום כזה כלל לא יוגש בשל חסינותי הפרלמנטרית, שהרי ביקורי נעשה במסגרת תפקידי כחבר כנסת, כחלק מהסיוע שאני נותן כחבר כנסת לאנשי דת דרוזים, מטרתו היתה הומנית ונעדרת כוונה פלילית וכלל לא נפגשתי במהלכו עם טלאל נאג'י וחאלד משעל כנטען לעיל.
5. דברי בהקשר זה, מהם התעלמו מגישי בקשת ליברמן, צוטטו בידיעה עליה הם הסתמכו (נספח מסי' 16 לבקשת ליברמן) בזו הלשון: "ביקורי בסוריה הוא חלק משירותי את אנשי הדת הדרוזים. מדובר בצורך הומאני. באשר לפגישתי לכאורה עם אנשי חמאס, מדובר בשקר וכזב ובהתבססות על מקורות לא מהימנים של משטרת ישראל. אני איש ציבור וחבר כנסת ואם הייתי רוצה להיפגש הייתי עושה זאת תחת כיפת השמיים ולא לכאורה בהיתבא".
6. בדומה, בראיון שנתתי לאתר האינטרנט YNET והתפרסמה בו, ביום 13.12.07, התייחסתי בין היתר לטענה כי נפגשתי עם טלאל נאג'י והבהרתי כי אין לדברים שחר. העתק הידיעה מצורפת לתצהירי ומסומנת כנספח מס' ?.
7. באשר לטענה בפסקה 47 לבקשת ליברמן, כי נפגשתי עם פארוק א-שארע, הרי שבידיעה שצורפה לבקשת ליברמן כנספח מסי' 16, ואשר עליה המבקשים מסתמכים, אין לכך כל התייחסות, לא נחקרתי בעניין זה ולא הודע לי שהיועץ המשפטי לממשלה שוקל הגשת כתב אישום בעניין זה.

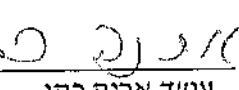
8. באשר לדברים אשר יוחסו לי בפסקה 48 לבקשת ליברמן ואשר נסמכו על האמור בידיעה שהתפרסמה באתר האינטרנט "רשת" (נספח מס' 17 לבקשה), הריני להבהיר שכלל לא אמרתי את הדברים שהובאו שם בשמי, איני יודע על מה הסתמך כותב הידיעה הנ"ל ביחסו לי דברים חסרי יסוד אלו, שאין בהם כדי לשקף את דברי, ואיני יודע מדוע פרסם דברים אלו מבלי לפנות אלי ומבלי שביקש את תגובתי על כך.

9. זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

ח"כ סעיד נפאע

אישור

אני הח"מ, ארנה כהן עו"ד, מאשרת בזה כי היום, 7 בינואר 2009, הופיע בפני ח"כ סעיד נפאע, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו בדבר מתן עדות שקר במשפט, אישר את תצהירו הנ"ל וחתם עליו בפני.

עו"ד ארנה כהן

בחשדות נגד ה"כ מבל"ד: מגע עם סוכן זר

פרסום ראשון

ח"כ נפאע נחקר 4 שעות צילום: עופר עמרם

בתום חקירתו השנייה ביאתב"ל סיפר ח"כ סעיד נפאע ל-ynet כי חוקרי המשטרה הציגו לו רשימה של אישים, בהם סגנו של אחמד ג'יבריל, איתם הוא נפגש בסוריה. הוא הכחיש לדבריו, הוא נחקר בחשד לביקור במדינת אויב, מגע עם סוכן זר וסיוע לאנשים לבקר במדינת אויב.

שרון רפא-אופיר ואמנון מרנדה
פורסם: 13.12.07, 16:12

ח"כ סעיד נפאע (בל"ד) נחקר היום (ה') במשך ארבע שעות במשרדי היחידה הארצית לחשיפת פשיעה המונית ובינלאומית בפתח תקווה, בגין נסיעתו לסוריה לפני כשלושה חודשים ובגין פגישותיו עם פעילי טרור בכירים.

בתום חקירתו הוא אמר ל-ynet: "זוהי חקירה פוליטית ואם חשבתם כך בחקירה הקודמת, הרי שהיום התחזק בלבי התחושה כי אכן הכל פוליטי ומנסים להסית את הדיון בעניינם של הדרוזים למחוזות אחרים".

ח"כ נפאע ותומכיו בכניסה למשרדי היאחב"ל (צילום: עופר עמרם)

האינטרנט האדום
יש לכם ידיעה בלעדית?
חייגו מהטל 5333
שלחו אלינו מסר, תמונה או סרטון וידאו לחצו כאן

החברות
מלונות באינטרנט

JOB
החפץ את המשרה
החפץ את המשרה
החפץ את המשרה

לפי
629\$

אינטרנט
לקניית

אסטרטיות
מחפץ את המשרה
מחפץ את המשרה

הוצעים

בתחילת החקירה אמרו החוקרים לח"כ נפאע כי הוא נחקר בחשד לביקור במדינת אויב, מגע עם סוכן זר וסיוע לאנשים לבקר במדינת אויב.

במהלך החקירה הציגו חוקרי היאחב"ל בפני ח"כ נפאע רשימה ארוכה של אישים, להם מייחסים במשטרה השתייכות לתנועות טרור. לטענתו של ח"כ נפאע, הרשימה נולדה לאחר שערב ועידת אנאפוליס התקיים בשפרעם כנס של תנועת בל"ד ואל הכנס נשלחו ברכות מפלסטינים ברחבי העולם, ביניהם גם כאלו המתגוררים בסוריה.

"נחקרתי הרבה שעות והפעם הם הלכו למחוזות אחרים לגמרי, הם שאלו על הברכות שהגיעו בוועידת בל"ד, שאלו על האישים שבירכו ואם נפגשתי איתם או לא", אמר נפאע.

בין האישים הבולטים עליהם נשאל ח"כ נפאע בחקירתו, היה גם טלאל מאג'י, סגנו של מזכ"ל החזית העממית-המפקדה הכללית. "שאלו אותי אם אני מכיר אותו - אמרתי שבנודאי שכן, הוא אדם מפורסם, אך איני מכיר אותו אישית. הם ניסו לשחק את המשחק ואמרו - יש לנו ידיעות כי נפגשתי. כמובן שגם הכחשתי גם את זה מכל וכל".

"יובל דיסקין עומד מאחורי החקירה"

לדברי נפאע, במשך ארבע שעות החוקרים חזרו על אותו שאלות, בכל פעם בווריאציה אחרת. "אותרתי להם כי אין לי כל טענה כלפיהם, הם בסך הכל שלוחים. שיתפתי פעולה עם החקירה ועל כל מה ששאלו ענית".

ח"כ נפאע הוסיף כי כל חקירתו התקדמה בנושא זה: "ענית להם שאת כל מה שעשיתי בסוריה עשיתי ברצון גלי וכי הפגישות שעליהן הם מדברים כלל לא התקיימו, הכחשתי את הכל חד ותלק".

לדבריו, מדובר בחקירה פוליטית שיזם השב"כ. אין ספק מיהם האנשים שעומדים מאחורי החקירה הזו, אל
הם יובל דיסקין וחבריו שכבר התבטאו לא פעם אודות הערבים במדינה. מדוע אף אחד לא שואל מה קרה
שדיסקין קרא לאנשי המועצות המקומיות הדרוזיות בעקבות ארועי פקיעין ונפגש איתם? למה אף אחד לא
שואל מדוע בחר דיסקין להזהיר אותם ממה שקורה?

"במקום שמדינת ישראל תלך ותבדוק למה פרצו מאורעות פקיעין ומה עלה בגורלם של הדרוזים, שהם דפוקים
ודפוקים הרבה, במקום לפתור את הבעיות, מגסים להסית את הנשא לעיניים אחרים ובין היתר לזקחים את
נסיעתי לסוריה שהיתה בספטמבר ובוחרים היום לערך חקירה. אז זה מאוד ברור שהכל פוליטי".

מרלין - קישורים ממומנים

מטאפורה - הקמת אתרים
אתרים לשיפור השיווק,
לשיפור התדמית ולשיפור
השירות. תמונת מידע
metafora.co.il

שחזור מידע
המקצועי והאמין ביותר
תמונת מידע
datarecovery.co.il

השקעת דולר באוקראינה
עיסקאות דולר מגרשים
לבניה דירות וליוני במהלך
הקניה מידע
לפרטים לחץ כאן

שכיר הפסדת בחורסה?
מגיע לך כסף! הקלק
לבדיקת זכאותך. מידע
לחץ כאן לקבלת כסףך

מועדון חברתי לפנויים
פנויים-ות איכותיים נפגשים
בארועים חברתיים. מידע
להצטרפות לחצי- כאן

השלכת הגיעה גם אליך?
לרופא העור טיפול יעיל
ומוכח לעצירת ההתקרחות
הגברית
בדוק האם אתה מקריח

הקלק לפרסום הכי
אפקטיבי!

עוד אמר ח"כ נפאע כי הקשר עם מדינות ערב מאוד מפריע לישראל ו"מאחר שקשה להילחם בכך בדרכים
אחרות, הם מנסים 'לאיים' דרך חקירה מתוקשרת של חבר כנסת. זה דרך של איום על פשוטי העם, שליחות
מסר. הנה אנחנו חוקרים את חברי הכנסת, ואתם אל תעזו לנסוע בעתיד".

ח"כ נפאע מצידו מבטיח כי ישוב ויבקר בסוריה, בה הוא אינו רואה מדינת אויב. ביום ראשון הקרוב הוזמן ח"כ
נפאע בפעם השלישית להמשך החקירה.

יש לציין כי ח"כ נפאע החליף בכנסת את ח"כ לשעבר עזמי בשארה, שנחשד בסיוע לאויב במלחמה, מגע עם
סוכן זר, מסירת מידע לאויב ועבירות על החוק לאיסור מימון טרור והלבגת הון.

9/12

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

FIFTH SECTION

CASE OF ZHECHEV v. BULGARIA

(Application no. 57045/00)

JUDGMENT

STRASBOURG

21 June 2007

FINAL

21/09/2007

This judgment will become final in the circumstances set out in Article 44 § 2 of the Convention. It may be subject to editorial revision.

In the case of Zhechev v. Bulgaria,

The European Court of Human Rights (Fifth Section), sitting as a Chamber composed of:

Mr P. Lorenzen, *President*,
Mrs S. Botoucharova,
Mr K. Jungwiert,
Mr V. Butkevych,
Mrs M. Tsatsa-Nikolovska,
Mr R. Maruste,
Mr M. Villiger, *judges*,
and Mrs C. Westerdiek, *Section Registrar*,

Having deliberated in private on 29 May 2007,

Delivers the following judgment, which was adopted on that date:

PROCEDURE

1. The case originated in an application (no. 57045/00) against the Republic of Bulgaria lodged with the Court under Article 34 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ("the Convention") by Mr Petar Zhechev Zhechev, a Bulgarian national who was born in 1928 and lives in Plovdiv.

2. The applicant was represented by Mr M. Ekimdzhev, a lawyer practising in Plovdiv. The Bulgarian Government ("the Government") were represented by their Agent, Ms M. Kotseva, of the Ministry of Justice.

3. The applicant complained, in particular, about the refusal of the domestic courts to register an association chaired by him.

4. By a decision of 2 May 2006 the Court declared the application partly admissible.

5. Neither the applicant, nor the Government filed written observations on the merits.

THE FACTS

I. THE CIRCUMSTANCES OF THE CASE

6. The applicant is the chairman of the association "Civil Society for Bulgarian Interests, National Dignity, Union and Integration – for Bulgaria" („Гражданско общество за български интереси, национално достойнство, единение и обединение – за България“ – "the association").

7. The association was founded on 19 December 1996 in Plovdiv. At a meeting on that date the founders adopted its articles and elected its management bodies. The applicant was elected as its chairman.

8. The association's articles read, as relevant:

"1. [The association] is a Bulgarian patriotic non-profit organisation. It shall be DEMOCRATIC in form and NATIONAL in content.

OBJECT: mass, historically and morally enlightening, societal and political, cultural and educational, scientific and research, sport and technical, publishing, advertising, charitable and all other types of activities and services which are allowed (not prohibited) under the [Persons and Family Act of 1949] in respect of non-profit associations.

2. [The association] is founded with the aims of: uplifting the Bulgarian spirit; protecting the Bulgarian interests and creating a wealthy, prosperous and patriotic nation; elevating, developing and preserving the Bulgarian national dignity; uniting the Bulgarian identity within and outside the boundaries of the promised Bulgarian land, under the flag of historical truth; protecting and restoring the coat of arms of the Bulgarian Kingdom as a coat of arms of Bulgaria.

3. [The association] is for the creation of a people's court to judge those responsible for the gravest economic, spiritual, moral and demographic crisis of the Bulgarian society, Bulgarian banking and Bulgarian statehood since 9 September 1944, in particular the period 1994, 1995, 1996 and the following years. ...

4. [The association] is for a wide discussion ... of the illegal trampling and repealing of our first constitution after our liberation in 1878, the most democratic Constitution of Tarnovo and the imposition of the present [Constitution]...

[The association] is for the reinstatement (possibly with amendments) of the unlawfully abolished 'CONSTITUTION OF TARNOVO'...

[The association] is for ... changing the form of government of Bulgaria, for the returning of H.M. KING SIMEON II to the motherland and the throne. ...

8. ... The core of the [association's] activity shall be the spiritual unification of all Bulgarians, contacts with and consolidation of the Bulgarian Diaspora, establishment of sincere relations with ... all Bulgarians outside Bulgaria, and, in the international relations -- point one shall be: abolition (opening) of the border between Bulgaria and Macedonia..."

9. On an unspecified later date the association submitted to the Plovdiv Regional Court an application for registration.

10. The Plovdiv Regional Court refused the application in a judgment of 6 June 1997. It held:

"[According to] clause 2 of [its articles], [the association] intends to protect and restore the coat of arms of the Bulgarian Kingdom as a coat of arms of Bulgaria. According to clause 3 of the articles, the association is for the establishment of a 'people's court to judge those responsible for the gravest economic, spiritual, moral and demographic crisis of the Bulgarian society, Bulgarian banking and Bulgarian statehood since 9 September 1944, in particular the period 1994, 1995, 1996 and the following years'. Clause 4 of the articles provides for a debate on the repealing of the Constitution of Tarnovo and the adoption of the [C]onstitution [of 1991] which is presently in force.

The goals which have been enumerated thus far are sufficient to refuse the association's registration. They are clearly political in nature and are characteristic of a political party, whose registration is to be carried out under the Political Parties Act [of 1990]."

11. The applicant, acting in his capacity of chairman of the association, appealed to the Supreme Court of Cassation. He argued, *inter alia*, that the association's aims were not political, but goals which could be pursued by every citizen.

12. Following an amendment to the Code of Civil Procedure of 1952 providing that the judgments of the regional courts were no longer appealable before the Supreme Court of Cassation, but before the newly established courts of appeals, on 1 April 1998 the Supreme Court of Cassation forwarded the applicant's appeal to the newly created Plovdiv Court of Appeals.

13. On 10 March 1999 the Plovdiv Court of Appeals upheld the lower court's judgment. It held as follows:

"The articles of [the association] contain provisions which are contrary to the ... Constitution of the Republic of Bulgaria. For instance, clause 2 of the articles provides for the restoration of the coat of arms of the Bulgarian Kingdom as the country's coat of arms. Clause 4 provides for a

change of the form of government from republic to monarchy and for the restoration of the Constitution of Tarnovo [of 1879]. Clause 8 of the articles – abolition of the border between Bulgaria and [the former Yugoslav Republic of] Macedonia. These goals, as formulated in the above-cited clauses, run counter to Articles 1, 2 § 2 and 164 of the Constitution. Moreover, the association indeed has political goals, whereas by Article 12 § 2 of the Constitution associations may not pursue political goals and carry out political activities that are characteristic solely of political parties.”

14. The applicant appealed on points of law to the Supreme Court of Cassation. He argued that the lower court had incorrectly held that the association's aims were contrary to the Constitution. Furthermore, the association did not pursue political aims, because it was not aspiring to accede to power. The courts' refusal to register it was an infringement of its founders' freedom of expression.

15. On 17 May 1999 the Supreme Court of Cassation directed the applicant to specify the grounds on which he sought the quashing of the judgment below. In line with these instructions, the applicant submitted additional observations. He reiterated his contention that the association's aims were not political, because it was not seeking to accede to power through elections or otherwise, or exercise it. Its aims were characteristic of the civil society and were to be achieved through other, non-political means. Furthermore, the association's articles did not provide for the creation of a people's court, it did not in fact object to the new coat of arms of Bulgaria and was not seeking to change the form of government from republic to monarchy. These were erroneous findings of the lower court. Finally, the association was seeking to achieve the spiritual union of all Bulgarians, not the abolition of the border between Bulgaria and the former Yugoslav Republic of Macedonia.

16. On 11 October 1999 the Supreme Court of Cassation upheld the Plovdiv Court of Appeals' judgment in the following terms:

“The [lower court] correctly found that the goals set out in clauses 2, 3 and 4 of the association's articles have a certain political tenor and are characteristic of a political party, whose registration is to be carried out under the Political Parties Act [of 1990]. These goals are contrary to Articles 1, 2 § 2 and 12 § 2 [of the Constitution of 1991].”

II. RELEVANT DOMESTIC LAW AND PRACTICE

A. The Constitution of 1991

17. The relevant provisions of the Constitution of 1991 read as follows:

Article 1 § 1

“Bulgaria is a republic with a parliamentary form of government.”

Article 2 § 2

“The territorial integrity of the Republic of Bulgaria shall be inviolable.”

Article 11

“...

3. Parties shall facilitate the formation of the citizens' political will. The manner of forming and dissolving political parties, as well as the conditions pertaining to their activity, shall be established by law.

4. No political parties shall be formed on ethnic, racial, or religious basis, nor parties which seek to accede to power by force.”

Article 12

- “1. The citizens' associations shall serve to further and safeguard their interests.
2. Associations ... may not pursue political goals or carry out political activities that are characteristic solely of political parties.”

Article 44

- “1. Citizens may freely associate.
2. Organisations whose activity is directed against the sovereignty [or] the territorial integrity of the country and the unity of the nation, towards the incitement of racial, national, ethnical or religious enmity ... as well as organisations which seek to achieve their goals through violence are prohibited.
3. The law shall specify the organisations which are subject to registration, the manner of their dissolution, as well as their relations with the State.”

Article 164

“The Coat of Arms of the Republic of Bulgaria shall depict a gold lion rampant on a dark gules shield.”

B. The Persons and Family Act of 1949

18. At the material time this Act („Закон за лицата и семейството“), the relevant provisions of which were superseded by new legislation in 2001, regulated the formation, status and dissolution of non-profit legal entities, i.e. associations and foundations. Its pertinent provisions were:

Section 134

“An association shall acquire legal personality after its entry in the register [kept by] the Regional Court.”

Section 136(1)

“An association shall be registered pursuant to an application by [its] management committee [to which shall be enclosed] a resolution for its founding and its articles of association, signed by the founders...”

Section 138

“Associations shall be managed in accordance with [their] articles of association, which must contain provisions in respect of [their] name, aims, means...”

C. The Political Parties Act of 1990

19. At the material time this Act („Закон за политическите партии“), which was superseded by new legislation in 2001, regulated the formation, registration, functioning and dissolution of political parties. Its relevant provisions read as follows:

Section 1

“1. Citizens may freely associate in political parties to influence the formation and expression of the political will of the people through elections or other democratic means.

...

3. Other organisations and movements may also carry out political activities within the bounds set by the Constitution and the laws.”

Section 7

“A political party may be formed [by] not less than fifty enfranchised citizens.”

Section 13

“1. A public organisation which has not been registered as a political party may not carry out the activity of a political party.

2. A [public organisation] which has not been registered as a political party may not carry out organised political activities [on the premises of] enterprises, government agencies and organisations.

3. 'Organised political activities' shall mean the holding of meetings, demonstrations, assemblies and other forms of campaigning in favour of or against a political party or an election candidate.

4. If a public organisation ... clearly carries out the activity of a political party, the regional prosecutor shall propose that it be dissolved or [re-]register as a political party within one month.

5. If the organisation under the foregoing subsection does not cease its political activity or [re-]register as a political party, it shall be dissolved...”

20. The Act also regulated the manner in which political parties were financed, providing for certain upper limits on the donations that they could receive and prohibiting their receiving anonymous donations and donations from foreign states and organisations (section 17).

D. Other relevant statutory provisions

21. Only political parties (and coalitions of such parties), and not associations, may participate in parliamentary, presidential, local and European elections and nominate candidates (section 41(2), (3) and (4) of the Electing of Members of Parliament, Municipal Councillors and Mayors Act of 1991 („Закон за избиране на народни представители, общински съветници и кметове“), section 43(1) of the Electing of Members of Parliament Act of 2001 („Закон за избиране на народни представители“), section 3(1) and (2) of the Electing of a President and a Vice-President of the Republic Act of 1991 („Закон за избиране на президент и вицепрезидент на републиката“), section 35(1) of the Local Elections Act of 1995 („Закон за местните избори“), and section 48(1) and (3) of the Electing of Members of the European Parliament Act from the Republic of Bulgaria of 2007 („Закон за избиране на членове на Европейския парламент от Република България“)).

E. Relevant case-law of the Constitutional Court

22. In a judgment of 21 April 1992 (реш. № 4 от 21 април 1992 г. по к.д. № 1 от 1991 г., обн., ДВ, бр. 35 от 28 април 1992 г.) the Constitutional Court stated, *inter alia*, that “political activities that are characteristic solely of political parties”, within the meaning of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991, were defined by Article 11 § 3 thereof as those which facilitate “the formation of the citizens' political will” through “elections or other democratic means”, as specified by section 1(1) of the Political Parties Act of 1990. The court also stated that “what was essential for this type of political activity [was] the direct participation in the process of forming the bodies through which, according to the Constitution, the people exercise[d] its power”. Of course, the activities of a party in connection with upcoming elections embraced the holding of meetings, assemblies and other forms of public campaigning in support of the party and the candidates nominated by it, which were also activities aimed at “forming” the citizens' political will.

F. The Constitution of 1879

23. The Constitution of 1879 was the first written constitution of Bulgaria, adopted by a Constituent National Assembly on 16 April 1879, shortly after the creation of Bulgaria as an independent State in 1878. It was repealed in 1947. It provided for constitutional monarchy (Articles 4, 5, 9, 10 and 12), with a directly elected parliament and universal suffrage (Article 86), a government accountable to the parliament (Article 153), and separation of powers (Articles 9, 12 and 13). It prohibited torture (Article 75 § 2) and punishment without law and due process (Articles 73 and 75 § 1), enshrined the right to property (Articles 67 and 68), the right to respect for one's home and correspondence (Articles 74 and 77), and the freedoms of the press and of assembly and association (Articles 79, 81, 82 and 83).

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATIONS OF ARTICLES 10 AND 11 OF THE CONVENTION

24. The applicant complained about the refusal of the courts to register the association chaired by him. In his initial application he alleged a breach of Article 10 of the Convention, whereas in his observations in reply to those of the Government he additionally relied on its Article 11.

25. Article 10 provides, as relevant:

"1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. ...

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary."

26. Article 11 provides, as relevant:

"1. Everyone has the right to ... freedom of association with others...

2. No restrictions shall be placed on the exercise of [this right] other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. ..."

A. The parties' submissions

27. The applicant submitted that as the association's registration had been denied on account of the contents of its articles, which had in a way constituted a "penalty" for the views expressed therein, the complaint fell to be examined under both Articles 10 and 11 of the Convention.

28. He further argued that the interference with his rights had not been prescribed by law. The Plovdiv Regional Court had not relied on a specific provision of the Political Parties Act of 1990 to justify its refusal to register the association, which was only natural in view of the text of section 1(3) of that Act. That court's proposition that only political parties could pursue political goals showed a fundamental lack of understanding of the role of non-governmental organisations in a democratic society. These were frequently founded in order to promote various causes and influence

public policies. Their goals were thus often political. The fundamental difference between them and political parties, however, were not these goals, but the means to achieve them. Political parties participated in **elections** and in the government, whereas associations did not. They merely influenced public opinion on various issues, thus indirectly shaping the government's policies. Likewise, the Plovdiv Court of Appeals' holding that the association's aims fell under the proscription of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991 was erroneous. The association's aims, as was apparent from the wording of its articles, consisted of various reform ideas, but did not amount to a concrete and coherent political programme and ideology. There was no reason why such ideas could not be backed by various entities in a pluralistic society. It was important to underscore that the association's articles contained no language pointing to an intention to participate in **elections** or in the government, which were indeed goals solely characteristic of political parties. On the other hand, Article 12 § 2 of the Constitution of 1991 was not framed with sufficient precision, as it could be read as prohibiting to associations all types of political goals. Nor did it make clear what was exactly prohibited: political goals or also political activities. The interference had also been arbitrary, as evidenced by the lack of genuine reasons for the Supreme Court of Cassation's judgment, whose holding was packed in just four lines.

29. The applicant additionally submitted that the interference had not been necessary in a democratic society. He referred to the principles developed in Court's case-law on this issue and argued that he had been penalised solely for the ideas expressed in the association's articles. The association had not engaged in any action which could characterise it as propagating violence or undemocratic principles. The idea of a monarchy and the related insignia were not undemocratic or violent, as evidenced in particular by the fact that the name of the coalition which had ruled the country as between 2001 and 2005 had been "National Movement Simeon II", after the former heir to the throne Simeon Saxe-Coburggotski, who had become prime minister. Even before his starting into office in 2001 Bulgaria's coat of arms had featured a crown, whereas the public debate over the form of government – republic or monarchy – continued. While the Constitution indeed needed stability, it was by no means carved into stone. Its amendment could be envisaged for the purpose of bringing it in line with the dominant public views on the form of government, whereas suppressing any ideas in this respect could harm democracy and constituted unfettered majority rule.

30. The Government argued that the applicant's complaint was solely under Article 10 of the Convention. He had not relied on Article 11 thereof in his initial application and this complaint was therefore out of the scope of the case and was not to be examined by the Court.

31. The Government were further of the view that the interference with the applicant's rights had been prescribed by law, namely the Constitution of 1991, the Persons and Family Act of 1949 and the Political Parties Act of 1990. It had been intended to safeguard a wide range of public interests. All three levels of court had lawfully and justifiably refused to register the association.

32. In the Government's submission, the founders of an association were in principle free to determine the contents of its articles, but always subject to the requirements of the law. Under Bulgarian law, associations and trade unions were formed with a view to vindicating non-political interests. All three levels of court had found that certain clauses in the association's articles, which could not be construed otherwise, had been contrary to the Constitution of 1991 (Articles 1, 2 § 2 and 164)

and the laws of Bulgaria, and that its aims had been political, contrary to the principle spelled out in Article 12 § 2 of the Constitution of 1991. They were at odds with Bulgaria's current form of government and thus irreconcilable with the principles of democracy and the commands of the Constitution of 1991. The association's founders could always amend the contentious clauses in its articles and reapply for registration.

B. The Court's assessment

1. Legal characterisation of the applicant's complaint

33. The Court notes that it is free to attribute to the facts of the case a characterisation in law different from that given by the parties (see, among many other authorities, *Foti and Others v. Italy*, judgment of 10 December 1982, Series A no. 56, pp. 15-16, § 44; *Camenzind v. Switzerland*, judgment of 16 December 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VIII, pp. 2895-96, § 50; and *K.-H.W v. Germany* [GC], no. 37201/97, § 107, ECHR 2001-II (extracts)). It notes that it has consistently stressed in its case-law that the protection of opinions and the freedom to express them is one of the objectives of the freedom of association (see, among many other authorities, *Gorzelik and Others v. Poland* [GC], no. 44158/98, § 91, ECHR 2004-I; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu v. Romania*, no. 46626/99, § 44, 3 February 2005; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others v. Bulgaria*, no. 59491/00, § 59, 19 January 2006; and *Tsonev v. Bulgaria*, no. 45963/99, § 49, 13 April 2006). The Court therefore considers that the applicant's complaint should be examined under Article 11 considered in the light of Article 10 (see *APEH Üldözötteinek Szövetsége and Others v. Hungary* (dec.), no. 32367/96, 31 August 1999; and, *mutatis mutandis*, *Maestri v. Italy* [GC], no. 39748/98, §§ 23 and 24, ECHR 2004-I; and *The Moscow Branch of the Salvation Army v. Russia*, no. 72881/01, §§ 71-75, ECHR 2006-...).

2. General principles in the Court's case-law on freedom of association

34. The right to form an association is an inherent part of the right set forth in Article 11 of the Convention. The ability to form a legal entity in order to act collectively in a field of mutual interest is one of the most important aspects of the right to freedom of association, without which that right would be deprived of any meaning. The way in which national legislation enshrines this freedom and its practical application by the authorities reveal the state of democracy in the country concerned. Certainly States have a right to satisfy themselves that an association's aim and activities are in conformity with the rules laid down in legislation, but they must do so in a manner compatible with their obligations under the Convention and subject to review by the Convention institutions (see *Sidiropoulos and Others v. Greece*, judgment of 10 July 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-IV, pp. 1614-15, § 40; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, cited above, § 57; *The Moscow Branch of the Salvation Army*, cited above, § 59; and *Ramazanova and Others v. Azerbaijan*, no. 44363/02, § 54, 1 February 2007).

35. While in the context of Article 11 the Court has often referred to the essential role played by political parties in ensuring pluralism and democracy, associations formed for other purposes are also important to the proper functioning of democracy. For pluralism is also built on the genuine recognition of, and respect for, diversity and the dynamics of cultural traditions, ethnic and cultural identities, religious beliefs, artistic, literary and socio-economic ideas and concepts. The harmonious interaction of persons and groups with varied identities is essential for achieving social cohesion.

It is only natural that, where a civil society functions in a healthy manner, the participation of citizens in the democratic process is to a large extent achieved through belonging to associations in which they may integrate with each other and pursue common objectives collectively (see *Gorzelik and Others*, § 92; and *The Moscow Branch of the Salvation Army*, § 61, both cited above).

36. Given that the implementation of the principle of pluralism is impossible without an association being able to express freely its ideas and opinions, the Court has also recognised that the protection of opinions and the freedom of expression within the meaning of Article 10 of the Convention is one of the objectives of the freedom of association (see paragraph 33 above and *Gorzelik and Others*, cited above, § 91, with further references). Such a link is particularly relevant where – as here – the authorities' stance towards an association was in reaction to its views and statements (see *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, cited above, § 59, citing *Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden v. Bulgaria*, nos. 29221/95 and 29225/95, § 85 *in fine*, ECHR 2001-IX).

2. Was there an interference?

37. The Court considers that the domestic courts' refusal to register the association chaired by the applicant amounted to an interference with the exercise of his right to freedom of association (see *Sidiropoulos and Others*, p. 1612, § 31; *Gorzelik and Others*, § 52; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu*, § 27; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, § 53; *Tsonev*, § 43; *The Moscow Branch of the Salvation Army*, § 71; and *Ramazanov and Others*, § 60, all cited above).

38. The Court must therefore examine whether the interference was “prescribed by law”, pursued one or more of the legitimate aims set out in paragraph 2 of Article 11 and was “necessary in a democratic society” for the achievement of those aims.

3. Was the interference “prescribed by law”?

39. On this point, the Court notes that to refuse registration the domestic courts relied on several articles of the Constitution of 1991 (see paragraphs 10, 13 and 16 above). The applicant argued that these courts had erred in the interpretation and application of these legal provisions. However, the Court notes that it is primarily for the national courts to interpret and apply domestic law (see *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, § 55; and *Tsonev*, § 45, both cited above). Firstly, it is prepared to accept that their holding that the aims of the association were contrary to the Constitution of 1991 did not go so far as to become arbitrary. Secondly, it is true that their categorization of these aims as “political” within the meaning of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991 and their holding that the association could not pursue them without being a political party may appear questionable in view of the construction of this Article by the Constitutional Court and the tenor of the other relevant provisions of domestic law (see paragraphs 17, 19 and 22 above). However, the Court is mindful that legal opinions on the exact purport of such a wide notion open to largely diverse interpretations – “political” – may differ. It is therefore likewise prepared to accept that these holdings were not as patently unreasonable as to become arbitrary. Moreover, while the reasoning of the national courts, and especially that of the Supreme Court of Cassation, was indeed very scant, it was not altogether lacking, as claimed by the applicant.

40. The Court does not furthermore perceive a problem in the alleged vagueness of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991. It is not possible to attain absolute rigidity in the framing of laws, and many of them – especially a national constitution – are inevitably couched in terms which, to a greater or lesser extent, are vague. The level of precision required of domestic legislation depends to a considerable degree on the content of the instrument in question and the field it is designed to cover (see *Maestri*, cited above, § 30 *in fine*). It must also be borne in mind that, however clearly drafted a legal provision may be, its application involves an inevitable element of judicial interpretation, since there will always be a need for clarification of doubtful points and for adaptation to particular circumstances. The mere fact that such a provision is capable of more than one construction does not mean that it fails to meet the requirement of “foreseeability” for the purposes of the Convention. The role of adjudication vested in the courts is precisely to dissipate such interpretational doubts as remain, taking into account the changes in everyday practice (see *Gorzelik and Others*, cited above, § 65).

41. The Court is thus satisfied that the interference was “prescribed by law”.

4. *Did the interference pursue a legitimate aim?*

42. While the Government were not specific on this point, the Court is prepared to accept that the interference aimed at protecting national security, preventing disorder and protecting the rights and freedoms of others.

5. *Was the interference “necessary in a democratic society”?*

(a) **General principles in the Court's case-law**

43. The exceptions set out in Article 11 are to be construed strictly; only convincing and compelling reasons can justify restrictions on freedom of association. In determining whether a necessity within the meaning of Article 11 § 2 exists, the States have only a limited margin of appreciation, which goes hand in hand with rigorous European supervision embracing both the law and the decisions applying it, including those given by independent courts (see, among many other authorities, *Sidiropoulos and Others*, cited above, pp. 1614-15, § 40; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, § 61; *Tsonev*, § 51; and *The Moscow Branch of the Salvation Army*, § 76, all cited above).

44. When the Court carries out its scrutiny, its task is not to substitute its own view for that of the relevant national authorities, but rather to review under Article 11 the decisions they delivered in the exercise of their discretion. This does not mean that it has to confine itself to ascertaining whether the respondent State exercised its discretion reasonably, carefully and in good faith; it must look at the interference complained of in the light of the case as a whole and determine whether it was “proportionate to the legitimate aim pursued” and whether the reasons adduced by the national authorities to justify it were “relevant and sufficient”. In so doing, the Court has to satisfy itself that these authorities applied standards which were in conformity with the principles embodied in Article 11 and, moreover, that they based their decisions on an acceptable assessment of the relevant facts (see *Sidiropoulos and Others*, pp. 1614-15, § 40; *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu*, § 49; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, § 62; *Tsonev*, § 52; and *The Moscow Branch of the Salvation Army*, § 77, all cited above).

(b) **Application of these principles to the present case**

45. The Court must now, in light of the principles set out above, scrutinise the grounds relied on to justify the interference and the significance of that interference.

(i) *Grounds relied on to justify the interference*

46. The Court notes that the domestic courts in their judgments and the Government in their pleadings relied on two groups of arguments justifying the interference (see paragraphs 10, 13, 16 and 32 above). That being so, the Court will examine these groups in turn.

(a) *Alleged incompatibility of the association's aims with the Constitution of 1991*

47. Regarding the alleged incompatibility of the association's aims with the Constitution of 1991, the Court considers that even if it may be assumed that what the association was trying to achieve – repealing that Constitution, reinstating the Constitution of 1879, and restoring the ancient coat of arms and the monarchy – was indeed contrary to Articles 1 § 1 and 164 of the Constitution of 1991, that does not mean that the interference was justified. An organisation may campaign for a change in the legal and constitutional structures of the State if the means used to that end are in every respect legal and democratic and if the change proposed is itself compatible with fundamental democratic principles (see *Yazar and Others v. Turkey*, nos. 22723/93, 22724/93 and 22725/93, § 49, ECHR 2002-II; *Refah Partisi (The Welfare Party) and Others v. Turkey* [GC], nos. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98, § 98, ECHR 2003-II; and *The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others v. Bulgaria*, no. 59489/00, § 59, 20 October 2005). There is no indication that these conditions were not present. Monarchy is not incompatible in itself with the principles of democracy, as shown by the example of a number of member States of the Council of Europe. Nor has it been argued that the Constitution of 1879 was undemocratic. It provided for a parliamentary monarchy, separation of powers, universal suffrage, and enshrined a number of fundamental rights (see paragraph 23 above).

48. Moreover, it does not seem that the proposed “abolition” or “opening” of the border between the former Yugoslav Republic of Macedonia and Bulgaria, found to be contrary to Article 2 § 2 of the Constitution of 1991, could jeopardise in any conceivable way those countries' territorial integrity or national security. Firstly, it does not appear that it truly amounted to a request for territorial changes. Secondly, even if it was so, the mere fact that an organisation demands such changes cannot automatically justify interferences with its members' freedoms of association and assembly (see *The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others*, cited above, § 61, citing *Stankov and the United Macedonian Organisation Ilinden*, cited above, § 97).

49. There is furthermore no indication, and it has not been suggested by the domestic courts or the Government, that the association would use violent or undemocratic means to achieve its aims.

50. Finally, it does not appear that the association had any real chance of bringing about changes which would not meet with the approval of everyone on the political stage (see *Yazar and Others*, § 58 *in fine*; and *The United Macedonian Organisation Ilinden – PIRIN and Others*, § 61, both cited above). It appears that its public influence was negligible (see, as an example to the contrary, *Refah Partisi (The Welfare Party) and Others*, cited above, §§ 107-10).

51. In sum, the Court considers that the aims of the association were not as such a sufficient ground to refuse its registration.

(β) Alleged "political" character of the association's aims

52. The national courts found that some of the aims of the association – the restoration of the Constitution of 1879 and of the monarchy – were "political goals" within the meaning of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991 and could hence be pursued solely by a political party.

53. The Court has already expressed certain misgivings in relation to these holdings (see paragraph 39 above). However, it is not for it to give an authoritative opinion on the correct interpretation of domestic law, that task being reserved for the national courts. It will therefore proceed on the assumption that this law was construed correctly and will examine whether its application with regard to the applicant led to results compatible with the Convention (see *Gorzelik and Others*, cited above, § 100).

54. The Court must therefore verify whether it is necessary in a democratic society to prohibit organisations, unless registered as political parties, from pursuing "political goals". In so doing it must examine whether this ban corresponds to a "pressing social need" and whether it is proportionate to the aims sought to be achieved (ibid., §§ 94-105).

55. The first thing which needs to be noted in this connection is the uncertainty surrounding the term "political", as used in Article 12 § 2 of the Constitution of 1991 and as interpreted by the domestic courts. For instance, in the present case these courts deemed that a campaign for changes in the constitution and the form of government fell within that category. In another recent case these same courts had, more questionably, stated that the "holding of meetings, demonstrations, assemblies and other forms of public campaigning" by an association campaigning for regional autonomy and alleged minority rights also amounted to political goals and activities within the meaning of Article 12 § 2 of the Constitution of 1991. The Court found this holding unwarranted (see *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, cited above, §§ 17, 19, 21 and 73). The Constitutional Court has, for its part, adopted a different definition of "political", which was centred on "participation in the process of forming the bodies through which ... the people exercise[d] its power" (see paragraph 22 above). Against this background and bearing in mind that this term is inherently vague and could be subject to largely diverse interpretations, it is quite conceivable that the Bulgarian courts could label any goals which are in some way related to the normal functioning of a democratic society as "political" and accordingly direct the founders of legal entities wishing to pursue such goals to register them as political parties instead of "ordinary" associations. A classification based on this criterion is therefore liable to produce incoherent results and engender considerable uncertainty among those wishing to apply for registration of such entities.

56. If associations in Bulgaria could, when registered as such, participate in elections and accede to power, as was the case in *Gorzelik and Others* (cited above), it might be necessary to require some of them to register as political parties, so as to make them subject to, for instance, stricter rules concerning party financing, public control and transparency (see paragraph 20 above). However, under Bulgarian law, as it stood at the material time and as it stands at present, associations may not participate in national, local or European elections (see paragraph 21 above). There is therefore no "pressing social need" to require every association deemed by the courts to pursue "political" goals to register as a political party, especially in view of the fact that, as noted above, the exact meaning of that term under Bulgarian law appears to be quite vague. That would mean forcing the association to take a legal shape which its

founders did not seek. It would also mean subjecting it to a number of additional requirements and restrictions, such as for instance the rule that a political party cannot be formed by less than fifty enfranchised citizens (see paragraph 19 above), which may in some cases prove an insurmountable obstacle for its founders. Moreover, such an approach runs counter to freedom of association, because, in case it is adopted, the liberty of action which will remain available to the founders of an association may become either non-existent or so reduced as to be of no practical value (see, *mutatis mutandis*, *Young, James and Webster v. the United Kingdom*, judgment of 13 August 1981, Series A no. 44, p. 23, § 56; *Sigurður A. Sigurjónsson v. Iceland*, judgment of 30 June 1993, Series A no. 264, pp. 15-16, § 35; and *Chassagnou and Others v. France* [GC], nos. 25088/94, 28331/95 and 28443/95, § 114 *in fine*, ECHR 1999-III).

57. The Court therefore considers that alleged "political" character of the association's aims was also not a sufficient ground to refuse its registration.

(ii) *The significance of the interference*

58. The Court notes that, in its impact on the applicant, the impugned measure was radical: it went so far as to prevent the association from even commencing any activity (see *Gorzelik and Others*, § 105; *The United Macedonian Organisation Ilinden and Others*, § 80; and *Tsonev*, § 63, all cited above).

(iii) *The Court's conclusion*

59. In the light of the foregoing, the Court concludes that the reasons invoked by the respondent State to refuse the registration of the association chaired by the applicant were not relevant and sufficient. That being so, the interference with the applicant's freedom of association cannot be deemed necessary in a democratic society. It follows that there has been a violation of Article 11 of the Convention.

II. APPLICATION OF ARTICLE 41 OF THE CONVENTION

60. Article 41 of the Convention provides:

"If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the Protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party."

A. Damage

61. The applicant claimed 5,000 euros (EUR) for the non-pecuniary damage resulting from the refusal of the domestic courts to register the association chaired by him.

62. The Government did not express an opinion on the matter.

63. The Court accepts that the applicant sustained non-pecuniary damage from the domestic courts' refusal to register the association chaired by him. It holds, however, that the finding of a violation of Article 11 constitutes sufficient compensation for it (see *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu*, § 70; and *Tsonev*, § 70, both cited above).

B. Costs and expenses

64. The applicant sought the reimbursement of EUR 1,802.50 incurred in legal fees and EUR 35 for expenses for the proceedings before the Court. He submitted a fees agreement between him and his lawyer and a time-sheet, and requested that any

amount awarded by the Court under this head be paid into the bank account of his lawyer.

65. The Government did not express an opinion on the matter.

66. The Court accepts that the applicant incurred costs and expenses for the proceedings. His claim is supported with relevant materials. The Court notes that part of the application was declared inadmissible (see paragraph 4 above), but, taking into account the complexity of the complaint which was examined on the merits, does not consider that this warrants a reduction in the award. Having regard to the elements in its possession and the above considerations, and deducting EUR 715 received in legal aid from the Council of Europe, the Court awards the applicant the full amount of his claim (EUR 1,087.50), plus any tax that may be chargeable, to be paid into the bank account of his representative, Mr M. Ekimdzhiev.

C. Default interest

67. The Court considers it appropriate that the default interest should be based on the marginal lending rate of the European Central Bank, to which should be added three percentage points.

FOR THESE REASONS, THE COURT UNANIMOUSLY

1. *Holds* that there has been a violation of Article 11 of the Convention;
2. *Holds*
 - (a) that the respondent State is to pay the applicant, within three months from the date on which the judgment becomes final in accordance with Article 44 § 2 of the Convention, EUR 1,087.50 (one thousand eighty-seven euros and fifty cents) in respect of costs and expenses, to be converted into Bulgarian leva at the rate applicable at the date of settlement, plus any tax that may be chargeable, to be paid into the bank account of the applicant's representative, Mr M. Ekimdzhiev;
 - (b) that from the expiry of the above-mentioned three months until settlement simple interest shall be payable on the above amounts at a rate equal to the marginal lending rate of the European Central Bank during the default period plus three percentage points;
3. *Dismisses* the remainder of the applicant's claim for just satisfaction.

Done in English, and notified in writing on 21 June 2007, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Claudia Westerdiek Peer Lorenzen
Registrar President

In accordance with Article 45 § 2 of the Convention and Rule 74 § 2 of the Rules of Court, the following opinions are annexed to this judgment:

- (a) Concurring opinion of Ms Tsatsa-Nikolovska;
- (b) Concurring opinion of Mr Maruste.

P.L.
C.W.

CONCURRING OPINION OF JUDGE TSATSA-NIKOLOVSKA

I was able to vote that there had been a violation in this case as the operative part of the judgment is a very general one, but I would like to explain my position.

In paragraphs 48, 49 and 50 of the judgment, the Court assessed the association's aim concerning "abolition" of the border between Bulgaria and Macedonia, which was indicated in clause 8 of its articles of association.

The applicant, when directed by the Supreme Court of Cassation to state the grounds for appeal, said that the association did not seek the abolition of the border. The Supreme Court of Cassation delivered judgment after holding a hearing and upheld the Plovdiv Court of Appeals' judgment only as regards clauses 2, 3 and 4 of the association's articles, without making any assessment on clause 8.

As the applicant expressed in the clarification he gave to the Supreme Court of Cassation, the association had abandoned the aim in clause 8 – the abolition of the border and since the final interference with the applicant's rights came with the Supreme Court of Cassation's judgment, in which abolition was not the subject of assessment, I consider that there is no place for the Court to consider that aim as well, or to assess whether or not there were sufficient grounds to refuse registration. The aim indicated in clause 8 – abolition of the border, as explained by the applicant, simply does not exist any more.

CONCURRING OPINION OF JUDGE MARUSTE

While being in agreement with the majority in finding a violation of Article 11 of the Convention, I would like to add some more considerations in this respect.

My first and main point is that the problem of registration or non-registration of associations stems at least in part from the insufficient and somewhat contradictory provisions governing associations other than political parties in the Bulgarian legal system. Article 12 § 2 of the Constitution stipulates that "associations ... may not pursue political goals or carry out political activities that are characteristic solely of political parties". A simple reading of that provision would imply that all other political goals are accepted. This is exactly what one would expect in a normal democratic order. The question is: on what basis, by whom and in what manner can this be decided?

Article 44 § 3 of the Constitution stipulates that "the law shall specify the organisations which are subject to registration, the manner of their dissolution, as well as their relations with the State". Fine. But if we look at the *lex specialis* in that respect – the Persons and Family Act of 1949 –, we see that it does not cover all these aspects. I would specifically point to the lack of clearly listed legal grounds for non-registration or dissolution and of a procedure for challenging and making decisions in disputes of this kind. Maybe this is the reason why the courts have had to rely only on the general provisions of the Constitution. This in itself is acceptable, but leaves the courts to decide on rather abstract and even speculative grounds and allows them rather broad powers of discretion.

My second point is that freedom of association is closely linked to freedom of speech and opinion. Very often an association is created to express certain views and opinions. Therefore, the statutes of the association inevitably reflect certain views and goals which might also be regarded as political; all this depends very much on interpretation. Because of the close link between freedom of expression and freedom of association, the most appropriate and best way of assessing the nature of the association and its conformity with the Constitution and the Convention is to conduct an assessment based not just on a formal reading of the association's goals as set down in the statutes, but also on the means the association intends to employ and, especially, its actions and activities in real life. Hence, an assessment of the legality of an association *in abstracto*, such as has been conducted here, confers an undue degree of discretion on the authorities.

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

ZHECHEV v. BULGARIA JUDGMENT

10

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

THIRD SECTION

**CASE OF PARTIDUL COMUNISTILOR (NEPECERISTI) AND
UNGUREANU v. ROMANIA**

(Application no. 46626/99)

JUDGMENT

STRASBOURG

3 February 2005

**In the case of Partidul Comunistilor (Nepeceristi) and Ungureanu
v. Romania,**

The European Court of Human Rights (Third Section), sitting as a Chamber composed of:

Mr B. ZUPANČIČ, *President*,

Mr J. HEDIGAN,

Mr L. CAFLISCH,

Mr C. BÎRSAN,

Mrs A. GYULUMYAN,

Ms R. JAEGER,

Mr E. MYJER, *judges*,

and Mr V. BERGER, *Section Registrar*,

Having deliberated in private on 16 September 2003 and 13 January 2005,

Delivers the following judgment, which was adopted on the last-mentioned date:

PROCEDURE

1. The case originated in an application (no. 46626/99) against Romania lodged with the European Commission of Human Rights ("the Commission") under former Article 25 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ("the Convention") by a political group, Partidul Comunistilor (Nepeceristi) (Party of communists who have not been members of the Romanian Communist Party – "the PCN"), and a Romanian national, Mr Gheorghe Ungureanu, on 14 April 1997.

2. The Romanian Government ("the Government") were represented by their Agent, Mrs R. Rizoiu, of the Ministry of Foreign Affairs.

3. The applicants complained that the refusal of their application to register the PCN as a political party, in a judgment delivered by the Bucharest Court of Appeal on 28 August 1996, had infringed their right to freedom of association within the meaning of Article 11 of the Convention. Having regard to the grounds on which the courts had refused registration, they further submitted that they had been discriminated against on the basis of their political opinions, in breach of Article 14 of the Convention.

4. The application was transmitted to the Court on 1 November 1998, when Protocol No. 11 to the Convention came into force (Article 5 § 2 of Protocol No. 11).

5. The application was allocated to the Second Section of the Court (Rule 52 § 1 of the Rules of Court). Within that Section, the Chamber that

would consider the case (Article 27 § 1 of the Convention) was constituted as provided in Rule 26 § 1.

6. By a decision of 16 December 2003, the Chamber declared the application admissible.

7. The applicants and the Government each filed observations on the merits (Rule 59 § 1).

8. On 1 November 2004 the Court changed the composition of its Sections (Rule 25 § 1). This case was assigned to the newly composed Third Section (Rule 52 § 1).

THE FACTS

I. THE CIRCUMSTANCES OF THE CASE

A. The refusal of the application to register the PCN

9. The first applicant is a political group which was refused registration as a political party in a judgment delivered by the Bucharest Court of Appeal on 28 August 1996. The second applicant is its chairman.

10. On 23 March 1996 the PCN was founded at a national conference chaired by the second applicant, at which its constitution and political programme were adopted. The relevant parts of the constitution read as follows:

"The PCN shall respect national sovereignty, the territorial integrity of the State, its legal order and the principles of democracy. None of its members shall defame the country and the nation, promote war and national, racial, class or religious hatred, encourage discrimination, territorial separatism or public violence, or engage in obscene and immoral activities.

The PCN is a free association of citizens who support political pluralism, uphold the principles of a democratic law-based State and strive to *defend* their own interests without *denying* those of others.

Aims

Article 1: The PCN shall express, represent and defend the political interests of the workers, without any distinction based on ethnic origin, sex, age, profession, belief or opinions. 'Workers' means all those who earn their living by working, regardless of activity ...

With a view to ensuring a constant increase in workers' living standards, the PCN shall act within the law, using any means lawfully available to all political parties, to gain political power in order to establish a humane and democratic society. ...

Article 20: The PCN is not the successor of the former Romanian Communist Party, with which it has no connection; it represents the continuation of the resistance against the Communist Party prior to 1989. Being founded by and composed of persons who were not members of the former Communist Party, the PCN emphasises that none of the qualities with which the former Communist Party was credited, or the criticisms that party aroused, should be attributed to it."

11. In its political programme, adopted on 23 March 1996, the PCN stated that its aims were to defend workers' interests and to adhere to the essence of communist doctrine, based on the following fundamental principles: non-exploitation of certain persons by others or by the State; social justice based on labour and proper qualitative competition; and genuine democracy capable of securing the rights of the majority through free elections in which all political tendencies should be allowed to take part. It deplored what it called the antisocial and anti-working-class direction in which Romanian society had moved since the overthrow of the previous regime in 1989, and the country's transformation into a "colony of the European and global neo-colonialist empires". The programme also contained the following political ideas:

"The thesis underlying all policy and all doctrine is that *the main advantage in politics is number*. Those who are greatest in number are always right, irrespective of the way they think or act, and this is constantly being borne out, as, for example, on 22 December 1989 when the anti-working-class, antisocial and antinational counter-revolution emerged victorious in several European countries.

The starting-point of all workers' action has been the desire to *change what is evil*, in practice, only what is good has changed, and almost completely. What do we mean by good? ... During its years of socio-economic practice in the territory of former Dacia¹], socialism achieved goals for the masses – despite the errors, excesses, failings and abuses on the part of the former Communist Party bourgeoisie – which workers cannot abandon or forget: the highest material and spiritual living standards in history; the highest level of culture and civilisation in history ...; the broadest and most extensive democratic legal framework ...

The PCN is a workers' revolutionary political group that acts in an organised, conscious manner within the constitutional framework to eradicate the effects of the counter-revolution and to resume building the most humane and democratic society ever known – socialism. Regardless of its position in relation to the other political forces, [that is, whether it is] involved in the exercise of power and the administration of the State, the PCN will strive to attain such goals as may ensure the protection of the interests of the masses."

12. On 4 April 1996 the second applicant, as the PCN's representative, applied to the Bucharest County Court to enter it in the special register for political parties.

1. Name of a territory in ancient times corresponding roughly to present-day Romania.

13. By a decision of 19 April 1996, the court refused the application as being ill-founded. The relevant passages of the reasoning of the decision read as follows:

"In support of the application to register the party, a number of documents have been filed: a list of the party leaders, a list of its founder members, the constitution governing its organisation and functioning, its political programme, the lease for its headquarters, evidence of its financial resources and its constitutive instrument, namely the minutes of the national conference held on 23 March 1996.

It appears from an examination of the documents in the file that the party's constitution, in the chapter setting out its aims, ... states that it strives to gain political power in order to establish a humane and democratic society.

It therefore follows from its constitution and political programme that the party pursues the aim of establishing a humane State based on communist doctrine, which would imply that the constitutional and legal order in place since 1989 is inhumane and not founded on genuine democracy.

The party is therefore in breach of Article 2 §§ 3 and 4 of Legislative Decree no. 8/1989, which provides that 'the aims of political parties must be based on respect for sovereignty, and that the means employed to achieve them must be in accordance with Romania's constitutional and legal order'."

14. On 6 July 1994 the applicant appealed against that decision to the Bucharest Court of Appeal. In a judgment delivered on 28 August 1996, the Court of Appeal dismissed the appeal on the ground that the assessment made in the decision had been correct. It finalised the text of the judgment on 21 October 1996 and sent it to the Bucharest County Court to be archived. The second applicant states that he learned of the reasons for the judgment on 13 November 1996. The relevant paragraph of the reasoning reads as follows:

"As to the final ground of appeal, concerning the merits of the case, the first-instance court was correct in considering the [PCN's] constitution to be in breach of Legislative Decree no. 8/1989 with regard to the country's constitutional and legal order. Accordingly, the Court dismisses the complaint as being ill-founded."

15. On 28 May 1997 the Procurator-General of Romania informed the second applicant that he could see no reason to lodge an application (*recurs în anulare*) to have the judgment of 28 August 1996 quashed.

16. The second applicant lodged an application to set aside (*contestație în anulare*), which the Bucharest County Court dismissed as being out of time on 5 December 1997.

B. The second applicant's subsequent publications

17. After 1997 the second applicant continued to express his political opinions in the newspaper *Pentru socialism* ("For Socialism"), of which he was the editor. On 13 August 1998 he published an article entitled "The

communist manifesto”, which proclaimed his attachment to communist doctrine and criticised both the direction taken by the Communist Party leaders before 1989 and the policy pursued by successive governments since then. A large number of articles which the second applicant published in the newspaper in 1998 and 1999 contained slogans such as “Workers of all countries, unite!”, “The struggle continues!” and “Long live socialism!”. In one article he stated that, once in power, he would “accept only those who accept[ed him]”.

18. In 2000 the second applicant published a book, *The anti-socialist, anti-working-class and antinational counter-revolution*, in which he replied to about a hundred questions from a journalist. In December 2003 he sent the Court a copy of the book. In it he set out his political vision, outlining his commitment to communist doctrine and the working classes and describing Marx as the greatest political philosopher of all humanity; he also criticised both the authorities' gradual betrayal, in his view, of communist ideals prior to 1989 – while praising former President Ceausescu – and the policy pursued by those in power after that date. He stated that, unlike the pre-1989 communist regime, he was in favour of free, multi-party elections in which all the political forces could take part, except extremists and fascists, and voiced his support for a form of political competition based on respect for others and their political views. Among other things, he referred to the difficulties encountered since 1989 in finding sufficient members to register the PCN and to the fact that the party was not well known in Romania, particularly among those for whom it was primarily intended, the peasants and workers.

19. Arguing that socialism had in the past been the subject of frequent “attacks” designed to destroy it, examples being the events in 1968 in Prague, 1978 in Poland and 1985 and 1993 in Russia, the second applicant stated in conclusion to his reply to a question from the journalist:

“As long as there are still capitalist, imperialist and religious brutes in the world, whose main aim is to enslave others, the conditions for further internal and external activities against socialism will continue to exist, ... [socialism] being a fundamental idea and belief of the people; remember the endless succession of attacks against the forces of good in fairy tales ... These attacks will not cease until the hideous and parasitic farmyard fowls, who commit crimes in all places and at all times, have been destroyed.”

20. He stated in the book that the political system would in time become structured according to social class, that the PCN sought to represent the interests of the peasants and workers, and that a democratic parliament should reflect the country's social structure, with the two classes in question holding the vast majority of seats according to their share of the population.

21. Arguing that capitalism encouraged theft, the second applicant stated in the book that the masses, who despised wealth, would move away from the post-1989 political parties and, over about fifty years, towards the PCN.

22. With regard to property, he stated that it was for the people to decide whether privatisation was beneficial and that "the rich" could enjoy possessions they had obtained by lawful means. As to the restitution of property that had passed into State ownership during the communist regime, the second applicant considered that property confiscated for political reasons should be returned, although entire buildings and factories should not, because the nationalisation measures carried out after 1947-48 had been acts of social justice.

II. RELEVANT DOMESTIC LAW

23. At the material time the relevant provisions of Legislative Decree no. 8/1989 on the registration and operation of political parties, which was published in the Official Gazette on 31 December 1989 and repealed by the Political Parties Act (Law no. 27 of 26 April 1996), read as follows:

Article 1

"Political parties may be freely founded in Romania, with the exception of fascist parties or those that spread ideas contrary to the constitutional and legal order. No other objection, whether based on race, religion, nationality, level of culture, sex or political views, may hinder the formation and operation of political parties ..."

Article 2

"...

3. The aims of political parties and public-interest organisations shall be based on respect for the nation's sovereignty, independence and territorial integrity and for democracy, in order to ensure the exercise of citizens' rights and freedoms and to uphold the dignity of the Romanian nation.

4. The means employed to achieve the aims of political parties and public-interest organisations shall be in accordance with Romania's constitutional and legal order."

Article 5

"Political parties shall be registered with the Bucharest County Court, which shall give a decision within five days as to whether they have been lawfully constituted. An appeal against the decision of the Bucharest County Court shall lie to the Supreme Court of Justice ..."

24. Article 37 § 2 of the Constitution provides:

"Any political parties or organisations which, through their aims or activities, campaign against political pluralism, the principles of the rule of law, or the sovereignty, integrity or independence of Romania, shall be unconstitutional ..."

25. Section 3 of the National Security Act (Law no. 51/1991) provides:

"The following shall constitute a threat to the national security of Romania: ...
(h) the act of provoking, organising, carrying out or supporting, by whatever means, any totalitarian or extremist action inspired by communism, fascism, ... racism, anti-Semitism, revisionism or separatism that might jeopardise in any manner the unity and territorial integrity of Romania; and the act of encouraging activities that might undermine the rule of law."

Section 13 provides that, in cases referred to in section 3 above, the public prosecutor may allow certain measures to be taken, such as phone-tapping, in order to obtain further information about the acts in question.

By section 19, the formation and organisation of intelligence networks capable of undermining national security is an offence punishable by two to seven years' imprisonment.

THE LAW

I. ALLEGED VIOLATION OF ARTICLE 11 OF THE CONVENTION

26. The applicants complained that the domestic courts' refusal of their application to register the PCN as a political party had infringed their right to freedom of association, as guaranteed by Article 11 of the Convention, which provides:

"1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.

2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This Article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State."

...

B. Whether the interference was justified

...

3. *"Necessary in a democratic society"*

...

(b) The Court's assessment

44. The Court reiterates that, notwithstanding its autonomous role and particular sphere of application, Article 11 must also be considered in the light of Article 10. The protection of opinions and the freedom to express them is one of the objectives of the freedoms of assembly and association as enshrined in Article 11. That applies all the more in relation to political parties in view of their essential role in ensuring pluralism and the proper functioning of democracy.

45. The Court considers that there can be no democracy without pluralism. It is for that reason that freedom of expression as enshrined in Article 10 is applicable, subject to paragraph 2, not only to "information" or "ideas" that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb (see, among other authorities, *Handyside v. the United Kingdom*, judgment of 7 December 1976, Series A no. 24, p. 23, § 49, and *Jersild v. Denmark*, judgment of 23 September 1994, Series A no. 298, p. 26, § 37). The fact that their activities form part of a collective exercise of the freedom of expression in itself entitles political parties to seek the protection of Articles 10 and 11 of the Convention (see *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*, judgment of 30 January 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, pp. 20-21, §§ 42-43).

46. The Court has previously held that a political party may campaign for a change in the law or the legal and constitutional structures of the State on two conditions: firstly, the means used to that end must in every respect be legal and democratic, and secondly, the change proposed must itself be compatible with fundamental democratic principles. It necessarily follows that a political party whose leaders incite to violence or put forward a policy which does not comply with one or more of the rules of democracy or which is aimed at the destruction of democracy and the flouting of the rights and freedoms recognised in a democracy cannot lay claim to the Convention's protection against penalties imposed on those grounds (see *Yazar and Others v. Turkey*, nos. 22723/93, 22724/93 and 22725/93, § 49, ECHR 2002-II, and [*Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey* [GC], nos. 41340/98, 41342/98, 41343/98 and 41344/98,] § 98 [ECHR 2003-II]).

47. Moreover, for the purpose of determining whether an interference is necessary in a democratic society, the adjective "necessary", within the meaning of Article 11 § 2, implies the existence of a "pressing social need".

48. The Court reiterates that its examination of whether the refusal to register a political party met a "pressing social need" must concentrate on the following points: (i) whether there was plausible evidence that the risk to democracy was sufficiently imminent; (ii) whether the leaders' acts and speeches taken into consideration in the case under review were imputable to the political party concerned; and (iii) whether the acts and speeches imputable to the political party formed a whole which gave a clear picture

of a model of society conceived and advocated by the party which was incompatible with the concept of a "democratic society". Its overall examination of the above points must also take account of the historical context in which the refusal to register the party concerned took place (see *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others*, cited above, § 104).

49. The Court's task is not to take the place of the competent national authorities but rather to review under Article 11 the decisions they delivered pursuant to their power of appreciation. This does not mean that the Court's supervision is limited to ascertaining whether a respondent State exercised its discretion reasonably, carefully and in good faith. It must look at the interference complained of in the light of the case as a whole in order to determine whether it was "proportionate to the legitimate aim pursued" and whether the reasons adduced by the national authorities to justify it are "relevant and sufficient". In so doing, the Court has to satisfy itself that the national authorities applied standards which were in conformity with the principles embodied in Article 11 and, moreover, that they based their decisions on an acceptable assessment of the relevant facts (see, *mutatis mutandis*, *Ahmed and Others v. the United Kingdom*, judgment of 2 September 1998, *Reports* 1998-VI, pp. 2377-78, § 55, and *Goodwin v. the United Kingdom*, judgment of 27 March 1996, *Reports* 1996-II, pp. 500-01, § 40).

50. In the instant case the Court must assess whether the interference in issue, namely the refusal by the Bucharest Court of Appeal to register the PCN as a political party in a judgment of 28 August 1996, met a "pressing social need" and was "proportionate to the legitimate aims pursued".

51. The Court notes at the outset that the national courts based their refusal of the applicants' application solely on an assessment of whether the PCN's constitution and political programme complied with the provisions of Legislative Decree no. 8/1989; the PCN had not been politically active before applying for registration. It observes in this connection that neither the Bucharest County Court nor the Bucharest Court of Appeal based their respective decisions of 19 April 1996 and 28 August 1996 on any other document produced by the PCN or on any particular position taken by the second applicant or any other leader of the PCN. Like the national authorities, the Court will therefore take the PCN's political programme and constitution as a basis for assessing whether the interference in question was necessary (see, among other authorities, *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others*, cited above, § 116, and *United Communist Party of Turkey and Others*, cited above, p. 25, § 51).

52. In this connection, the Court cannot accede to the Government's request to extend the scope of its examination to the policy statements made by the second applicant, several years after the interference in issue, in the press articles published in 1998 and 1999 and the book *The anti-socialist, anti-working-class and antinational counter-revolution* published in 2000.

It observes that it adopted a similar approach in a case in which political speeches made before the dissolution of the applicant party had not been taken into account by the domestic courts (see *Dicle for the Democracy Party (DEP) v. Turkey*, no. 25141/94, § 50, 10 December 2002). It cannot take the place of the domestic courts in assessing facts outside the scope of the case, the more so in the instant case as the facts referred to by the Government occurred after the interference in issue.

In any event, the Court cannot find any statements in the second applicant's subsequent publications, despite the critical and sometimes hostile language used, that might reasonably be construed as a call for the use of violence for political ends or as a policy in breach of the rules of democracy. In this connection, the Court observes that, even in these unofficial documents aimed at potential supporters of the PCN, the second applicant stated that he was in favour of free, multi-party elections and a political system based on respect for others and their political opinions (see paragraph 18 above).

53. The Court observes that in refusing the application to register the PCN, the Bucharest Court of Appeal endorsed, without elaborating on, the reasoning of the Bucharest County Court to the effect that the PCN was seeking to gain political power in order to establish a humane State founded on communist doctrine, which in the court's view implied that the applicants regarded the constitutional and legal order that had been in place since 1989 as inhumane and not based on genuine democracy.

Accordingly, the domestic courts held that the PCN had infringed Article 2 §§ 3 and 4 of Legislative Decree no. 8/1989. It appears from a combined reading of their decisions that the reproach made against the applicants was that the PCN's aims did not uphold national sovereignty and, in particular, that the means proposed for achieving them were incompatible with the constitutional and legal order in place in Romania. Accordingly, the Court's assessment of the necessity of the interference in issue will relate mainly to the reasons given by the domestic courts for refusing the applicants' application (see, *mutatis mutandis*, *United Communist Party of Turkey and Others*, cited above, p. 25, § 52).

54. Examining the PCN's constitution and political programme, the Court observes that these documents lay emphasis on upholding the country's national sovereignty, territorial integrity and legal and constitutional order, and on the principles of democracy, including political pluralism, universal suffrage and freedom to take part in politics. It further notes that they do not contain any passages that may be considered a call for the use of violence, an uprising or any other form of rejection of democratic principles – an essential factor to be taken into consideration – or for the “dictatorship of the proletariat” (see *Socialist Party of Turkey (STP) and Others v. Turkey*, no. 26482/95, § 45, 12 November 2003, and, conversely,

Communist Party of Germany v. Federal Republic of Germany, no. 250/57, Commission decision of 20 July 1957, Yearbook I, p. 222).

55. The Court notes that the PCN's political programme and constitution in fact contained passages criticising both the abuses committed before 1989 by the former Communist Party, from which it distanced itself – not least through its own name – and the policy pursued since 1989.

The Court considers one of the principal characteristics of democracy to be the possibility it offers of addressing through dialogue, without recourse to violence, issues raised by different strands of political opinion, even when they are irksome or disturbing. Democracy thrives on freedom of expression. From that point of view, there can be no justification for hindering a political group that complies with fundamental democratic principles (see paragraph 46 above) solely because it has criticised the country's constitutional and legal order and sought a public debate in the political arena (see, *mutatis mutandis*, *United Communist Party of Turkey and Others*, cited above, p. 27, § 57). In the instant case the domestic courts did not show any way in which the PCN's programme and constitution were contrary to the country's constitutional and legal order and, in particular, to the fundamental principles of democracy.

In this connection, the Court cannot accept the Government's argument that Romania cannot allow the emergence of a new communist party to form the subject of a democratic debate.

56. Admittedly, the political experience of the Contracting States has shown that in the past political parties with aims contrary to the fundamental principles of democracy have not revealed such aims in their official publications until after taking power. A party's political programme may conceal objectives and intentions different from the ones it proclaims. To verify that it does not, the content of the programme must be compared with the actions of the party's leaders and the positions they defend (see *Refah Partisi (the Welfare Party) and Others*, cited above, § 101).

57. In the present case the PCN's programme could hardly have been belied by any practical action it took, since its application for registration was refused and it consequently did not even have time to take any action. It was thus penalised for conduct relating solely to the exercise of freedom of expression.

58. The Court is also prepared to take into account the historical background to cases before it, in this instance Romania's experience of totalitarian communism prior to 1989. However, it observes that that context cannot by itself justify the need for the interference, especially as communist parties adhering to Marxist ideology exist in a number of countries that are signatories to the Convention.

The Court accordingly observes that the criteria defining a "pressing social need" (see paragraph 48 above) have not been satisfied in the instant case, as the courts failed to establish that the applicants' political programme

was incompatible with a “democratic society”, let alone that there was evidence of a sufficiently imminent risk to democracy.

59. Nor is there any need to bring Article 17 into play as nothing in the constitution and programme of the PCN warrants the conclusion that it relied on the Convention to engage in activity or perform acts aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth in it (see *United Communist Party of Turkey and Others*, cited above, p. 27, § 60).

60. Accordingly, a measure as drastic as the refusal of the applicants' application to register the PCN as a political party, before its activities had even started, is disproportionate to the aim pursued and consequently unnecessary in a democratic society.

61. There has therefore been a violation of Article 11 of the Convention.

...

FOR THESE REASONS, THE COURT UNANIMOUSLY

1. *Holds* that there has been a violation of Article 11 of the Convention;

...

Done in French, and notified in writing on 3 February 2005, pursuant to Rule 77 §§ 2 and 3 of the Rules of Court.

Vincent BERGER
Registrar

Boštjan ZUPANČIČ
President